

Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo

Basert på data fra 2024

SALTO

SAMMEN LAGER VI ET TRYGT OSLO

Foto: Liz Palm/Oslo kommune

Forord

SaLTo er Oslo kommune og Oslo politidistrikt sitt kriminalitetsforebyggende samarbeid etter SLT modellen. SaLTo står for sammen lager vi et trygt Oslo. Som en del av SaLTo samarbeidet har Oslo politidistrikt siden 2006 utarbeidet årlige, offentlige rapporter om barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo kommune. Rapporten er utarbeidet av Felles enhet for Forebygging, i samarbeid med Oslo kommune.

Rapporten er utarbeidet med støtte fra SaLTo-sekretariatet. Oslo politidistrikt har også vært verts-institusjon for studenter fra Institutt for Kriminologi og Rettsosiologi ved Universitetet i Oslo. En av studentene har som en del av sin praksisperiode bidratt til rapportens kapittel 4 under veiledning av analytiker fra Felles enhet for Forebygging.

Oslo politidistrikt dekker Oslo, Asker og Bærum kommune. Oslo politidistrikt har tilsvarende SLT samarbeid med Asker og Bærum kommune, Enhet Vest som dekker Asker og Bærum kommune har utarbeidet rapporter som beskriver barne- og ungdomskriminaliteten i de to kommunene.

Foto: Nikolai Korbets Freund/Oslo kommune

Innhold

Forord	3
1 Innledning og metode	6
Hva kjennetegner barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo?	9
Oppbygning av rapporten	11
Metode	12
2 Oversiktsbilde	15
Kriminalitetsutviklingen i et lengre tidsperspektiv	15
Hvilke typer lovbrudd anmeldes barn og unge for?	17
Fysisk vold, trusler, ran og bæring av kniv eller annet våpen	20
<i>Fysisk vold</i>	21
<i>Bæring av kniv og annet våpen</i>	24
<i>Ran</i>	24
Vinningskriminalitet og økonomisk kriminalitet	26
Unge registrert med gjentatt kriminalitet	27
Oppsummering	28
3 Fordeling i tid og sted	30
Hvor og når skjer kriminaliteten i Oslo?	30
Kriminaliteten i indre by	35
Kriminaliteten i ytre by	39
Oppsummering	42
4 Seksuallovbrudd begått av barn og unge i sosiale medier	44
Bakgrunn og eksisterende kunnskap	45
Hvilke sosiale medier brukes i anmeldte seksuallovbrudd på nett?	47
Hva kjennetegner anmeldte seksuallovbrudd i sosiale medier	52
<i>Barn og unge under 18 år som deler seksualisert materiale</i>	52
<i>Hvilke relasjon har ungdommene til hverandre?</i>	53
<i>Unge i aldersgruppen 18-22</i>	54
Oppsummering	55
Sammendrag	57
Vedlegg	59

1

Innledning og metode

Formålet med denne rapporten er å presentere et oppdatert situasjonsbilde av barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo kommune. Hensikten med en slik rapport er å bidra til et forebyggende arbeid på tvers av aktører som er kunnskapsbasert, og som bygger på en felles situasjonsforståelse. Samtidig skal rapporten bidra med et oppdatert kunnskapsgrunnlag både for politiet, Oslo kommune, og andre som har en rolle i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Kriminalitetsforebygging er et felles ansvar, og noe som angår oss alle. Derfor er en slik informasjonsutveksling viktig.

I 2023 var det rettet betydelig oppmerksomhet rundt økningen i den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten. Dette gjaldt ikke kun for Oslo, men også nasjonalt. Den økningen som ble observert i 2023 må imidlertid ses i sammenheng med utviklingen over tid. I tillegg må utviklingen ses i sammenheng med den påvirkningen pandemien og smitteverntiltak har hatt på unges bevegelsesmønster, og på politiets arbeid.¹ I 2024 var det totale antall anmeldelser blant barn og unge tilnærmet likt som i 2023, med noen variasjoner innenfor ulike lovbruddstyper og aldersgrupper. Den utviklingen man så i 2023, i etterkant av pandemien ser dermed ut til å ha stabilisert seg i 2024.

Store endringer, som den man så i 2023, kan danne grunnlaget for både økt oppmerksomhet, men også et økt fokus på utarbeidelse av tiltak som skal «løse» det som ses på som et økende og akutt problem. Tiltak som tar sikte på å forebygge og bekjempe kriminalitet blant barn og unge må ta utgangspunkt i langsiktighet, forutsigbarhet og kontinuitet. Barne- og ungdomskriminalite-

ten, også sett i lys av den økningen som er observert de siste årene er ikke et akutt problem, men noe som stadig utfordrer oss, og som vi som samfunn må være forberedt på å håndtere ikke bare på kort sikt, men også på lang sikt. Svingninger i den anmeldte kriminaliteten fra år til år, er i seg selv av begrenset betydning når man ønsker kunnskapsbasert forebygging. På mange områder forteller kriminalstatistikken og selvrapporteringsstudier oss i stor grad det vi, fra forskning, analyser og erfaring, allerede vet om lovbrudd og lovbrøytene.² Samtidig er barn og unge et produkt av det samfunnet de vokser opp i. De samfunnsutfordringene som preger oss alle, fra teknologisk utvikling, til pandemi, økonomisk usikkerhet og den sikkerhetspolitiske situasjonen påvirker også barn og unge. Kriminalitet blant barn og unge er et samfunnsproblem uavhengig av hvordan anmeldelsestallene ser ut fra år til år, og viktigheten av forebygging er derfor ikke knyttet til kriminalitetsutviklingen alene.³

Denne rapporten beskriver den registrerte kriminaliteten blant barn og unge i aldersgruppen 10-22 år. Det gjøres videre et skille mellom barn og unge under 18 år, og unge voksne i alderen 18-22 år. Utgangspunktet for analysen er anmeldelser med gjerningssted i Oslo kommune.

På tross av at det har vært mye oppmerksomhet knyttet til kriminaliteten blant barn og unge under 18 år, er det i utvalget for denne rapporten ikke de under 18 år, men unge voksne (18-22 år) som er registrert med mest kriminalitet. Det var tilfelle i 2024, og det har vært slik over tid. Denne forskjellen er enda tydeligere når man tar hensyn til forskjeller i befolkningstallene mellom de

ulike gruppene. Dette stemmer også godt overens med det man vet om kriminalitet, som i stor grad knyttes til unge menn. Det gjelder ikke bare i Oslo eller i Norge, men også internasjonalt.⁴

Rapporten baserer seg i all hovedsak på informasjon fra registrerte straffesaker. Denne typen data har store mørketall, først og fremst fordi det er en stor andel av kriminaliteten som foregår til en hver tid, som politiet aldri får kjennskap til, og som aldri fører til en straffesak. Videre er fokuset på rapporten sentrert rundt gjerningspersonens alder. Dette forutsetter at gjerningspersonen er kjent. Det vil også si at det finnes en ytterligere kilde til mørketall, ved at straffesaker hvor det ikke er noen identifisert gjerningsperson ikke vil inngå i analysen.

Datamaterialet er derfor først og fremst en representasjon av hva som anmeldes, enten av politiet selv, eller av andre. Dette brukes som en indikasjon på den faktiske forekomsten av kriminaliteten, men har en rekke svakheter. En rekke faktorer kan påvirke den registrerte kriminaliteten, og dette kan variere over tid, på tvers av ulike grupper i samfunnet, og på tvers av kriminalitetstyper. For eksempel kan endring i fokus, både fra samfunnet i stort, fra politiet og andre aktørers kontrollvirksomhet, bidra til endringer i den registrerte kriminaliteten, uavhengig av en faktisk endring i forekomsten. Dette kan også være en bevisst strategi, ved at man søker å sett fokus på, og forebygge en spesifikk

utfordring gjennom økt oppdagelsesrisiko. Et eksempel på dette er bæring av kniv og annet våpen, hvor det er et fokus på å avdekke og beslaglegge kniver og andre våpen eller våpenlignende gjenstander med den hensikt å forebygge at disse blir brukt i en voldshendelse.

Som en del av debatten rundt økende antall anmeldelser har det vært diskutert om økningen i den registrerte kriminaliteten, spesielt blant barn og unge under 15 år kan ha sammenheng med en økt tilbøyelighet til å anmelde. Dette har spesielt blitt trukket frem i forbindelse med en økning i antall anmeldelser for vold blant de yngste.⁵ Kanskje ser man for eksempel i større grad enn tidligere, på konkrete hendelser som involverer barn, som vold, og dermed noe som politiet skal håndtere. For å nyansere situasjonsbildet som presenteres er det derfor nyttig å se til flere ulike kilder og datatyper. UngData trekkes spesielt frem som en kilde til data om unge, både generelt, og når det gjelder kriminalitet. UngData er en spørreundersøkelse rettet mot barn og ungdom som gjennomføres i kommuner i hele landet, og som dekker et bredt spekter av tema.⁶

De fleste barn og unge er ikke registrert med kriminalitet. De fleste barn og unge i dag rapporterer selv at de har et godt liv.⁷ Selv blant de som anmeldes for kriminalitet, så er mye av dette mindre alvorlige lovbrudd, og det er barn og unge som politiet og andre er lite bekymret for. Selv blant de som anmeldes for lovbrudd, klarer de fleste seg fint, uten at utprøving og feiltrinn danner

1 Se fjorårets rapport: Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo: Basert på data fra 2023. (Oslo politidistrikt, 2024). Rapporten er tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/oslo/rapporter/barne--og-ungdomskriminalitet/salto-rapporten-2023.pdf>

2 Se for eksempel Lomell, H.M. & Gundhus, H. O. I. (2024) Kriminalitetsforebygging: Teorier og praksis. Universitetsforlaget. S. 35 som også poengterer dette.

3 Dette fremheves også i rapporten til Regjeringens ekspertgruppe om tiltak for unge som begår gjentatt kriminalitet. Justis- og beredskapsdepartementet (2025). De er våre barn: Om å holde hode kaldt og hjerte varmt. Rapporten er tilgjengelig her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/de-er-vare-barn-om-a-holde-hodet-kaldt-og-hjertet-varmt/id3091259>

4 Larsson, P., Eriksen, T., Pedersen, C., Allvin, A. (2022) Langsiktige trender i kriminalitetsbildet: Vurdering av metoder for beskrivelse av fremtidig kriminalitetsutvikling. PHS forskning 2022:08. s. 5-6. Se også Lomell, H.M. & Gundhus, H. O. I. (2024) Kriminalitetsforebygging: Teorier og praksis. Universitetsforlaget. S. 35

5 Dette nevnes blant annet i politiets trusselvurdering, se Politiet (2025). Politiets trusselvurdering 2025. Tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/om-politiet/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering>. Det ble også trukket frem av forskere i den offentlige debatten rundt økningen i den registrerte kriminaliteten i 2023. Se for eksempel: <https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-kriminalitet-vold/blir-okningen-i-ungdomsvold-feil-fremstilt/2432154>. I 2023 var det en økning i anmeldelser for vold blant de i yngste i Oslo. I 2024 gikk antallet noe tilbake.

6 Les mer om ungdata her: <https://www.ungdata.no/hva-er-ungdata/>

7 Bakken, A (2024). Ungdata 2024. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 6/24. Oslo: NOVA, OsloMet. Rapporten er tilgjengelig her: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3145138>

grunnlaget for videre kriminalitet. Motsatt er det en liten gruppe barn og unge som både politiet og andre er spesielt bekymret for. Disse begår gjentatt og alvorlig kriminalitet, de har ofte flere overlappende sårbarhetsfaktorer i livet sitt, og de er svært krevende å hjelpe. Det er fra flere hold blitt påpekt at det mangler et tilbud som er egnet for denne gruppen i dag. På bakgrunn av dette ble en ekspertgruppe gitt i oppdrag av regjeringen å utrede tiltak rettet mot barn og unge som begår gjentatt kriminalitet. Denne gruppen leverte sin rapport 13. mars 2025.⁸ Oslo politidistrikt har også utarbeidet en rapport basert på en gruppe barn og unge som er registrert med 10 eller flere anmeldelser på bakgrunn av det samme utfordringsbildet, med fokus på politidistriktets eget arbeid og behov for kunnskap.⁹ Ettersom det er blitt produsert flere viktige kunnskapsgrunnlag for denne gruppen allerede i år, er ikke dette inngående beskrevet i denne rapporten.

Det som fremkommer i disse rapportene er viktig kunnskap, men mange av de overordnede funnene er ikke ukjente. For eksempel er sammenhengen mellom barne- og ungdomskriminalitet og faktorer som utfordrende livssituasjoner, rus, psykisk uhelse og levekår godt kjent. Slike sammenhenger sier imidlertid ikke noe om årsakssammenhengene, eller hvordan disse faktorene henger sammen med, eller fører til kriminalitet. Videre er det et spørsmål hvordan man omsetter slik kunnskap til forebygging og bekjempelse av kriminalitet i praksis.

Her er det også viktig å skille mellom ulike deler av det forebyggende arbeidet. Det som på mange måter

utgjør grunnmuren i forebygging på lang sikt handler om å arbeide målrettet mot kjente sårbarhetsfaktorer. Dette treffer også bredere enn «bare» kriminalitetsforebygging, og handler om å arbeide målrettet mot at barn og unge får en god og trygg oppvekst. Dette går inn under det som ofte refereres til som primærforebyggende tiltak, som handler om å hindre kriminaliteten før den oppstår. Samtidig er det en forventning om at det forebyggende arbeidet også retter seg mot personer som er i risikozonen for å begå kriminalitet (sekundærforebygging), og for å forebygge videre kriminalitet (tertiærforebygging). Spesielt for sistnevnte er det en overlapp, og uklarheter knyttet til skillet mellom straffereaksjoner, og tiltak som kan beskrives som kriminalitetsbekjempelse, og forebygging.¹⁰ For å lykkes må man arbeide på tvers av disse ulike nivåene.

Det økte fokuset på barne- og ungdomskriminaliteten har ført til lovendringer og en rekke større og mindre tiltak både nasjonalt og lokalt. Blant annet er det gjort endringer i både ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. For barn og unge som begår kriminalitet (og er over 15 år) utgjør ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging et alternativt til de ordinære straffereaksjonene.¹¹ I 2024 trådte en lovendring i kraft som gjør at ungdomsstraff nå kan kombineres med ubetinget fengsel. Det har også vært bekymring knyttet til mangel på fengselsplasser til ungdom, som har resultert i at flere ungdommer har blitt plassert i fengsel sammen med voksne. Det er besluttet at det skal opprettes flere fengselsplasser for ungdom. Kapasiteten doubles i 2025, og skal være nær tredoblet innen 2026.¹²

Hva kjennetegner barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo?

Som Norges største by og hovedstad har Oslo noen særegenheter som også gjør seg gjeldende hva angår kriminalitetsbildet. Oslo sentrum, med blant annet Oslo sentralbanestasjon er et knutepunkt, ikke bare for Østlandet, men for hele landet. For 96 854¹³ barn, ungdommer og unge voksne i alderen 10-22 år er Oslo hjem. For mange andre i samme aldersgruppe er Oslo et sted man oppholder seg i lengre eller kortere tidsperioder, og et knutepunkt på veien videre. Oslo rommer både boligområder, men også et bysentrum med næringsliv og uteliv. Det rommer arbeidsplasser, skoler, barnehager og fritidsklubber. I tillegg har Oslo sentrum et åpent rusmiljø, som også tiltrekker seg unge, sårbare mennesker. Dette gir et unikt utfordringsbilde, og påvirker det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Spesielt utfordrer det motsetningene mellom den individorienterte oppfølgingen som i stor grad foregår der den unge bor, og den lokalorienterte forebyggingen som tar utgangspunkt i det fysiske rommet hvor kriminaliteten finner sted.

Barn og unge er svært mobile, og lever også store deler av livet sitt i samspill med digitale plattformer som sosiale medier. Dette gjenspeiler seg også i kriminaliteten de anmeldes for. Spesielt for Oslo er funksjonen som knutepunkt ikke bare regionalt, men også nasjonalt. Det har også vært en tendens til å ta utgangspunkt i Oslo når man snakker om nasjonale trender, men også når man ser på det som best beskrives som lokale forhold.

På enkelte punkter kan Oslo være et naturlig utgangspunkt, spesielt fordi datamaterialet et større og mulig- gjør generalisering, og enkelte utfordringer av nasjonal betydning blir tydeligere i landets største by. Samtidig er det viktig å understreke at lokale utfordringer krever lokale løsninger. Det som er utfordringen, og måten dette møtes på i Oslo er ikke nødvendigvis direkte overførbart til andre deler av landet.

Oslo er i flere sammenhenger blitt beskrevet som en «delt by», med store ulikheter hva angår levekår.¹⁴ Her trekkes det ofte frem det klassiske skillet mellom byens øst- og vestkant. Dette støttes i stor grad av forskning og analyser, men bildet er samtidig mer sammensatt. Oslo kommune består av 15 bydeler, med til dels svært store forskjeller både hva angår levekår, men også fysisk utforming, næringsvirksomhet og mye mer.¹⁵ Det er også betydelige forskjeller innad i bydelene. Dette gjenspeiler seg også i hvilke typer opplevelser, og utfordringer barn og unge står ovenfor i ulike deler av byen. Dette trekkes også frem i politiets områdeanalyse, som ser kriminalitetsutfordringene i en rekke ulike geografiske områder i sammenheng med karakteristikken ved disse områdene.¹⁶

Gjennom den strukturerte områdeanalysen har Oslo politidistrikt identifisert en rekke områder hvor det iverksettes målrettede tiltak basert på relevante kriminalitetsutfordringer. I 2024 var det identifisert 7 prioriterte områder i Oslo kommune.¹⁷ Disse var Grønland,

⁸ Justis- og beredskapsdepartementet (2025). De er våre barn: Om å holde hode kaldt og hjerte varmt.

⁹ Oslo politidistrikt (2025) Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023. Rapporten er tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/oslo/rapporter/barne--og-ungdomskriminalitet/unge-registrert-med-gjentatt-kriminalitet-i-oslo-politidistrikt.pdf>

¹⁰ Se for eksempel Gundhus, H. O. I. (2024) Kriminalitetsforebygging: Teorier og praksis. Universitetsforlaget. S. 49-57 for en beskrivelse av inndelingen mellom primær-, sekundær, og terciærforebyggende tiltak.

¹¹ Les mer om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging her: <https://konfliktraadet.no/straffereaksjoner/ungdomsstraff-og-ungdomsoppfolging/>. Ungdomsstraff idømmes av domstolen, mens ungdomsoppfølging illegges av påtalemyndigheten og forutsetter samtykke.

¹² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/gjengpakke-2-regjeringen-etablerer-11-nye-fengselsplasser-for-ungdommer-i-evje-fengsel/id3066733/>

¹³ Antall personer bosatt i Oslo kommune i 2024. Tall hentet fra SSB

¹⁴ Se Hagen, K., Djuve., A.B., & Vogt, P. (1994) Oslo: den delte byen? FAFO-rapport 161; Fløtten, T., Kavli, C. & Bråten, B. (2023) Oslo er fortsatt en delt by: Levekår, trygghet og tillit. Fafo-notat 2023:11

¹⁵ Oslo er fortsatt en delt by: Levekår, trygghet og tillit. Fafo-notat 2023:11; Allvin, A. & Söderholm, T. (2023) Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo 2022. Utfordringer i ulike geografiske områder (rapport 23:01) Oslo politidistrikt.

¹⁶ Oslo politidistrikt (2024) Innsats i prioriterte områder: Områdeanalyse Oslo politidistrikt. Rapporten er tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/oslo/rapporter/innsats-i-prioriterte-omrader-oslo-politidistrikt.pdf>

¹⁷ I tillegg var det identifisert to områder i henholdsvis Asker sentrum og Bærum sentrum som også inngår i politidistriktet.

Foto: Nikolai Korbets Freund/Oslo kommune

Tøyen, Majorstuen, Furuset, Veitvet, Mortensrud/Bjørnerud og Bjørndal. Denne satsningen har fått navnet «Innsats i prioriterte områder».¹⁸ Dette er forankret i politirådsavtalen mellom Oslo politidistrikt og Oslo kommune.

Selv om Oslo er en kommune, er byens tjenester i stor grad desentralisert, og organisert i bydelene. Det er 15 bydeler i Oslo, i tillegg til Sentrum og Marka. Hver bydel i Oslo har sin egen SaLTo-koordinator, som koordinerer det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet blant unge lokalt. Hvilke tjenester som tilbys, og hvordan disse organiseres varierer mellom bydelene. Sentrum har også en egen SaLTo-koordinator for Oslo sentrum, i Uteseksjonen i Velferdsetaten.¹⁹

Oslo politidistrikt er på sin side delt inn i henholdsvis funksjonelle enheter og geografiske driftsenheter. De funksjonelle enhetene er sentralisert, og forvalter ulike fagansvar. Felles enhet for Forebygging er en slik funksjonell driftsenhet, og forvalter fagansvaret for forebygging i politidistriktet. Oslo politidistrikt består videre av tre geografiske driftsenheter (GDE). Disse er Enhet Øst (ENØ) som dekker Oslos østlige bydeler, Enhet Sentrum (ENS) som dekker Oslo sentrum, og sentrale bydeler i Oslo, og Enhet Vest (ENV) som dekker Oslos vestlige bydeler, i tillegg til Asker og Bærum kommune.

Det meste av det operative politiarbeidet, og det publikum, inkludert barn og unge, ser driftes av den enkelte GDE. Dette betyr blant annet at det individorienterte forebyggende arbeidet driftes av de forebyggende seksjonene lokalt. På samme måte som tjenestene fra kommunens side leveres i den bydelen hvor den unge bor, er det som hovedregel også den unges bosted som

bestemmer hvor vedkommende følges opp fra politiets side. Dette gjelder både etterforskning av straffesaker, og det individorienterte forebyggende arbeidet. En ungdom som bor i ENØ, og følges opp der, men som i all hovedsak oppholder seg, og begår kriminalitet i Oslo sentrum, vil med andre ord møte andre forebyggere i sin daglige ferd i byen (ENS), enn i bekymringssamtaler, oppfølging og dialog med forebyggende politi (ENØ). Politiets nettpatrulje, som er et digitalt kontaktpunkt for mange barn og unge til politiet er en del av Felles enhet for Forebygging. Det samme er Statens barnehus Oslo, som i tillegg til å ha en essensiell rolle i gjennomføring av tilrettelagte avhør også utgjør en svært viktig barnefaglig ressurs for politidistriktet.

Oppbygning av rapporten

Under følger en beskrivelse av metode og data for rapporten. I neste kapittel beskrives oversiktsbildet og status for barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo kommune. Dette kapittelet tar for seg både hvordan utviklingen ser ut i et lengre tidsperspektiv, og en nærmere beskrivelsen av utviklingen de siste årene.

I tillegg til den overordnende beskrivelsen og status som presenteres i kapittel 2, presenterer kapittel 3 hvordan kriminaliteten fordeler seg i tid og sted. Selv om Oslo på mange måter er en liten by i internasjonal sammenheng, så er Oslo både Norges største by og hovedstad. Oslo har også flere knutepunkt, hvorav spesielt Oslo S fremheves. Dette gjelder både for det omkringliggende østlandsområdet, men også resten av Norge. Oslo er hjem til mange mennesker i ulike aldre og livsfaser. I tillegg brukes byen av en rekke mennesker som er bosatt andre steder, enten i lengre eller kortere

¹⁸ Samme referanse som over.

¹⁹ Les mer om organiseringen på <https://www.oslo.kommune.no/satsingsomrader-og-prosjekter/salto-forebygging-av-rus-og-kriminalitet/#toc-4>

perioder. Det kan være ungdommer på dagstur med vennegjengen, studenter, og pendlere. Hvordan fordeler kriminaliteten seg i tid og sted? Og hva har det å si for kriminalitetsforebygging i en by som Oslo?

Kapittel 4 tar for seg en spesifikk kriminalitetsutfordring som i økende grad rammer barn og unge: seksuallovbrudd begått helt eller delvis gjennom sosiale medier. Samtidig som vi aldri løsriver oss fra det fysiske rom, er det en stor del av livene våre, og kriminaliteten flytter seg helt eller delvis over i det digitale rom. Dette skaper nye utfordringer, både ved at eksisterende kriminalitetsformer utvikler seg i nye retninger, og at helt nye kriminalitetsutfordringer oppstår.

Metode

Datagrunnlaget for denne rapporten er hentet fra straffesakssystemet STRASAK. Utvalget for analysen er anmeldelser med mistenkte i alderen 10-22 år. I deler av rapporten er det videre gjort et skille mellom barn og ungdom under 18 år (mer presist aldersgruppen 10-17 år) og unge voksne (her begrenset til aldersgruppen 18-22 år). For de under 18 år gjøres det også flere steder i rapporten et skille mellom de over og under 15 år. Den kriminelle lavalder i Norge er 15 år, noe som betyr at barn under 15 år ikke kan straffes. Politiet har imidlertid en mulighet, og i noen tilfeller en plikt til å etterforske anmeldelser også når de mistenkte er under 15 år. Alder som er rapportert er alder ved gjerningstidspunkt. Rapporten er videre begrenset til anmeldelser med gjerningssted i Oslo kommune. Datoen som rapporteres tar utgangspunkt i når en person i aldersgruppene er registrert som mistenkt. For å unngå at anmeldelser langt tilbake i tid får en for stor påvirkning på analysen, gjøres det videre en avgrensning mot anmeldelser hvor det er mer enn 2 år (730 dager) fra gjerningstidspunkt til registreringstidspunkt.

All statistikk som presenteres i rapporten tar utgangspunkt i dette utvalget, med mindre annet er spesifisert. For lesbarhet refereres det flere steder til «hele utvalget», eller «alle anmeldelser». «Barn og unge» brukes også for å omtale hele aldersgruppen. Dette er også begrenset til Oslo kommune, og aldersgruppen 10-22 år. Når det refereres til henholdsvis de under 15 år, og de under 18 år er dette også begrenset til henholdsvis aldersgruppen 10-14 år og 10-17 år. «Unge voksne» brukes som en betegnelse på de i aldersgruppen 18-22 år.

Rapportens datagrunnlag er begrenset til det som er registrert i politiets register, med de svakhetene dette medfølger. Det som beskrives på bakgrunn av dette datagrunnlaget er begrenset til den *registrerte kriminaliteten*. Dette brukes som en indikasjon på den faktiske kriminaliteten, men representerer ikke det fulle bildet. Man vet at det er store mørketall i den registrerte kriminaliteten, først og fremst fordi mye kriminalitet aldri blir kjent for politiet. Videre er analysen i denne rapporten i stor grad basert på gjerningspersonens alder, noe som forutsetter at gjerningspersonen er kjent. Dette vil også medføre at straffesaker hvor gjerningspersonens identitet ikke er kjent, ikke er en del av datamaterialet i denne rapporten.

Statistikk hentet ut av politiets registrer kan være et krevende materiale å jobbe med. Det kan også være utfordrende å forstå uten detaljert kunnskap om hva som registreres, og hvordan. Flere steder i rapporten vil du derfor finne slike korte informasjonsbokser. Hensikten med disse er å forklare nettopp hva som beskrives, og hvordan ting måles. Håpet er at dette vil gjøre rapporten mer tilgjengelig for leseren.

Foruten statistikk har også deler av analysen tatt i bruk annen relevant informasjon. I kapittel 5 som handler om seksuallovbrudd i sosiale medier baserer analysen seg også på en kvalitativ gjennomgang av relevante saker. Som også vil bli diskutert senere i rapporten utfordrer det moderne samfunnet hvordan vi kategoriserer kriminalitet etter geografi i politiets systemer i dag. Kriminalitet skjer ikke utelukkende i det fysiske rom, men i relasjoner mellom mennesker som eksisterer helt eller delvis i det digitale rom. Det er likevel nødvendig med en avgrensning, og kapittelet tar, som resten av rapporten utgangspunkt i anmeldelser som er registrert med gjerningssted i Oslo kommune.

For barn og unge er hovedregelen at både etterforskning av straffesaker, og den forebyggende oppfølgingen fra politiet skal skje der personen bor. I en straffesak omtales det politidistriktet som etterforsker saken som *eierdistrikt*.²⁰ Dette kan altså være et annet politidistrikt enn *gjerningsdistrikt*. Som allerede nevnt er utvalget for denne rapporten begrenset til saker med gjerningsdistrikt i Oslo kommune.²¹ Å peke på et bosted kan være utfordrende, for eksempel i situasjoner hvor det er snakk om plassering i regi av barnevernet i kortere eller lengre perioder, delt bosted, og/eller andre faktorer. Dette sammenfaller ikke nødvendigvis med adressen en person er registrert med. Dette er en av grunnene til at datagrunnlaget er dårligere egnet til å gå i dybden på bosted og/eller tilhørighet til Oslo. Dette er en av grunnene til at analysen i all hovedsak baserer seg på anmeldelser med gjerningssted i Oslo kommune.

Vi vet imidlertid at en betydelig andel av kriminaliteten, spesielt i sentrale områder i Oslo, knyttes til personer bosatt utenfor Oslo. Personer bosatt i Oslo begår også kriminalitet utenfor kommunens grenser.

Rapporten baserer seg i all hovedsak på antall *anmeldelser* og antall *personer*. I enkelte publikasjoner og statistikk som presenteres fra politiet brukes også antall anmeldte *forhold*, og/eller antall *påtaleavgjorte forhold*. I en anmeldelse med flere personer, vil hver av disse være registrert med et forhold.²² Altså vil en anmeldelse med flere personer utgjøre tilsvarende mange forhold. Antall forhold vil derfor være høyere enn antall anmeldelser, fordi mange anmeldelser omfatter mer enn en person. En person kan også være registrert flere ganger, med flere anmeldelser, og da tilsvarende mange forhold. Datagrunnlaget i denne rapporten tar ikke hensyn til hvorvidt en sak er påtaleavgjort.

Små tall innenfor enkelte kategoriseringer kan gi tilsynelatende store svingninger, og store prosentvis endringer uten at dette er representativt for utviklingen. Små tall er også mer sårbare for feil i datamaterialet, da relativt små feilregistreringer potensielt kan gi stort utslag. Derfor vises det gjennomgående til både prosentvis endring, og endring i absolutte tall. I noen tilfeller gjøres det også henvisning til variasjonsbredde for å illustrere i hvilken grad tallet som presenteres kan anses som avvikende høyt eller lavt. Leseren bes merke seg endringen både i absolutt antall og prosent. Utdypende tabeller og informasjon finnes også i rapportens vedlegg.

²⁰ Eierdistrikt er ikke omtalt i denne rapporten. Men nevnes fordi det er relevant i presentasjonen av annen statistikk som ofte ses i sammenheng med datagrunnlaget i SaLTa rapporten. Det er derfor viktig at leseren er bevist på forskjellen.

²¹ Oslo politidistrikt dekker tre kommuner: Oslo, Asker og Bærum.

²² Dette omfatter strengt tatt alle roller som det er mulig å ha i en straffesak, herunder også fornærmede og vitner. For denne rapporten er det kun snakk om rollene *mistenk*, *siktet* eller *domfelt*. For lesbarhet brukes ordet «mistenkt» gjennomgående i rapporten.

2

Oversiktsbilde

I dette kapitlet presenteres den registrerte kriminaliteten for barn og unge i alderen 10-22 år, med gjerningssted i Oslo kommune på et overordnet nivå. Først vil kapitlet ta for seg utviklingen over tid. Deretter vil kapitlet beskrive hvilke former for kriminalitet barn og unge oftest anmeldes for.

Den observerte økningen i barne- og ungdomskriminaliteten har fått mye oppmerksomhet de siste årene. Noe av dette knytter seg til økningen som ble beskrevet i 2023. Dette var også et tema i fjorårets SaLTo rapport, hvor den betydelige økningen fra 2022 til 2023 ble sett i sammenheng med pandemien, og utviklingen i et lengre tidsperspektiv. En del av bakteppet for økningen i 2023 var den betydelige nedgangen i den registrerte kriminaliteten under pandemien. Samtidig er det slik at det har vært en økning også sammenlignet med årene før pandemien. Dette gjaldt i 2023, og det gjelder også for 2024. Sammenligner man 2024 med 2023 er utviklingen relativt stabil, men her er det forskjeller mellom aldersgrupper, kriminalitetstyper og ulike deler av byen, noe rapporten vil komme tilbake til.

En anmeldelse kan bestå av en eller flere personer. På samme måte kan en person være registrert med en, eller flere anmeldelser. Når anmeldelser, eller personer fordeles etter alder, teller de anmeldelsene, eller personene som er innenfor den gitte aldersgruppen på gjerningstidspunktet. Summen av gruppene er derfor ikke nødvendigvis lik det totale antall anmeldelser, eller personer i hele aldersgruppen, 10-22 år.

Det er viktig å poengtere at det er et åpent spørsmål *hvorfor* den registrerte kriminaliteten har økt de siste årene (også dersom man ser bort ifra pandemiårene). En mulig forklaring er at barn og unge begår mer kriminalitet enn tidligere. En annen forklaring er at barn og unge *anmeldes* oftere enn før, uten at de nødvendigvis begår mer (eller mindre) kriminalitet. Kanskje tolkes noen av de hendelsene som barn og unge inngår i, som kriminalitet, og en politisak, på en annen måte enn tidligere. Praksis i kontrollvirksomhet, registrering og håndtering av straffesaker kan også påvirke statistikken. Rapporten gir ikke et entydig svar på hvilke av disse forklaringene som er (mest) riktig, men presenterer flere ulike muligheter for tolkning av statistikken.

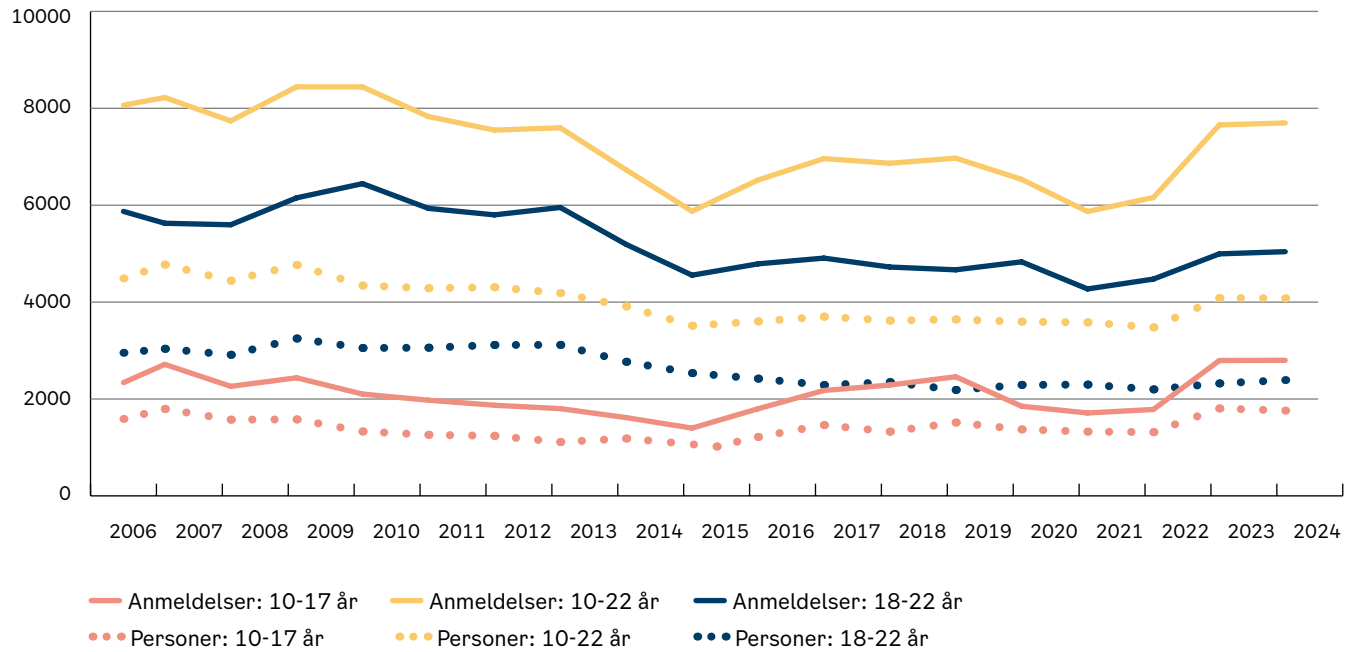
Kriminalitetsutviklingen i et lengre tidsperspektiv

Når man snakker om utviklingen i kriminaliteten er det viktig å skille mellom kortsiktige endringer, og mer langsiktige trender. Spesielt når man ser på utviklingen over en lengre tidsperiode er det også relevant å justere for befolkningsvekst.

Figur 1 viser utviklingen i antall personer, og antall anmeldelser fordelt på aldersgrupper over tid, i absolutt antall. Fra tidlig 2000-tallet og frem til 2015 sank den registrerte kriminaliteten blant barn og unge, og 2015 markerer seg som et bunnpunkt i denne utviklingen. Dette er ikke unikt for Oslo, men gjelder også for resten av landet. Den samme utviklingen ser man også i andre land.²³

²³ Larsson, P., Eriksen, T., Pedersen, C., Allvin, A. (2022) Langsiktige trender i kriminalitetsbildet: Vurdering av metoder for beskrivelse av fremtidig kriminalitetsutvikling. PHS forskning 2022:08. s. 5-6.

Figur 1. Antall anmeldelser og antall personer, fordelt på aldersgruppe, i absolutte antall.

Det har vært rettet mye oppmerksomhet omkring kriminaliteten blant de under 18 år. Det er gode grunner til dette, og til at politiet og andre blir ekstra bekymret når barn under 18 år begår kriminalitet, spesielt når det er snakk om alvorlig kriminalitet. Samtidig er det viktig å bemerke at den gruppen blant utvalget som er registrert med mest kriminalitet, både målt i antall personer og anmeldelser, og justert for befolkningstall er unge voksne i alderen 18-22 år.

Sammensetningen i alder har endret seg over tid. Spesielt skyldes dette at mens utviklingen i den registrerte kriminaliteten blant unge voksne har holdt seg relativt stabilt, har antall anmeldelser blant de under 18 år økt siden 2015. På grunn av dette er det nå en større andel av anmeldelsene i aldersgruppen 10-22 år hvor minst en av gjerningspersonene er under 18 år. Justert for befolkningsvekst har det vært en nedgang både blant de over og under 18 år når man ser utviklingen i et lengre tidsperspektiv.

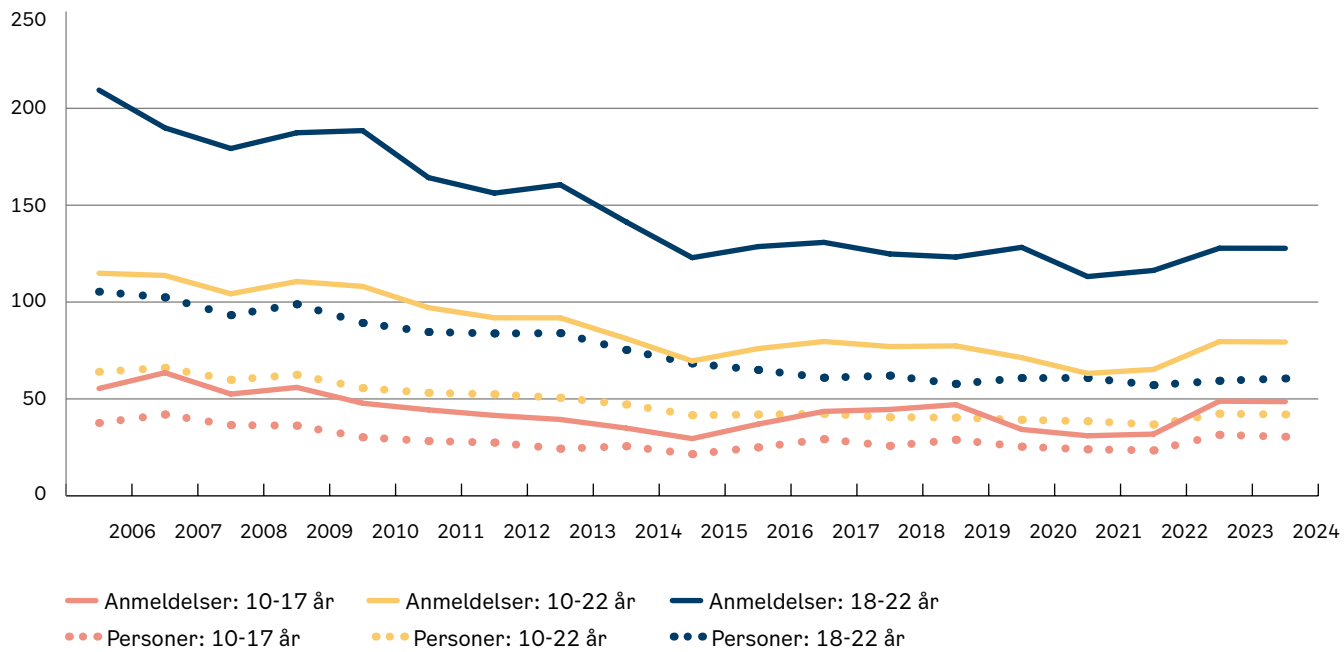
I 2006 var antall anmeldelser i hele aldersgruppen 10-22 år på 8060 anmeldelser, hvorav 2334 av disse (29 %) hadde en eller flere mistenkte under 18 år. I 5868 av anmeldelsene (73 %) var minst en av de mistenkte mellom 18-22 år. I 2024 var det registrert totalt 7695 anmel-

delser i aldersgruppen 10-22 år, hvorav 2789 anmeldelser (36 %) hadde en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år, og 5043 anmeldelser (65 %) hadde en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år. Figur 1 og 2 illustrerer også hvordan antall anmeldelser er betydelig høyere blant unge voksne, sammenlignet med de under 18 år, men hvordan avstanden på disse kurvene er blitt mindre over tid.

Dersom man ser antall anmeldelser i forhold til utviklingen i befolkningstallet for samme perioden, ser utviklingen ganske annerledes ut (se figur 2). Fra 2006–2024 økte antall innbyggere i aldersgruppen 10-17 år fra 42 234 til 57 425. Dette er en økning på 36 %. I aldersgruppen 18-22 år økte innbyggertallet i samme periode fra 28 051–39 429, noe som er en økning på 28 %.

I 2006 var det i hele aldersgruppen (10-22 år) registrert 114,7 anmeldelser pr 1000 innbyggere i samme aldersgruppe. Ser man på antall personer registrert med en eller flere anmeldelser var antallet 63,8 pr 1000 innbygger. Ser man på forskjellen mellom de over og under 18 år, ser man følgende: For de under 18 år var det registrert 55,3 anmeldelser, eller 37,5 personer pr. 1000 innbyggere. For unge voksne (18-22 år) var

Figur 2. Antall anmeldelser og antall personer fordelt på aldersgruppe. Tall pr. 1000 innbyggere.

tallet 209,2 anmeldelser, eller 105,1 personer pr 1000 innbygger.

Som allerede nevnt representerer 2015 et bunnpunkt i denne tidslinjen.²⁴ For hele aldersgruppen var det registrert 69,8 anmeldelser, og 41,7 personer pr 1000 innbygger. For de under 18 år var det registrert henholdsvis 29,7 anmeldelser, og 21,7 personer pr. 1000 innbygger. For unge voksne var tilsvarende tall 123,1 anmeldelser og 68,4 personer pr. 1000 innbygger.

Sammenlignet med 2024 var antall anmeldelser for hele aldersgruppen 79,4 pr. 1000 innbygger, og for antall personer var antallet 42,1. For de under 18 år var det registrert 48,6 anmeldelser pr 1000 og 30,4 personer pr. 1000 var registrert med en eller flere anmeldelser. For unge voksne var tilsvarende tall for 2024 127,9 anmeldelser pr. 1000 innbyggere, og 60,7 personer pr. 1000 innbyggere. Selv om dette er en økning fra bunnpunktet i 2015 er den registrert barne- og ungdomskriminaliteten i 2024 med andre ord lavere enn det den var på tidlig 2000-tallet.

Hvilke typer lovbrudd anmeldes barn og unge for?

Kategoriene *vold*, *vinning*, *trafikk* og *annen*²⁵ skiller seg ut som de lovbruddskategoriene med flest anmeldelser i aldersgruppen 10-22 år. I 2024 var 21 % av de registrerte anmeldelsene i hele aldersgruppen for vold²⁶, 19 % var i kategorien vinning, og 18 % var i kategorien trafikk. Det er imidlertid store forskjeller både mellom aldersgruppene, og i geografisk fordeling. Førstnevnte beskrives i dette kapittelet, og den geografiske fordelingen beskrives nærmere i kapittel 3.

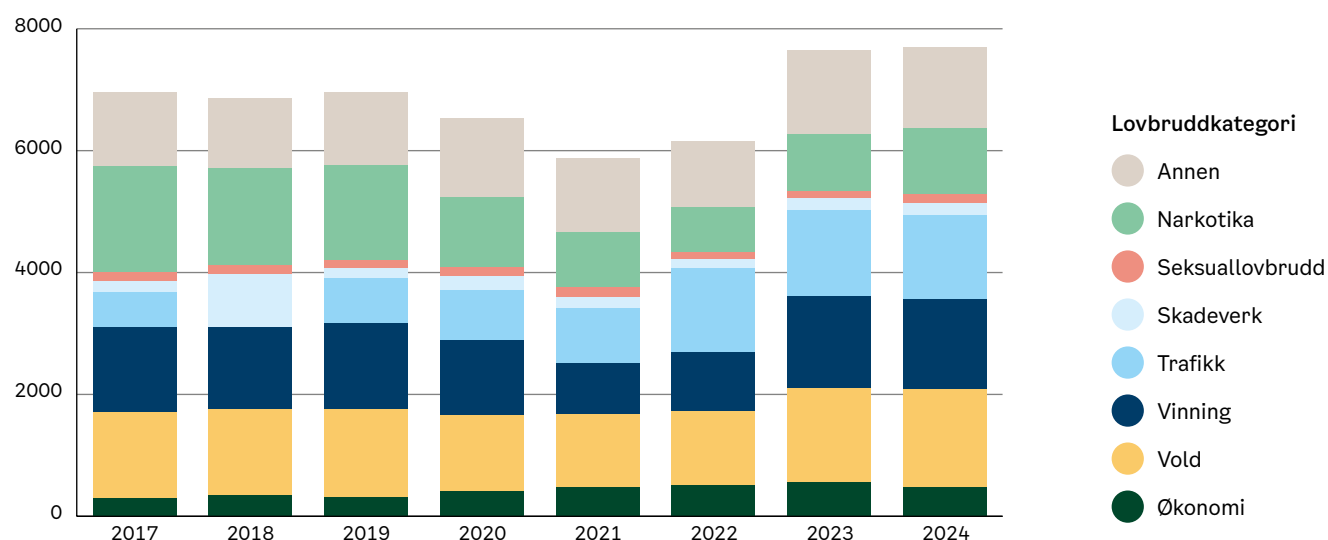
Den største endringen i fordelingen av lovbruddstyper over tid er at andelen narkotikalovbrudd har gått ned, samtidig som andelen anmeldelser for trafikk har gått opp. I 2017 var omlag 25 % av alle anmeldelser i aldersgruppen for narkotikalovbrudd. I 2019 var andelen på omlag 22 % og i 2024 var dette tallet nede i 14 % av alle anmeldelser. Trafikk utgjorde om lag 9 % av alle anmeldelser i aldersgruppen i 2017. I 2019 var andelen omlag 10 % og i 2024 var andelen på hele 18 %.

24 Sett bortifra årene 2020-2022 som var preget av pandemi og smitteverntiltak.

25 Kategorien *annen vil* i liten grad bli omtalt i sin helhet, da den består av en rekke ulike, mindre kategorier. Noen av underkategoriene beskrives der det er relevant.

26 Her omtales hovedkategorien *vold*, som omfatter fysisk vold, trusler og vold mot offentlig tjenesteperson. Sistnevnte inkluderer trusler, fysisk vold og forulemping. Fysisk vold omtales senere i dette kapittelet.

Figur 3. Antall anmeldelser, fordelt på kriminalitetstype. For anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år, og gjerningssted Oslo kommune. Kategoriene arbeidsmiljø og miljø er utelatt fra grafen på grunn av svært små verdier.

Det ble registrert i alt 2789 anmeldelser med en eller flere mistenkte under 18 år i 2024. Dette var tilnærmet likt som i 2023 (+5 anmeldelser). I denne aldersgruppen var det klart flest anmeldelser innen kategoriene vinning og vold. Vinningskriminalitet utgjorde 29 % av alle anmeldelser med mistenkte under 18 år i 2024, hvorav det meste av dette var for butikktveri. Vold (inkl. trusler og vold mot offentlig tjenesteperson) utgjorde 28 % av alle anmeldelser for de under 18 år.

Det var en nedgang i antall anmeldelser blant de under 15 år, med 148 færre anmeldelser sammenlignet med 2023 (-15 %), og motsatt en økning blant eldre ungdommer (15-17 år) med 159 flere anmeldelser (+8 %). Dette gjenspeiles også i antall registrerte personer. I 2024 var 1751 personer under 18 år registrert med 1 eller flere anmeldelser. Totalt var det en svak nedgang i antall personer under 18 år på 44 personer (-3 %). Dette knyttet seg utelukkende til en nedgang i personer under 15 år registrert med kriminalitet (-99/-13 %), og det var motsatt en svak økning i antall personer i alderen 15-17 år med 34 flere personer sammenlignet med 2023 (+3 %).

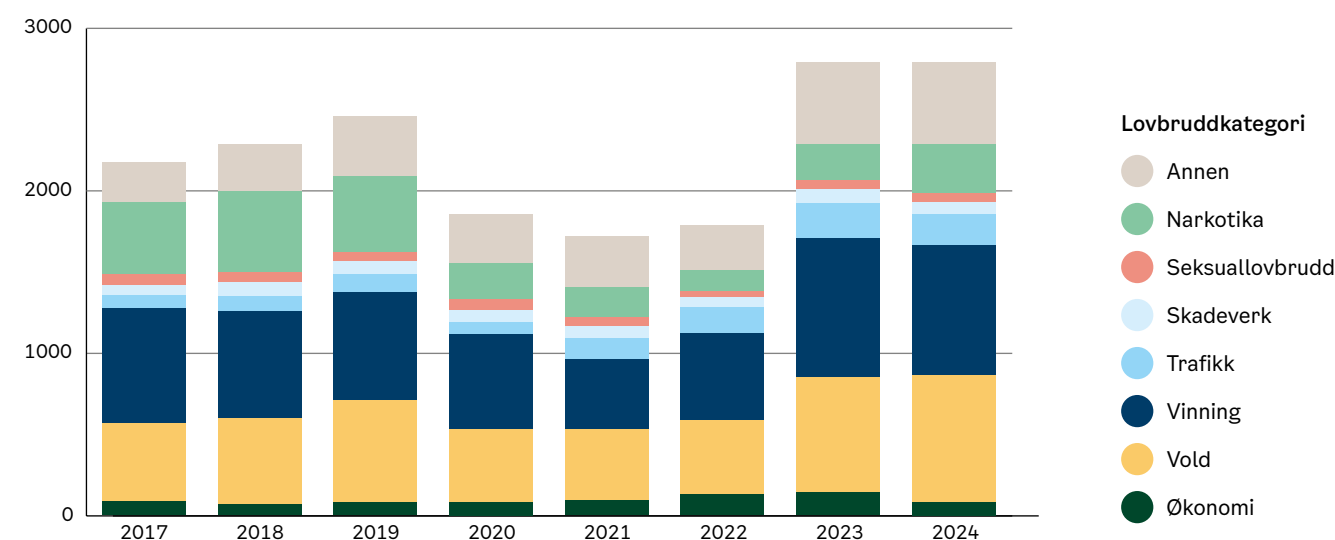
Vinningskriminalitet, som utgjorde den største lovbruddskategorien blant de under 18 år, gikk ned med 60 anmeldelser (-7 %) sammenlignet med 2023. Dette skyldes færre anmeldte butikktveri, hvor det var en

nedgang på hele 130 anmeldelser (-22 %) sammenlignet med 2023. Antall butikktveri var særlig høyt i 2023, og ser man bort i fra 2023 er antall anmeldelser i 2024 fortsatt høyere enn foregående år.

Det var en svak økning i antall anmeldelser for vold med mistenkte under 18 år, i 2024. Totalt ble det registrert 784 anmeldelser, og dette var en økning på 72 anmeldelser (+10 %). Vold omfatter både fysisk vold, trusler og vold mot offentlig tjenesteperson. Økningen fordelte seg på alle de tre kategoriene, men var størst for trusler. Her var det en økning på 37 anmeldelser (+21 %). For fysisk vold var det registrert 27 flere anmeldelser (+7 %). Økningen i vold fikk mye oppmerksomhet i 2023, og selv om det også var en økning i 2024, sammenlignet med 2023 er det viktig å poengtere at økningen er betydelig mindre enn det man så i 2023.

Det ble registrert 303 anmeldelser for narkotikakriminalitet med en eller flere mistenkte under 18 år i 2024. Dette var en økning på 85 anmeldelser (+39 %) sammenlignet med 2023. Antall anmeldelser for narkotika har gått ned over tid, og dette snudde i 2023. Økningen fortsatte dermed inn i 2024. Samtidig var antall anmeldelser for narkotika fortsatt betydelig lavere enn i årene før pandemien (2017-2019) hvor antall anmeldelser varierte fra 446 (i 2017) til 504 (i 2018).

Figur 4. Antall anmeldelser, fordelt på kriminalitetstype. For anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år, og gjerningssted Oslo kommune.

For unge voksne i alderen 18-22 år ble det registrert 5043 anmeldelser i 2024, noe som var tilnærmet likt (+45 anmeldelser/+1 %) som i 2023. Totalt var 2394 personer i aldersgruppen 18-22 år registrert med en eller flere anmeldelser. Som tidligere nevnt er dette den gruppen i utvalget som er registrert med mest kriminalitet. Det gjelder både når man ser på antall personer, og antall anmeldelser i absolutt antall, og blir enda tydeligere når man tar hensyn til befolkningstall.

Det er større variasjon i hvilke typer kriminalitet unge voksne anmeldes for, sammenlignet med de under 18 år. Den største kategorien blant denne gruppen er trafikk (23 % av alle anmeldelser), etterfulgt av vold (17 % av alle anmeldelser i 2024), narkotika (16 %) og vinning (14 %). Økonomilovbrudd blant de i alderen 10-22 år knyttes nesten utelukkende til unge voksne. Dette er en kriminalitetstype som i liten grad er registrert blant de under 18 år. Dette er også en kriminalitetsform som det er uttrykt stor, og økende bekymring rundt, og som har store personlige og samfunnsmessige konsekvenser.

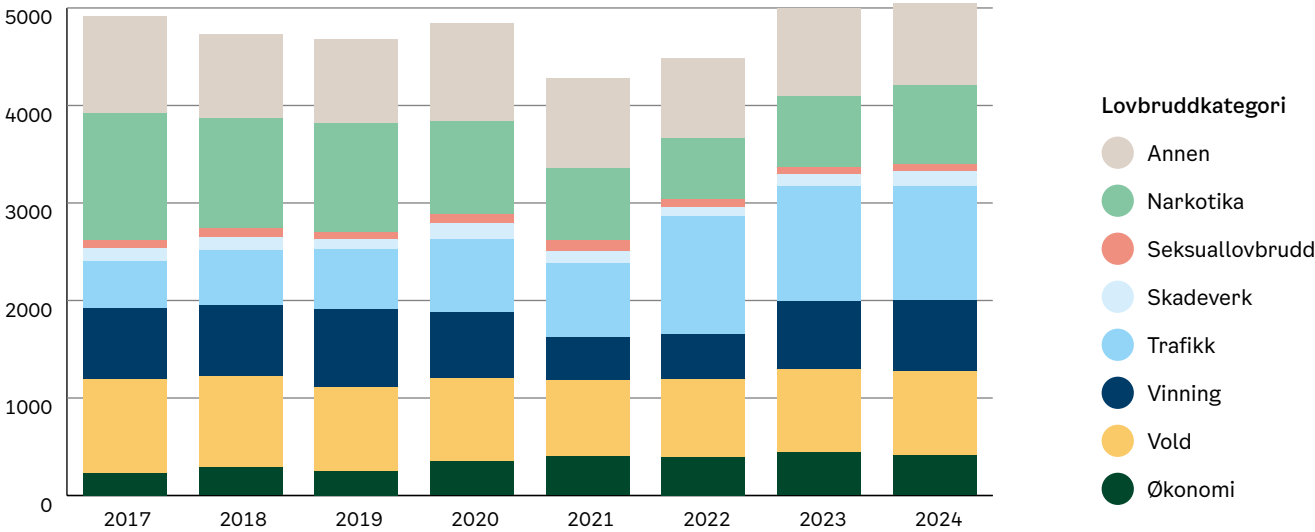
Antall anmeldelser for trafikklovbrudd blant unge voksne i 2024 var tilnærmet likt som i 2023. Dette er imidlertid en kategori som har økt over tid, både i antall anmeldelser, og i andelen av det totale antall anmeldelser i aldersgruppen. I 2017 ble det registrert 487 anmeldelser for trafikklovbrudd, noe som utgjorde 10 %

av alle anmeldelser for unge voksne i Oslo. I 2024 var antall anmeldelser 1177, og utgjorde hele 23 % av alle anmeldelser.

Antall anmeldelser for vold blant unge voksne var tilnærmet likt som i 2023 (-1). Totalt var det registrert 853 anmeldelser for vold med mistenkte i alderen 18-22 år, hvorav 437 var for fysisk vold. For fysisk vold var det en svak nedgang på 20 anmeldelser (-4 %), motsatt var det en økning i antall anmeldelser for trusler, hvor det i 2024 var registrert 159 anmeldelser, noe som var 17 flere (+12 %) sammenlignet med 2023. For både vold totalt, og for fysisk vold og trusler, var imidlertid antall anmeldelser innenfor variasjonsbredden for perioden.

Det var registrert 803 anmeldelser for narkotikakriminalitet blant unge voksne i 2024, noe som var en økning på 70 anmeldelser (10 %) sammenlignet med 2023. Som for de under 18 år har det også her vært en nedgang i antall anmeldelser over tid, og selv med økningen de siste årene er antall anmeldelser lavere enn i årene før pandemien, hvor antall anmeldelser varierte fra 1304 (i 2017) til 1117 (i 2019).

Figur 5. Antall anmeldelser, fordelt på kriminalitetstype. For anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år, og gjerningssted Oslo kommune.

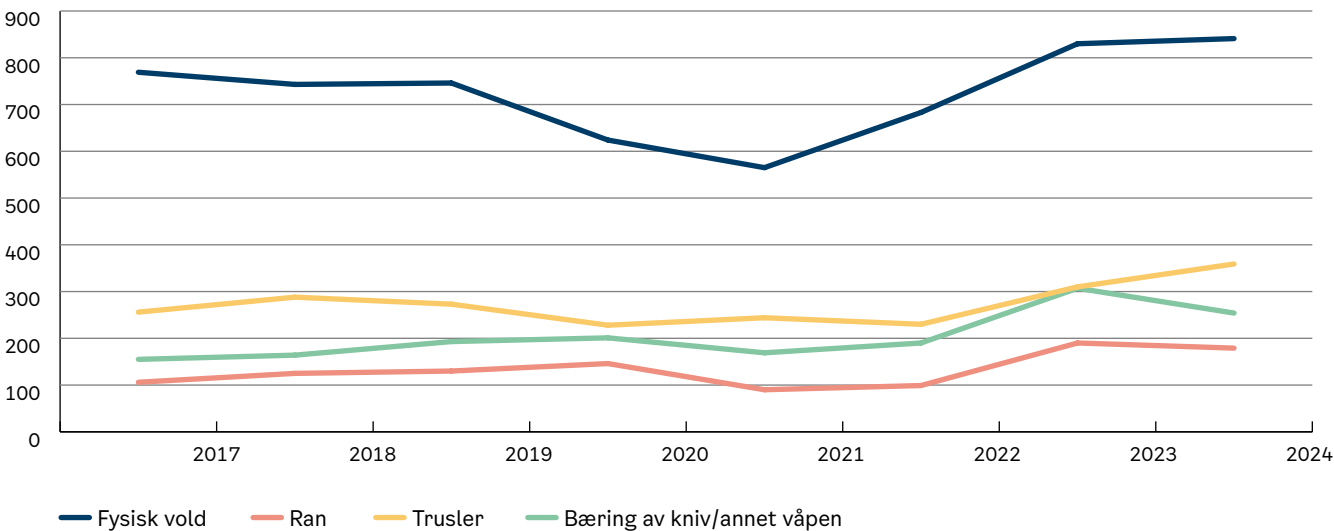
Fysisk vold, trusler, ran og bæring av kniv eller annet våpen

De kriminalitetstypene som ofte får mest oppmerksomhet, spesielt når det er snakk om barn og unge, er fysisk vold, trusler og ran, samt kriminalitet knyttet til bruk av våpen (spesielt kniv). Hovedkategorien vold som er omtalt over omfatter både fysisk vold, trusler, og vold mot offentlig tjensteperson. Ran inngår som en underkategori av vinningskriminalitet, og bæring av kniv eller

annet våpen inngår som en underkategori av annen kriminalitet. Dette underkapittelet vil se nærmere på noen utvalgte underkategorier: fysisk vold, trusler, ran og bæring av kniv og annet våpen. I figur 6 ser man hvordan disse fire kriminalitetstypene har utviklet seg over tid for hele aldersgruppen 10-22 år.

I 2024 var det registrert 841 anmeldelser for fysisk vold med en eller flere gjerningspersoner i alderen 10-22 år.

Figur 6. Antall anmeldelser for utvalgte kriminalitetstyper. For anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år, og gjerningssted Oslo kommune.

Dette var tilnærmet likt som i 2023 (+11 anmeldelser). Antall anmeldelser har imidlertid økt noe sammenlignet med årene før pandemien, hvor antall anmeldelser lå mellom 743 (i 2018) og 769 (i 2017). Antall anmeldelser for ran i 2024 var 179, noe som var svak nedgang (-11/-6 %) sammenlignet med 2023. For trusler var antall anmeldelser 359, noe som var en økning på 49 anmeldelser (+16 %).

Fysisk vold

Figur 7 viser antall anmeldelser over tid, fordelt etter aldersgruppe og kjønn. Det er klart flest anmeldelser blant unge voksne i hele perioden. Det er også en tydelig overrepresentasjon av gutter og unge menn i hele perioden.

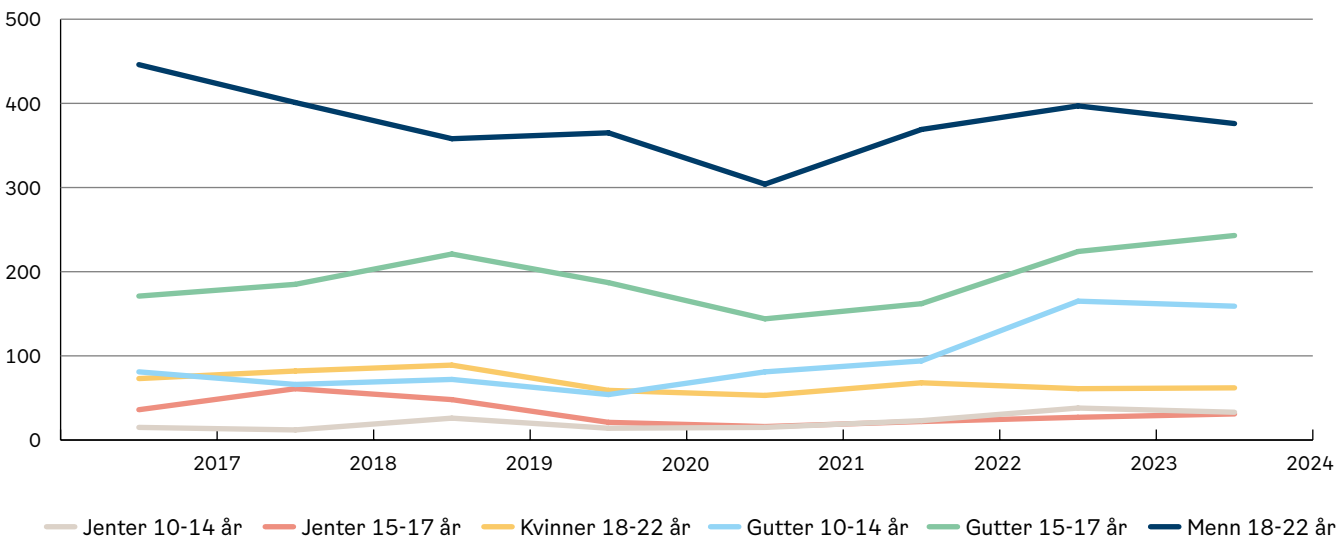
I 2024 ble det registrert 428 anmeldelser for fysisk vold, hvor en eller flere av de mistenkte var under 18 år. Dette var en svak økning på 27 anmeldelser (+7 %) sammenlignet med 2023. Økningen var imidlertid betydelig mindre enn det man så i 2023, noe som kan tyde på at utviklingen er på vei til å stabilisere seg. I nær 43 % av anmeldelsene med mistenkte under 18 år, var en eller flere av disse under 15 år. I 63 % av anmeldelsene var minst en av gjerningspersonene over 15 år. Det er en tydelig overrepresentasjon av gutter gjennom hele perioden, og i 88 % av anmeldelsene med mistenkte under 18 år, i 2024, var minst en av gjerningspersonene gutter. I 14 % av anmeldelsene var minst en av gjerningspersonene jenter.

Økningen i antall anmeldelser for fysisk vold, med gjerningspersoner under 18 år knyttet seg i 2024 utelukkende til en økning blant eldre ungdommer. I 2024 ble det registrert 272 anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 15-17 år, og dette var 23 flere (+9 %) sammenlignet med 2023. For aldersgruppen 10-14 år ble det registrert 186 anmeldelser, noe som var 15 færre (-8 %) sammenlignet med 2023. Antall anmeldelser synker med alderen, men spesielt for gruppene 10-14 år og 15-17 år har forskjellen mellom aldersgruppene blitt mindre over tid.

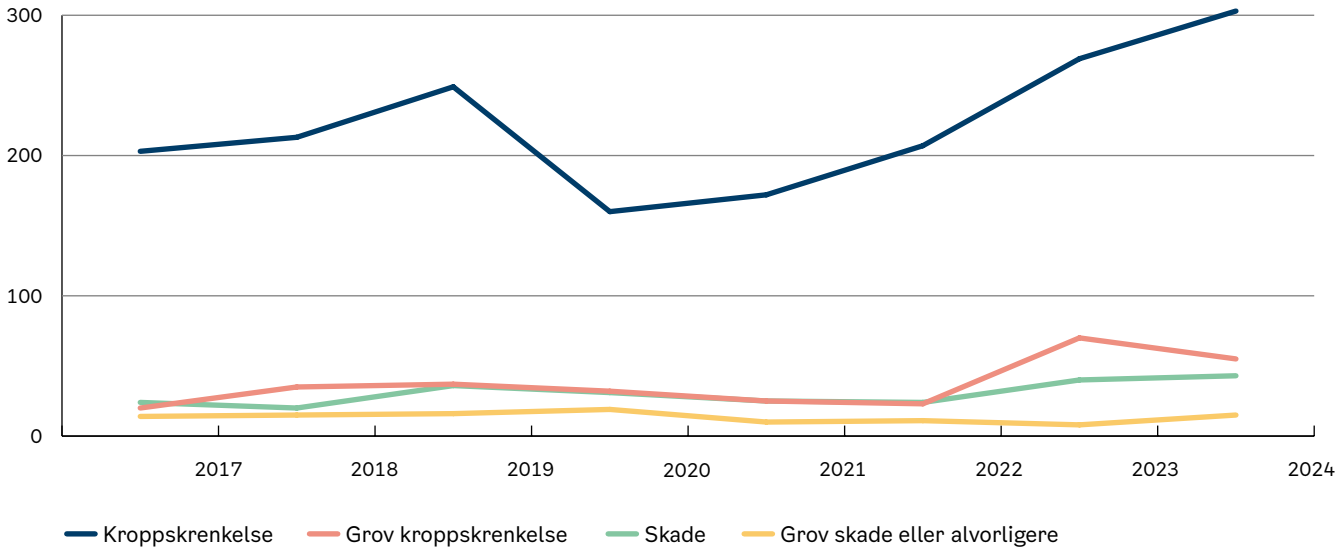
Det ble registrert 437 anmeldelser for fysisk vold hvor en eller flere av de mistenkte var unge voksne i alderen 18-22 år. I 86 % av disse anmeldelsene var minst en av de mistenkte menn. Kun i 14 % av anmeldelsene var en eller flere av de mistenkte kvinner. Det var en svak nedgang på 20 anmeldelser (-4 %) i anmeldelser for fysisk vold for unge voksne fra 2023-2024. Nedgangen knyttes utelukkende til unge menn. Ser man utviklingen i et lengre tidsperspektiv har det vært en gradvis nedgang i anmeldelser for vold blant denne gruppen. Antall anmeldelser med unge kvinner har vært stabilt lavt gjennom hele perioden.

De fleste anmeldelsene for fysisk vold er for kroppskrenkelse, som er den minst alvorlige av underkategoriene. Blant barn og unge under 18 år var 71 % av alle anmeldelser for fysisk vold i 2024 for kroppskrenkelser.

Figur 7. Antall anmeldelser for fysisk vold, fordelt på aldersgruppe. For anmeldelser med gjerningssted Oslo kommune.

Figur 8. Antall anmeldelser for fysisk vold, fordelt etter underkategori. For anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år, og gjerningssted Oslo kommune.

Tilsvarende tall for 2023 var 66 %. Med andre ord er det en høyere andel av anmeldelsene for fysisk vold blant mindreårige som er kodet som kroppskrenkelse i 2024 sammenlignet med 2023. Dette henger sammen med at antall anmeldelser for kroppskrenkelse har økt, samtidig som anmeldelser for grov kroppskrenkelse har gått noe tilbake.

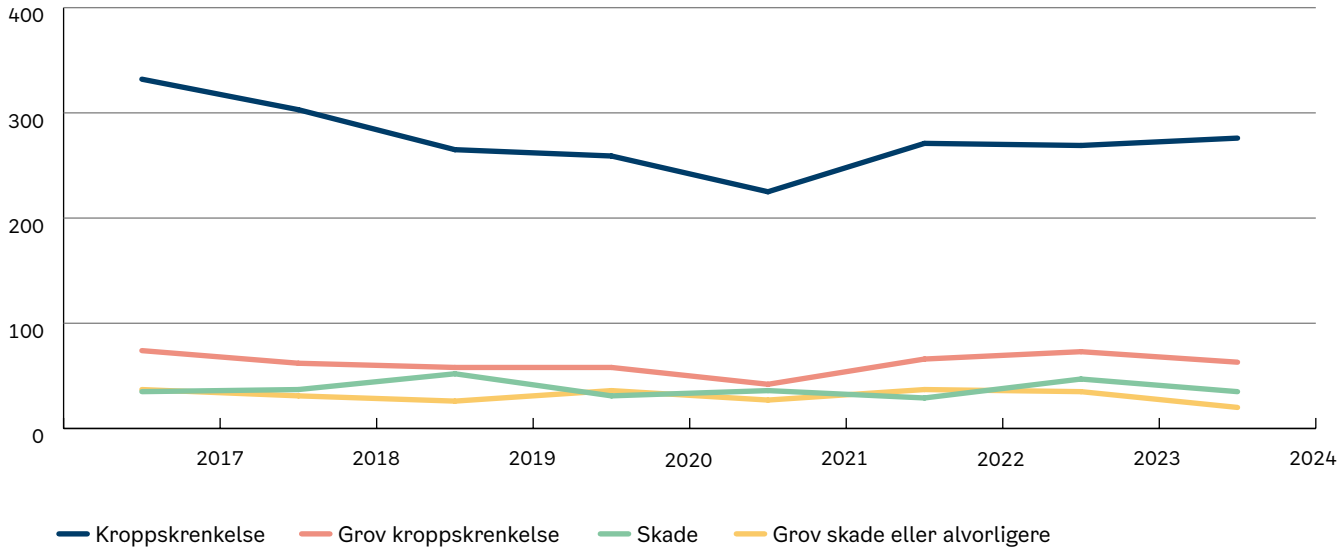
Fysisk vold deles videre inn i fire kategorier, med økende alvorlighetsgrad. Det er kroppskrenkelse (strl. §271), grov kroppskrenkelse (strl. §272), kroppsskade (strl. §273) eller grov kroppsskade og alvorligere. Sistnevnte omfatter flere kategorier, hvor de som er relevant i denne sammenheng er grov kroppsskade (strl. §274), drapsforsøk og drap (strl. §275).

I 2023 ble det bemerket at det hadde vært en økning i antall anmeldelser for grov kroppskrenkelse. Antall anmeldelser for grov kroppskrenkelse med mistenkte under 18 år gikk noe tilbake i 2024, og det var registrert 15 færre anmeldelser (-21 %) sammenlignet med 2023. Ser man bort i fra 2023 var imidlertid antall anmeldelser for grov kroppskrenkelse fortsatt noe høyere enn det har vært i foregående år.

I den mest alvorlige enden av skalaen for fysisk vold ligger skade, og det som i datamaterialet er definert som grov skade og alvorligere. Sistnevnte omfatter i tillegg til grov skade, drap og drapsforsøk. Samlet utgjorde anmeldelser for skade, grov skade og alvorligere med en eller flere mistenkte under 18 år 58 anmeldelser, hvorav 15 av disse var grov skade eller alvorligere. For grov skade og alvorligere er dette en økning på 7 anmeldelser sammenlignet med 2023. Antall anmeldelser i 2023 var imidlertid det laveste i registreringsperioden, og antall anmeldelser har i tidligere år variert fra 10 (i 2021) til 19 i 2020. Det er svært få anmeldelser i den mest alvorlige kategorien (grov skade eller alvorligere) med en eller flere mistenkte i alderen 10-14 år i hele perioden. Av erfaring kan grensedragningene mellom de ulike kategoriene være uklare, noe som fører til at saker omkodes underveis i saksbehandlingen. Dette er spesielt relevant for de mest alvorlige sakene, også på grunn av at antall anmeldelser i utgangspunktet er lite. Det er derfor nyttig å se disse kategoriene (skade og grov skade) under ett når man ønsker å belyse utviklingen i den mest alvorlige enden av skalaen.

For de under 15 år var 75 % av alle anmeldelser for fysisk vold innenfor underkategorien kroppskrenkelse, og 14% var for grov kroppskrenkelse. Skade og grov skade eller alvorligere utgjorde samlet 11 % av anmeldelsene for

Figur 9. Antall anmeldelser for fysisk vold, fordelt på underkategorier. For anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år, og gjerningssted Oslo kommune.

fysisk vold blant de under 15 år. Majoriteten av dette var innenfor kategorien skade, og det var svært få anmeldelser innenfor kategorien grov skade og alvorligere. For eldre ungdommer i alderen 15-17 år var 67 % av anmeldelsene for fysisk vold for kroppskrenkelse. Grov kroppskrenkelse utgjorde 13 %. Kroppsskade utgjorde 10 % og grov skade eller alvorligere utgjorde 5 %.

I 2024 ble det registrert 437 anmeldelser for fysisk vold med en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år. Dette var en nedgang på 20 anmeldelser (-4 %) sammenlignet med 2023. Det var også lavere enn årene før pandemien, hvor antall anmeldelser lå på mellom 447 (i 2019) og 517 (i 2017). 63 % av anmeldelsene i denne gruppen var for kroppskrenkelse.

Fordelingen mellom underkategoriene for unge voksne skiller seg fra de under 18 år ved at en større andel av anmeldelsene er for mer alvorlige voldslovbrudd. Også her er majoriteten av anmeldelsene for kroppskrenkelse, som utgjorde 63 % av anmeldelsene i 2024. Det var færre anmeldelser for grov kroppskrenkelse, som utgjorde bare 8 % av anmeldelsene, mens skade og grov skade eller alvorligere tilsammen utgjorde 83 anmeldelser, eller 19 % av alle anmeldelser. Av dette var 20 av anmeldelsene kodet som grov skade eller alvorligere.

Bæring av kniv og annet våpen

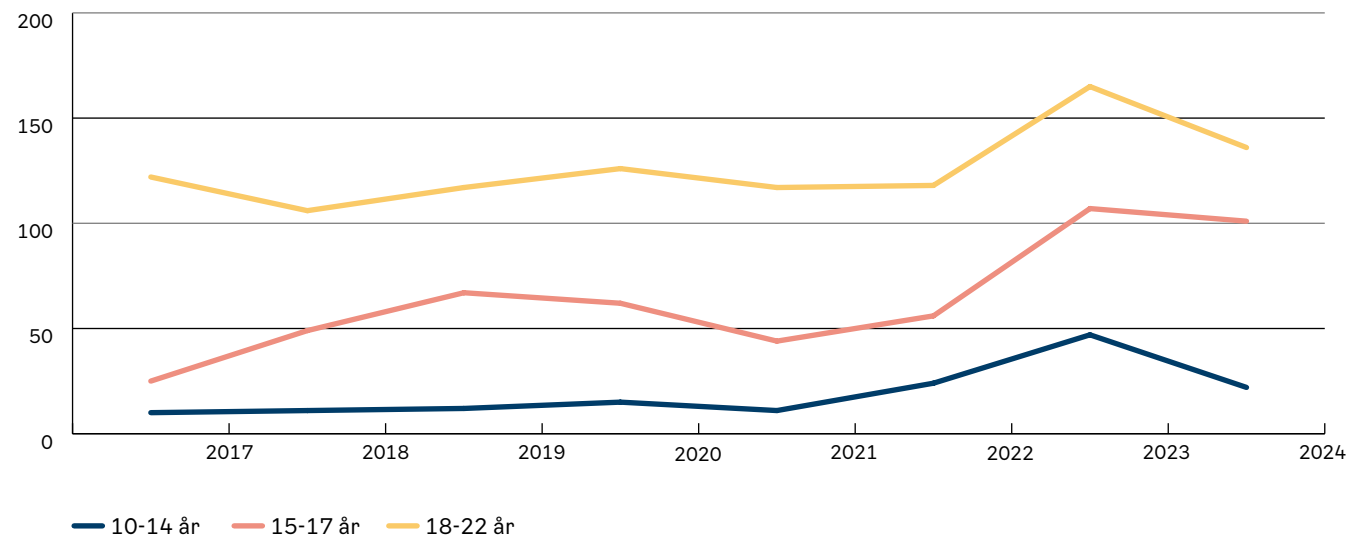
I 2024 ble det registrert 254 anmeldelser for bæring av kniv eller annet våpen for hele gruppen. Dette var en nedgang på 17 % (-53 anmeldelser) sammenlignet med 2023. Ser man bort ifra 2023 hvor antall anmeldelser i denne kategorien var særlig høyt var antall anmeldelser i 2024 imidlertid høyere enn foregående år. I perioden 2017-2022 varierte antall anmeldelser fra 155 (i 2017) til 201 (i 2022). Det var en økning for alle aldersgrupper i 2023, og påfølgende en nedgang for alle aldersgrupper i 2024.

Figur 10 viser antall anmeldelser for bæring av kniv/ annet våpen fordelt på aldersgruppe. Som for de andre kategoriene synker antall anmeldelser med alderen. Det ble registrert 22 anmeldelser hvor en eller flere av de mistenkte er under 15 år, i 2024.

Nedgangen i antall anmeldelser fra 2023 til 2024 knyttet seg primært til aldersgruppen 10-14 år (-25 anmeldelser/-53 %), og til aldersgruppen 18-22 år (-29 anmeldelser/-18 %). I aldersgruppen 15-17 år var nedgangen kun på 6 anmeldelser.

Bæring av kniv og annet våpen er en kategori hvor politiets fokus og kontrollvirksomhet kan ha stor betydning.

Figur 10. Antall anmeldelser for bæring av kniv eller annet våpen, fordelt på aldersgrupper. Gjerningssted Oslo kommune

Dette gjelder ikke kun i tilfeller hvor man målrettet søker å avdekke kniv/våpen, men også andre kontroller hvor kniv eller våpen blir avdekket. Dette kan for eksempel være i forbindelse med kontroll av person eller kjøretøy i tilknytning til andre saker eller hendelser. Blant barn og unge er det i all hovedsak snakk om kniv eller lignende gjenstander, men kategorien gjelder alle gjenstander som egner seg som våpen. Politiet har et vedvarende fokus på bæring av kniv og annet våpen, på grunn av det store skadepotensialet dette kan ha. Dette kan også påvirke anmeldelsestallene, ved at det fører til økt avdekking og mindre mørketall.

Trusler

Trusler i dette materialet omfatter både trusler frem satt fysisk, og i sosiale medier. Det er ikke mulig å skille mellom disse uten en manuell gjennomgang slik sakene registreres i dag.

Totalt ble det registrert 359 anmeldelser for trusler i aldersgruppen 10-22 år i 2024. I 212 av disse anmeldelsene var minst en av de mistenkte under 18 år. Dersom man bryter ned utvalget i tre aldersgrupper, 10-14 år, 15-17 år og 18-22 år (se figur 11) ser man at antall anmeldelser synker med alderen. Forskjellene mellom aldersgruppene har imidlertid blitt mindre over tid. I 2017 var det i 60 % av truslene minst en gjerningsperson i alderen 18-22 år. I 42 % av sakene var minst en av

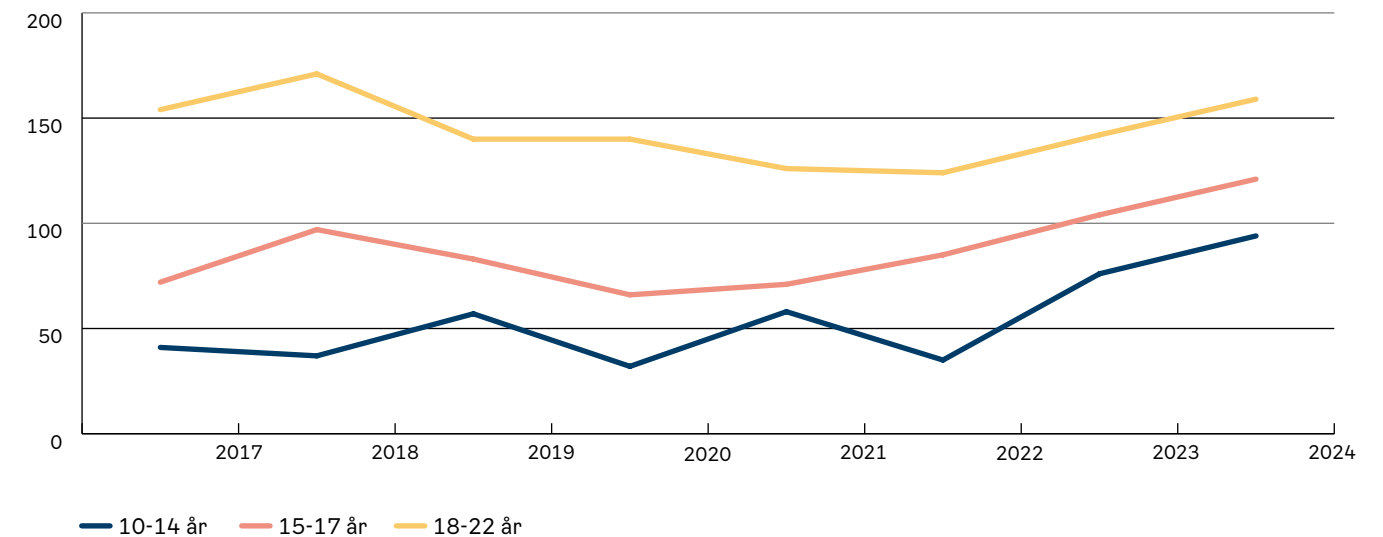
gjerningspersonene under 18 år. I 2024 var tilsvarende tall 44 % for de i alderen 18-22 år, og i 59 % av anmeldelsene var minst en av gjerningspersonene under 18 år. Blant de under 18 år er det flere anmeldelser blant de over 15 år (121 anmeldelser) enn for de under 15 år (94 anmeldelser), men det har vært en økning i begge gruppene.

Ran

Det har vært knyttet mye oppmerksomhet til anmeldelser av ran med unge gjerningspersoner i 2024. Ran får betydelig oppmerksomhet i stor grad på grunn av alvorlighetsgraden, og den belastningen det skaper for offeret. Politiet erfarer at ran er en kriminalitetstype som i stor grad bidrar til opplevd utrygghet i det offentlige rom, både for offeret selv og i nærmiljøet.

Antall anmeldelser for ran er lavt nok til at store variasjoner fra år til år påvirker tallene. En annen grunn til at antall ran kan svinge betydelig fra år til år, og gjennom året er at dette er en kriminalitetstype som ofte knyttes til et fåtall personer som er involvert i flere hendelser, ofte innenfor et begrenset tidsrom. Dette var også tilfelle i 2024, spesielt på sommeren/høsten. Noen hendelser kan også involvere flere fornærmede, noe som gjør at det vil opprettes flere straffesaker. Dette bidrar også til å trekke opp antall anmeldelser for ran.

Figur 11. Antall anmeldelser for trusler, fordelt etter aldersgruppe. Gjerningssted Oslo kommune.

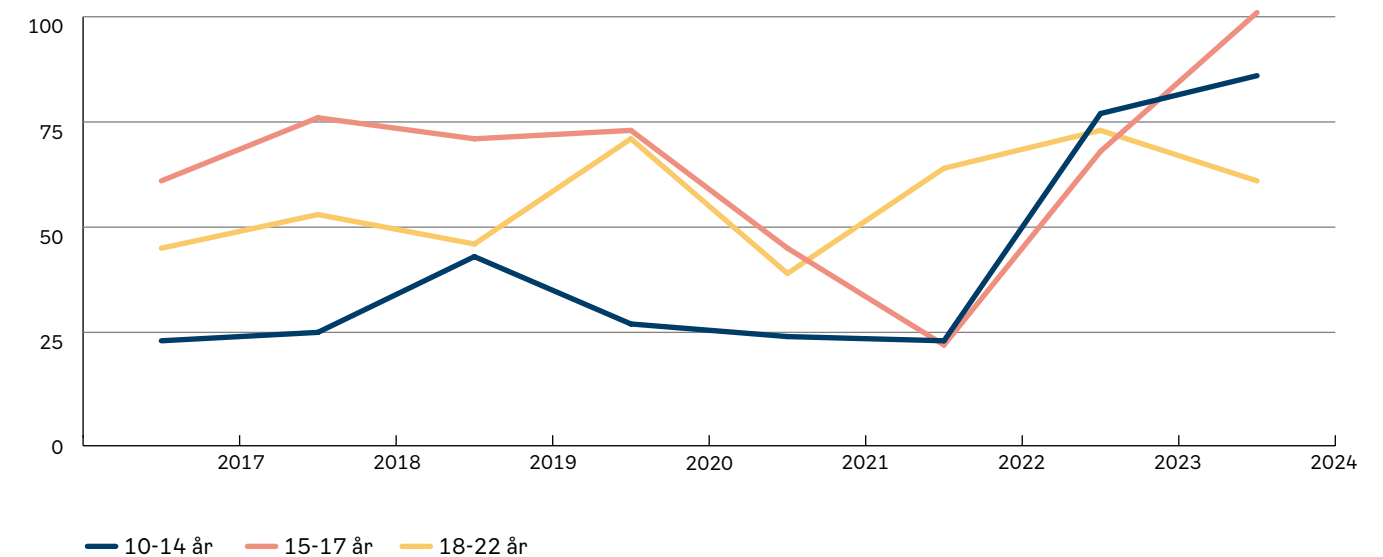

For hele aldersgruppen 10-22 år var det registrert 179 anmeldelser for ran, noe som var 11 færre (-6 %) enn i 2023. Personene som er mistenkt for ran er nesten utelukkende gutter og unge menn. I 98 % av anmeldelsene var minst en av de mistenkte gutter eller unge menn.

Det ble registrert 134 anmeldelser for ran med en eller flere mistenkte under 18 år. Dette er en svak økning på

8 anmeldelser (+6 %) sammenlignet med 2023. Også i 2023 var antall anmeldelser for ran høyere enn i foregående år, noe som vil si at antall ran med unge gjerningspersoner har vært høyt i både 2023 og 2024. I 64 % av sakene var minst en av gjerningspersonene under 15 år, og i 75 % av sakene var minst en av gjerningspersonene mellom 15-17 år.

Figur 12. Antall anmeldelser for ran. Fordelt på aldersgruppe. Gjerningssted Oslo kommune

Vinningskriminalitet og økonomisk kriminalitet

Vinningskriminalitet og økonomisk kriminalitet rapporteres i to ulike kategorier, men er her beskrevet sammen. Vinningskriminalitet er en av de lovbruddskategoriene hvor det registreres flest anmeldelser i aldersgruppen, blant annet fordi det er her butikktveri inngår som en underkategori. Totalt stod vinningslovbrudd for 19 % av alle anmeldelser i aldersgruppen 10-22 år i 2024. Butikktveri alene stod for nær 10 % av alle anmeldelser. Ser man på den yngste aldersgruppen (10-14 år) utgjorde butikktveri 24 % av alle anmeldelser i denne aldersgruppen i 2024. Kjønnsfordelingen skiller seg også fra andre kriminalitetstyper ved at jenter og unge kvinner i større grad er representert.

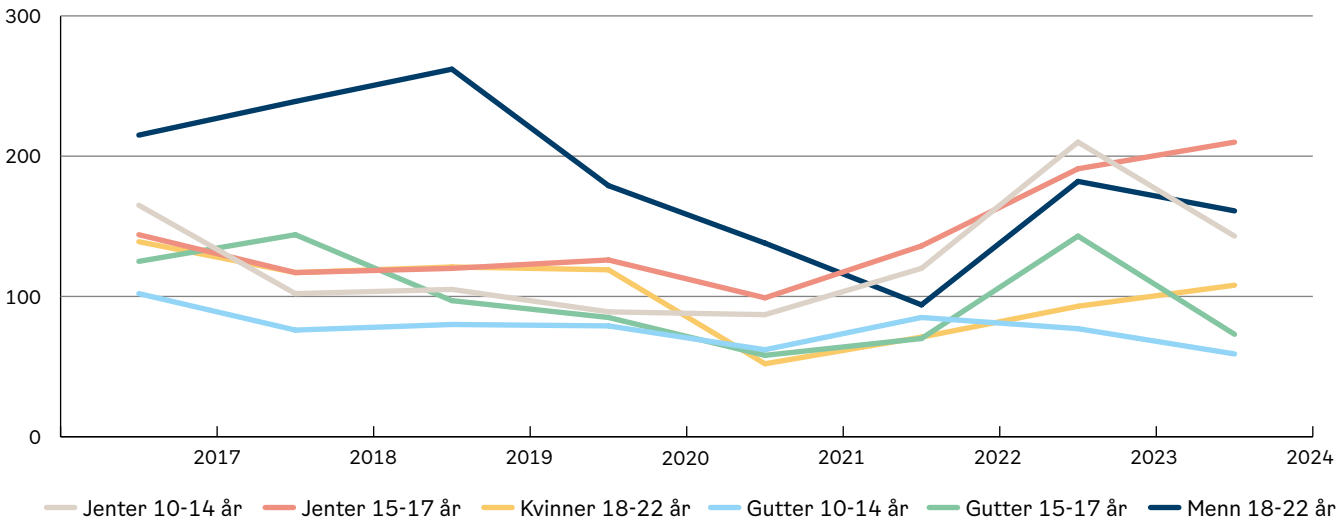
Butikktveri utgjør en betydelig andel av anmeldelsene blant barn og unge. Det var imidlertid en betydelig nedgang i antall anmeldelser for butikktveri i 2024, sammenlignet med 2023 (-130 anmeldelser/-22 %). Antall butikktveri i 2023 var høyt sammenlignet med øvrige år. Butikkenes egne rutiner knyttet til både kontroll og anmeldelse kan ha stor betydning for anmeldelser innenfor denne type kategorier, og tallene må leses i lys av dette. Nedgangen gjør også at butikktveri i 2024 utgjorde en betydelig mindre andel av anmeldelsene sammenlignet med 2023. Tilbakemelding fra næringslivet er at butikktveri, herunder tyveri begått av barn og unge, fortsatt er en betydelig utfordring. I 2023 var 22 % av alle anmeldelser med mistenkte under 18 år

for butikktveri. I 2024 var andelen 17 %. Ser man på den yngste aldersgruppen 10-14 år var andelen butikktveri i 2024 på 24 %. I 2023 var andelen på 28 %. Økonomisk kriminalitet er en av de mindre kategoriene hva antall anmeldelser i aldersgruppen 10-22 år angår.

Mørketallene innenfor denne formen for kriminalitet anslås å være høy. Ettersom datagrunnlaget for denne rapporten er begrenset til saker med kjent gjerningsperson er det også rimelig å anta at dette også trekker opp mørketallene ytterligere. Antall anmeldelser er imidlertid økende, og økonomilovbrudd blir i større og større grad sett på som et betydelig samfunnsproblem, som også involverer unge gjerningspersoner. Bedrageri utgjorde i 2024 91 % av alle anmeldte økonomilovbrudd i aldergruppen. I politiets trusselvurdering anslås det at om lag tre av fire bedragerier er digitale.²⁷

Andre relevante lovbruddskategorier er heleri, som er en underkategori av vinningskriminalitet, hvor det var registrert 253 anmeldelser i 2024. Hvitvasking, som er en underkategori av økonomi, utgjorde 71 anmeldelser i 2024, og i denne kategorien har det også vært en økning over tid.

Figur 13. Antall anmeldelser for butikktveri, fordelt etter alder og kjønn. For anmeldelser med gjerningssted Oslo kommune.

Unge registrert med gjentatt kriminalitet

De fleste barn og unge registreres kun en gang i løpet av kalenderåret. På den andre siden er det et lite antall barn og unge som registreres gjentatte ganger. Av de 1751 personene under 18 år registrert med en eller

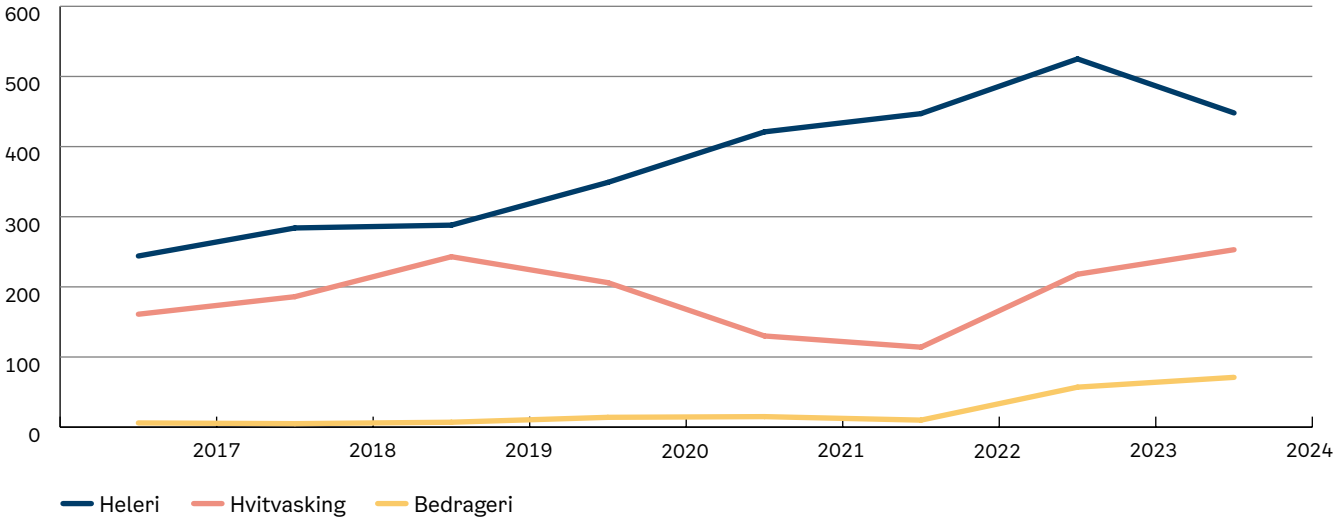
flere anmeldelser i 2024, var 1195 (68 %) kun registrert en gang i løpet av kalenderåret. 185 personer (10,5 %) var registrert med 4 eller flere anmeldelser, noe som var 32 færre enn i 2023. 48 personer (2 %) var registrert med 10 eller flere anmeldelser, noe som var tilnærmet likt som i 2023.

Antall personer i aldersgruppen 10-17 år registrert med gjentatt kriminalitet. Basert på anmeldelser med gjerningssted Oslo kommune.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	23-24	23-24 i %
Antall 4 eller flere anmeldelser	147	178	186	120	124	112	217	185	-32	-14.7%
Jenter	28	17	21	7	9	9	22	19	-3	-13.6%
Gutter	119	161	165	113	115	103	195	166	-29	-14.9%
Antall født i Norge	103	131	138	92	97	86	166	131	-35	-21.1%
Antall født utenfor Norge	41	46	44	26	26	26	50	54	4	8.0%
Andel født i Norge	70 %	74 %	74 %	77 %	78 %	77 %	76 %	71 %	-6	-7.4%
Antall 10 eller flere anmeldelser	25	38	36	23	28	16	49	48	-1	-2.0%

27 Politiet (2025) Politiets trusselvurdering 2025. Rapporten er tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2025.pdf>

Figur 14. Antall anmeldelser fordelt etter utvalgte kriminalitetstyper. For anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år og gjerningssted Oslo kommune

Oppsummering

Antall anmeldelser blant barn og unge i 2024 var tilnærmet likt som i 2023. Ser man utviklingen i et lengre tidsperspektiv, og kontrollert for befolkningsvekst, har den registrerte kriminaliteten gått ned siden tidlig 2000-tallet. Ser man bort ifra pandemien, som påvirket antall anmeldelser i årene 2020 til 2022 har det imidlertid vært en økning de siste årene, fra et bunnpunkt i 2015.

På tross av at kriminaliteten blant de under 18 år har fått mye oppmerksomhet den siste tiden, er det unge voksne i alderen 18-22 år som er registrert med mest kriminalitet i utvalget for denne rapporten. Vold, vinning og trafikk er de lovbruddskategoriene hvor det er registrert flest anmeldelser blant barn og unge i alderen 10-22 år. For barn og unge under 18 år var det vinning og vold som utgjorde de største kategoriene i 2024. Det har vært en nedgang i anmeldelser for vinning blant de under 18 år, og dette knytter seg hovedsakelig til færre anmeldte butikktverier. Det motsatte har vært en svak økning i antall anmeldelser for vold. Samlet sett har det vært en nedgang i den registrerte kriminaliteten blant de under 15 år, mens det motsatt har vært en svak økning for de i alderen 15-17 år.

Det er større variasjon i hvilke lovbruddstyper unge voksne anmeldes for, sammenlignet med barn og unge under 18 år. Den største kategorien blant denne gruppen i 2024 var trafikk, etterfulgt av vold, narkotika og vinning.

Det har vært en økning i anmeldelser for fysisk vold i 2024, sammenlignet med 2023. Økningen knytter seg utelukkende til en økning i anmeldelser med mistenkte i alderen 15-17 år. Det har motsatt vært en nedgang i anmeldelser for fysisk vold blant de under 15 år.

Det ble registrert noe færre anmeldelser for bæring av kniv og annet våpen i 2024, sammenlignet med 2023. Dette skjer etter et høyt antall anmeldelser i 2023. og ser man bort ifra 2023 er antall anmeldelser fortsatt høyere enn foregående år

3

Fordeling i tid og sted

Dette kapittelet beskriver hvordan den registrerte kriminaliteten fordeler seg i tid og sted. Til dette brukes hovedsakelig Oslo kommune sin femdeling og todeling av byen. Her gjøres det et skille mellom indre og ytre by, og videre et skille mellom *indre by vest* og *indre by øst*, og *ytre by øst*, *ytre by sør* og *ytre by vest*. Hvor kriminaliteten skjer ses også i sammenheng med når kriminaliteten skjer.

Hvor og når skjer kriminaliteten i Oslo?

Indre by øst omfatter bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene. Indre by vest omfatter bydelene St. Hanshaugen og Frogner, i tillegg til Sentrum. Ytre by øst omfatter bydelene Bjerke, Grorud, Stovner og Alna. Ytre by vest dekker bydelene Ullern, Vestre Aker og Nordre Aker. Ytre by sør omfatter bydelene Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand. Fordelingen er illustrert i figur 15.

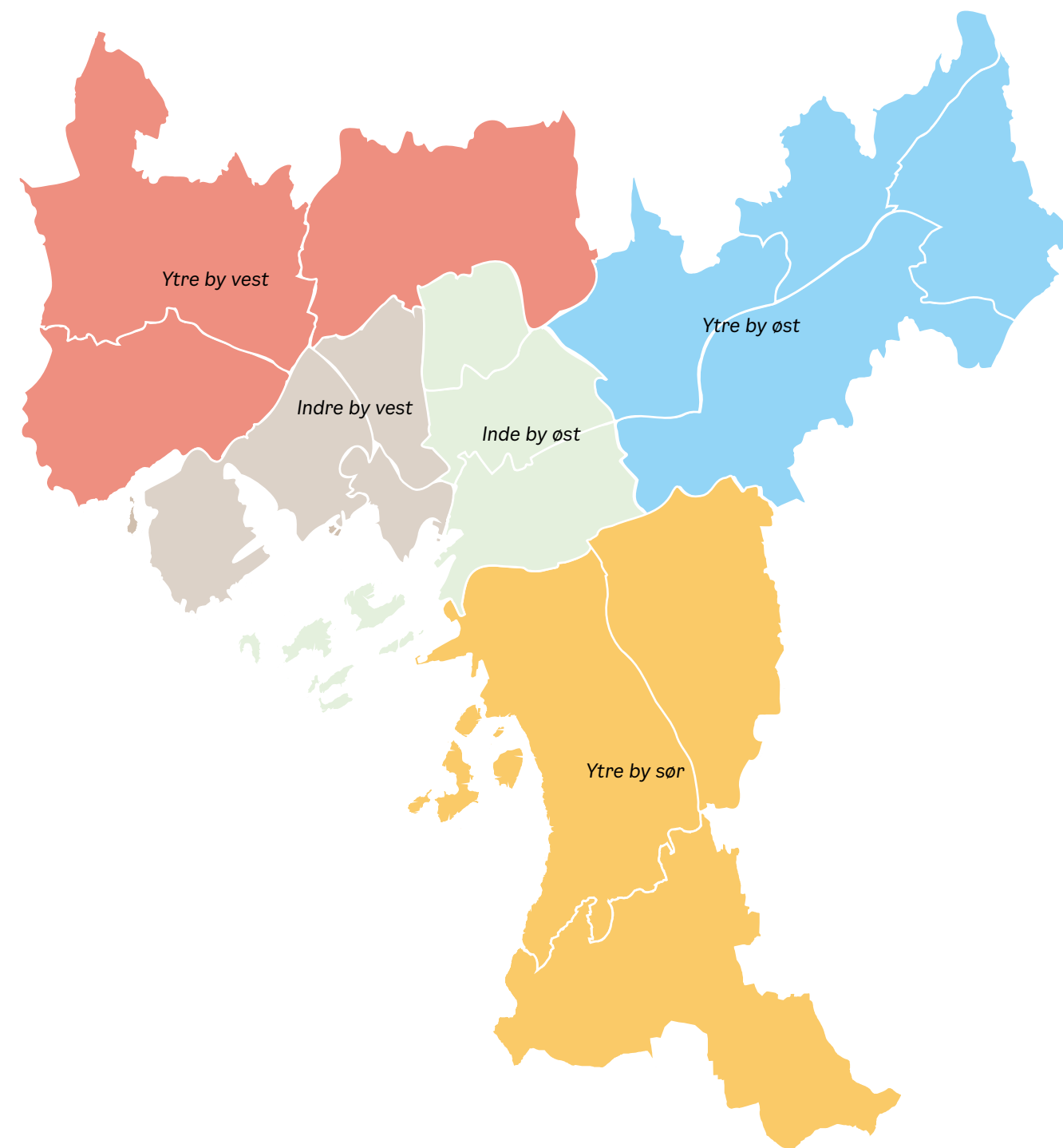
Grunnen til at femdelingen brukes som et utgangspunkt, heller enn for eksempel Oslos bydeler, er en balansering av nytteverdien av detaljert analyse, og det detaljnivået som datamaterialet eger seg for. I tillegg er bydelene et svært konsentrert geografisk område, og anmeldelsestallene spesielt for de yngste aldersgruppene er små. Dette skaper utfordringer knyttet til anonymisering og personvern. På et lavt detaljnivå blir også tallene så lave at de får begrenset forklaringsverdi. Tilfeldige variasjoner kan også få tilsynelatende store utslag. Bruk av femdelingen, og todelingen mellom ytre og indre by får frem noen av de geografiske forskjellene som er av relevans, samtidig som tallene som presenteres er i en slik størrelse at de både ivaretar personvern, og gir grunnlag for en meningsfull analyse.

Når det refereres til endringer over tid i denne rapporten benyttes det tidspunkt hvor en person i aldersgruppen er registrert som anmeldt. Grunnen til dette er at det gir et best mulig sammenligningsgrunnlag over tid. I analysen som tar utgangspunkt i tid på døgnet, og ukedag/helg benyttes gjerningstidspunktet, men utvalget er begrenset til de anmeldelsene som er registrert i 2024.

Figur 16 viser anmeldelser for hele aldersgruppen 10-22 år fordelt på gjerningssted etter femdelingen beskrevet over. Det var flest anmeldelser med gjerningssted i indre by gjennom hele perioden. Samlet hadde 56 % av anmeldelsene i 2024 gjerningssted i indre by, på tross av at dette utgjør et betydelig mindre geografisk område, og har mindre befolkning sammenlignet med ytre by. Om lag 28 % av personene i aldersgruppen, med bosted i Oslo kommune, bor i indre by.²⁸

Videre var det i 2024 klart flest anmeldelser i *indre by vest*, noe som henger sammen med at en betydelig andel av anmeldelsene var registrert med gjerningssted i Sentrum. Indre by vest var også det området hvor nedgangen under pandemien ble mest tydelig i årene 2020–2022, med en påfølgende økning i 2023. Samtidig økte antall anmeldelser i indre by vest i 2023 også sammenlignet med årene før pandemien. I 2024 gikk antall anmeldelser i indre by noe tilbake, og det ble registrert 143 færre anmeldelser (-6 %) sammenlignet med 2023. Antall anmeldelser er imidlertid fortsatt noe høyere enn åren før pandemien. Anmeldelser med gjerningssted i indre by vest utgjorde 52 % av alle anmeldelser i indre by i 2024, og 29 % av alle anmeldelser i Oslo kommune.

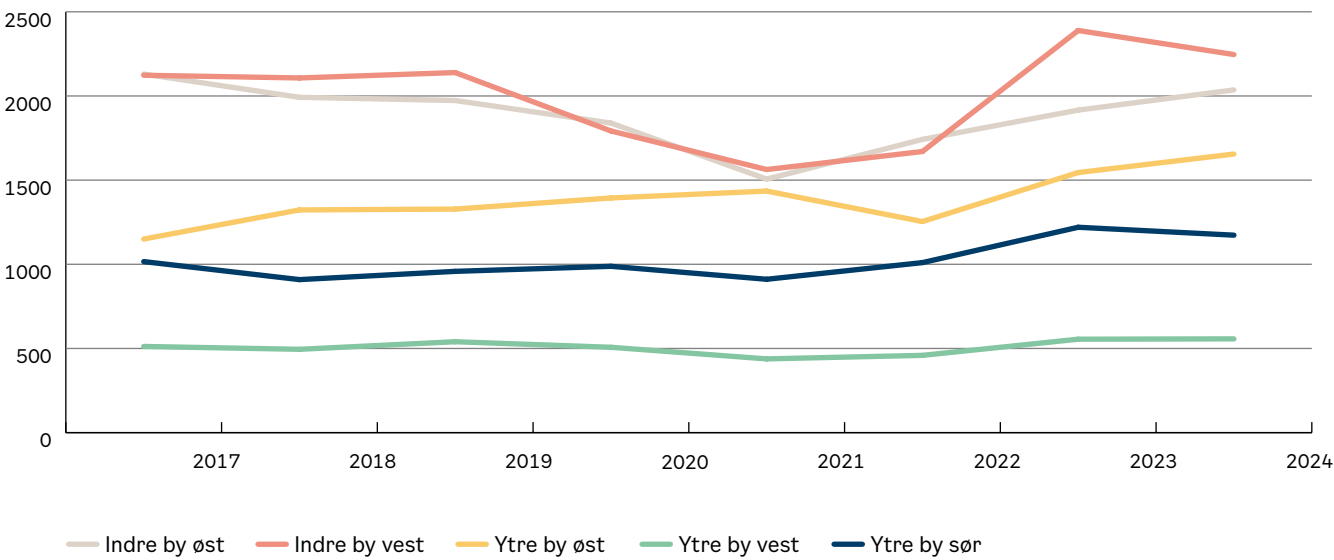
49 % av anmeldelsene i aldersgruppen, i 2024, hadde gjerningssted i Ytre by. Samlet bor om lag 71 % av Oslos befolkning, i den aktuelle aldersgruppen, i ytre by.

Figur 15. Kart over Oslo kommune. Fordelingen i kartet gjenspeiler den fordelingen som er brukt gjennomgående i analysen.

28 Basert på antall innbyggere i de relevante bydelene. Tallene er hentet fra bydelsfakta: <https://bydelsfakta.oslo.kommune.no>

Figur 16. Antall anmeldelser i aldersgruppen 10-22 år, med gjerningssted i Oslo kommune. Fordelt på geografisk område (femdeling).

For områdene i ytre by er det i hele perioden flest anmeldelser i ytre by øst. I 2024 var 49 % av alle anmeldelser ytre by, og 22 % av alle anmeldelser i Oslo registrert med gjerningssted i ytre by øst. Antall anmeldelser i ytre by øst økte i 2024, sammenlignet med 2023, med 110 flere anmeldelser (+ 7 %). Ytre by øst er hjem til om lag 24% av befolkningen i kommunen, i den aktuelle aldersgruppen.

Anmeldelser med gjerningssted i ytre by sør utgjorde i 2024 35 % av alle anmeldelser i ytre by, og 15 % av alle anmeldelser i Oslo. Her har det vært en svak nedgang sammenlignet med 2023, med 47 færre anmeldelser (-3 %). Befolkningen i ytre by sør, i den aktuelle aldersgruppen utgjør om lag 24 % av befolkningen i Oslo kommune for tilsvarende aldersgruppe.

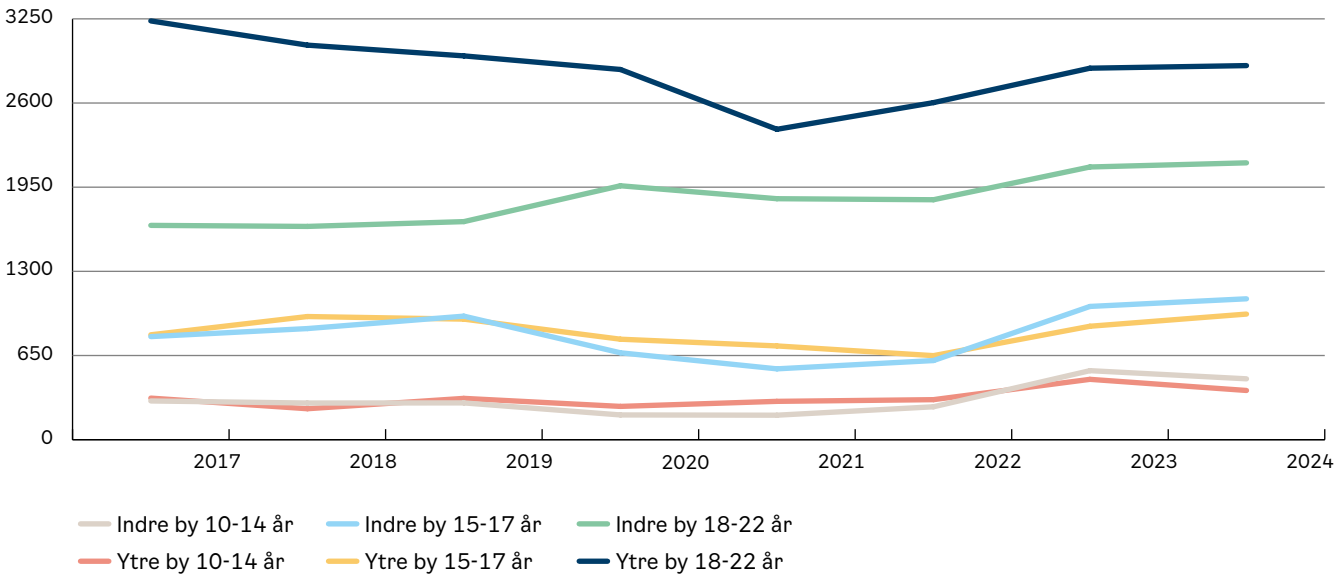
Det området med klart færrest registrerte anmeldelser er ytre by vest. I 2024 var 16 % av alle anmeldelser i ytre by, eller 7 % av alle anmeldelser i Oslo registrert med gjerningssted i ytre by vest. Antall anmeldelser var tilnærmet likt som i 2023 (+2 anmeldelser). Andelen innbyggere i alderen 10-22 år i Oslo som er bosatt i indre by vest er om lag 23%. Det er imidlertid også aldersforskjeller i hvordan anmeldelser fordeler seg etter indre/ytre by. Figur 17 viser fordelingen av anmeldelser for indre/ytre by for de ulike aldersgruppene.

Forskjellen mellom indre og ytre by er størst for aldersgruppen 18-22 år. Her har imidlertid fordelingen blitt mindre de siste årene, hvor en stadig større andel av kriminaliteten har gjerningssted i ytre by. I 2017 hadde 66 % av anmeldelser med mistenkte i alderen 18-22 år gjerningssted i indre by. Andelen har gradvis sunket, og i 2024 er tallet 57 %.

Motsatt har det vært en tendens blant de under 18 år at en gradvis større andel av den registrerte kriminaliteten har gjerningssted i indre by. Her er det fortsatt slik at forskjellene mellom indre og ytre by er mindre. I 2017 var det 49 % av alle anmeldelser med mistenkte under 18 år som hadde gjerningssted i indre by. I 2024 var andelen 52 %, noe som er en nedgang fra 2023, hvor andelen var på 54 %, som er det høyeste i registreringsperioden. Denne endringen kommer til syne både blant de under og over 15 år. I 2024 var det 55 % av anmeldelser med mistenkte i alderen 10-14 år som hadde gjerningssted i indre by, og for aldersgruppen 15-17 år var andelen 53 %.

En annen dimensjon som beskrives i dette kapittelet er hvordan kriminaliteten fordeler seg over tid. Ser man utelukkende på hvordan kriminaliteten fordeler seg i løpet av uken, er det liten meningsfull forskjell. Det er imidlertid betydelige forskjeller i når på døgnet kriminaliteten skjer, sett i sammenheng med skillet mellom

Figur 17. Antall anmeldelser fordelt etter aldersgruppe, og geografisk område (todeling).

ukedager og helg. Her er det også geografiske variasjoner. Figur 18 viser fordelingen av anmeldelser i hele aldersgruppen fordelt på tid på døgnet, og helg/ukedag. Denne tar utgangspunkt i anmeldelser registrert i 2024.

I helgene er det meste av kriminaliteten registrert mellom kl. 18 og 03. Det er motsatt lite kriminalitet registrert mellom 04-13 i helgene.

Ser man på ukedagene er det lite kriminalitet registrert mellom kl. 03 og kl. 09. Antall anmeldelser øker rundt kl. 10, og det meste av kriminaliteten er registrert mellom kl. 11 og kl. 22. Etter kl. 22 synker antall anmeldelser frem mot kl. 02, hvor antallet er lavt gjennom natten.

Det er betydelige forskjeller mellom indre og ytre by i både aldersfordeling, hvilke type kriminalitet som registreres, og når på døgnet kriminaliteten skjer. Dette beskrives nærmere under.

Figur 18. Antall anmeldelser fordelt etter tid på døgnet. For alle anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år, og gjerningssted Oslo kommune. Merk at anmeldelser som er registrert uten et konkret gjerningstidspunkt, for eksempel fordi nøyaktig tidspunkt er ukjent er registrert i politiets systemer med 00:00:00 (midnatt). disse er utelatt fra grafen.

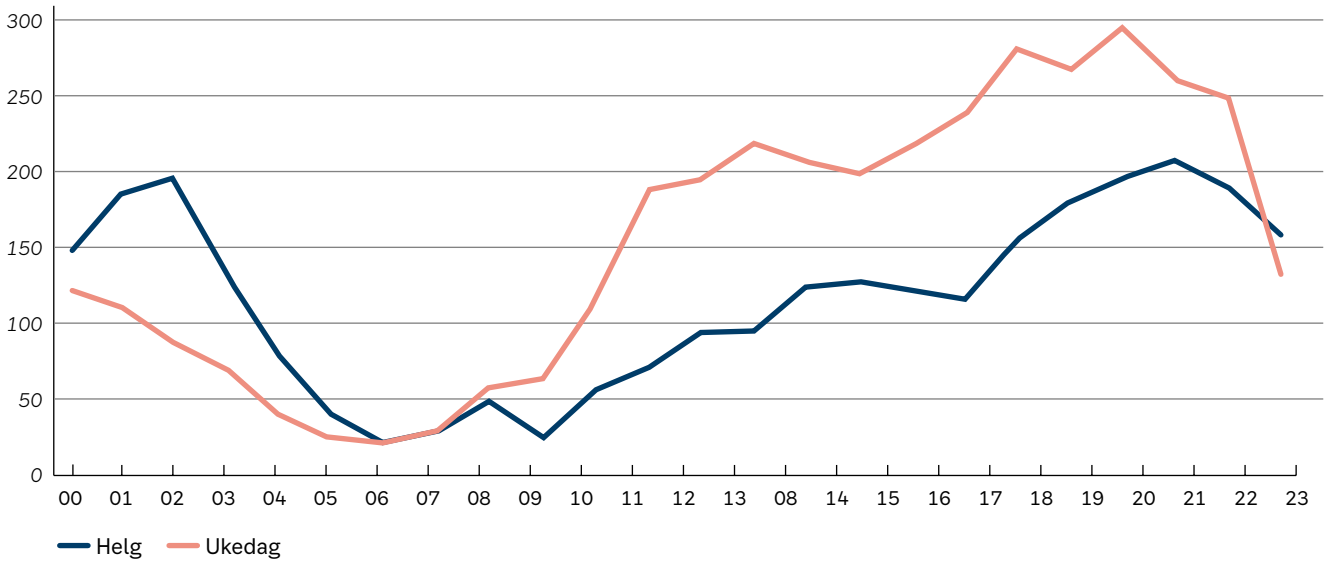
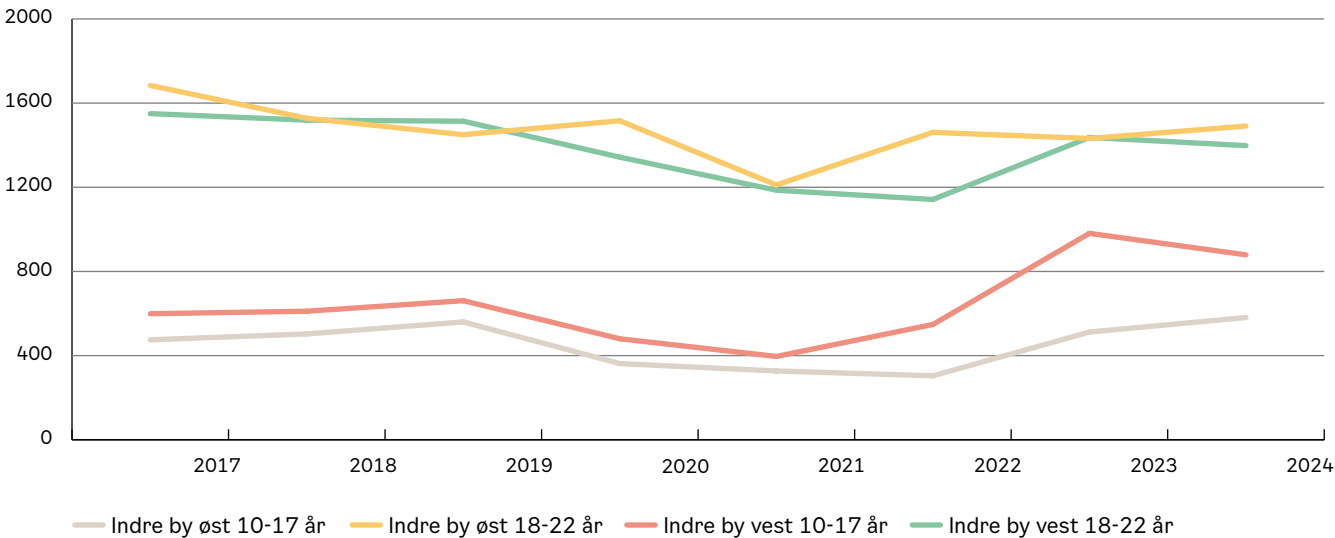

Foto: Juup Schram/Unsplash

Figur 19. Antall anmeldelser med gjerningssted indre by, fordelt på aldersgruppe og geografisk område

Kriminaliteten i indre by

Indre by deles videre inn i indre by øst, og indre by vest. Indre by vest består av bydelene St. Hanshaugen og Frogner, i tillegg til Sentrum. Et av politiets prioriterte områder ligger i indre by vest, dette er Majorstuen (bydel Frogner). Indre by vest er det området hvor det er registrert flest anmeldelser, og mye av grunnen til dette er konsentrasjonen av anmeldelser i Oslo sentrum. Av de omtalte områdene er indre by vest det området med lavest befolkningstall. Om lag 11% av befolkningen i Oslo kommune bor i dette området. Indre by øst består av bydelene Gamle Oslo, Grünerløkka og Sagene. To av politiets prioriterte områder i 2024 ligger i indre by. Dette er Grønland og Tøyen, som begge ligger i bydel Gamle Oslo. Dette er det området med nest lavest befolkningstall, og ca. 17 % av befolkningen i Oslo bor i indre by øst.

Figur 19 viser antall anmeldelser fordelt på indre by øst, og indre by vest, for henholdsvis barn og unge under 18 år, og unge voksne i alderen 18-22 år. For barn og unge under 18 år er det flest anmeldelser i indre by vest i hele perioden. Forskjellen mellom indre by øst og indre by vest blant de under 18 år har imidlertid blitt større de siste årene. For unge voksne i alderen 18-22 år er anmeldelsene mer jevnt fordelt, og det har variert noe over tid hvor det er registrert flest anmeldelser. I 2024 var det registrert noen flere anmeldelser i indre by øst, sammenlignet med indre by vest.

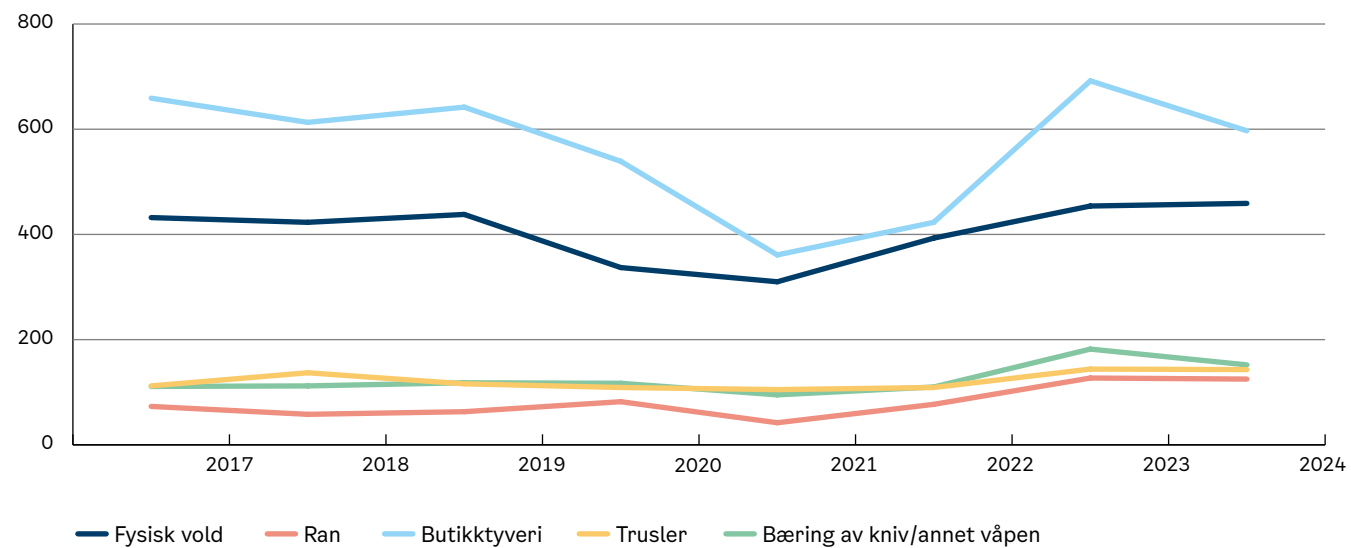
Den klart største kriminalitetskategorien i indre by er vinning. I 2024 var 25% av alle anmeldelser i aldersgruppen 10-22 år, med gjerningssted i indre by vinningskriminalitet. Butikktyveri alene utgjorde 14 % av alle anmeldelser i indre by. I alt er 81 % av alle anmeldelser for butikktyveri i aldersgruppen registrert med gjerningssted i indre by.

Antall anmeldelser for butikktyveri i indre by var særlig høyt i 2023, og gikk noe tilbake i 2024, med en nedgang på 14 % (-95 anmeldelser). Antall anmeldelser for butikktyveri var også noe lavere enn i årene før pandemien. Dette ses i sammenheng med tettheten av butikker i Oslo sentrum, og gjennomstrømningen av mennesker.

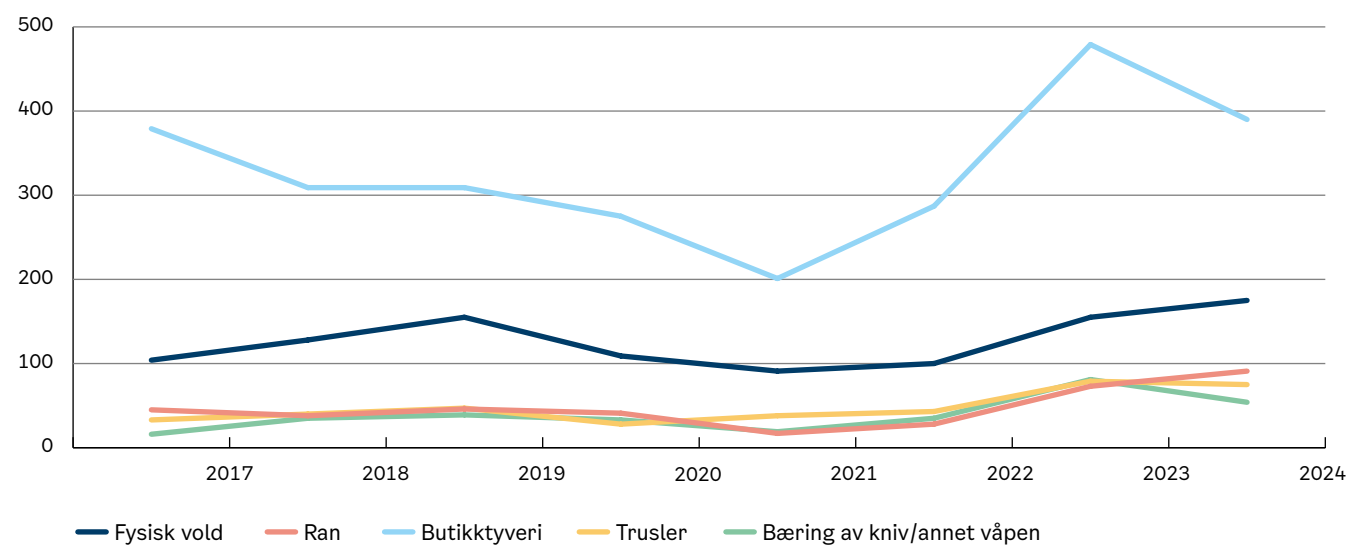
En annen underkategori av vinning er ran. I 2024 var 70 % av alle anmeldelser for ran registrert med gjerningssted i indre by. Dette er en form for kriminalitet som i all hovedsak finner sted i det offentlige rom. Samlet sett er imidlertid antall anmeldelser for ran lavt i forhold til andre former for kriminalitet.

Den nest største kategorien i indre by var fysisk vold, som i 2024 utgjorde 11 % av alle anmeldelser. Totalt 55 % av alle anmeldelser for fysisk vold i aldersgruppen 10-22 år har gjerningssted i indre by. Dette er tilnærmet likt som i 2023 (+5/+1 %).

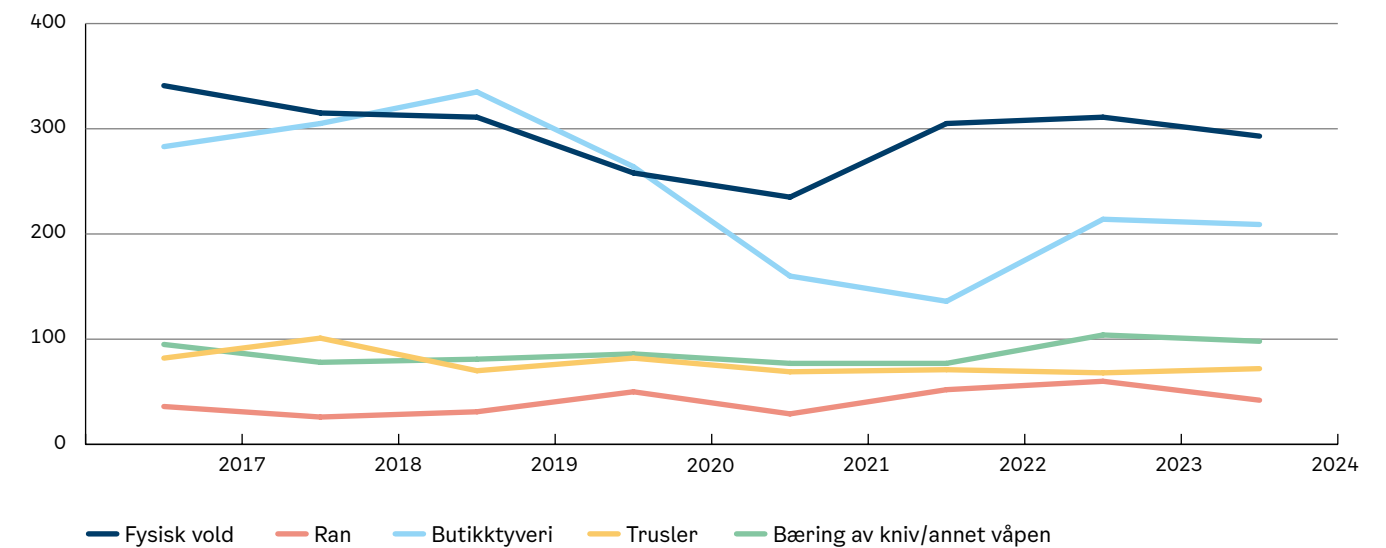
Figur 20. Antall anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år, og gjerningssted i Indre by. Fordelt på utvalgte kriminalitetstyper

Figur 21. Antall anmeldelser med gjerningssted indre by, og en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år.

Figur 22. Antall anmeldelser med gjerningssted indre by, og en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år,

Det er imidlertid betydelige forskjeller mellom fordelingen av kriminalitetstyper for de under og over 18 år.

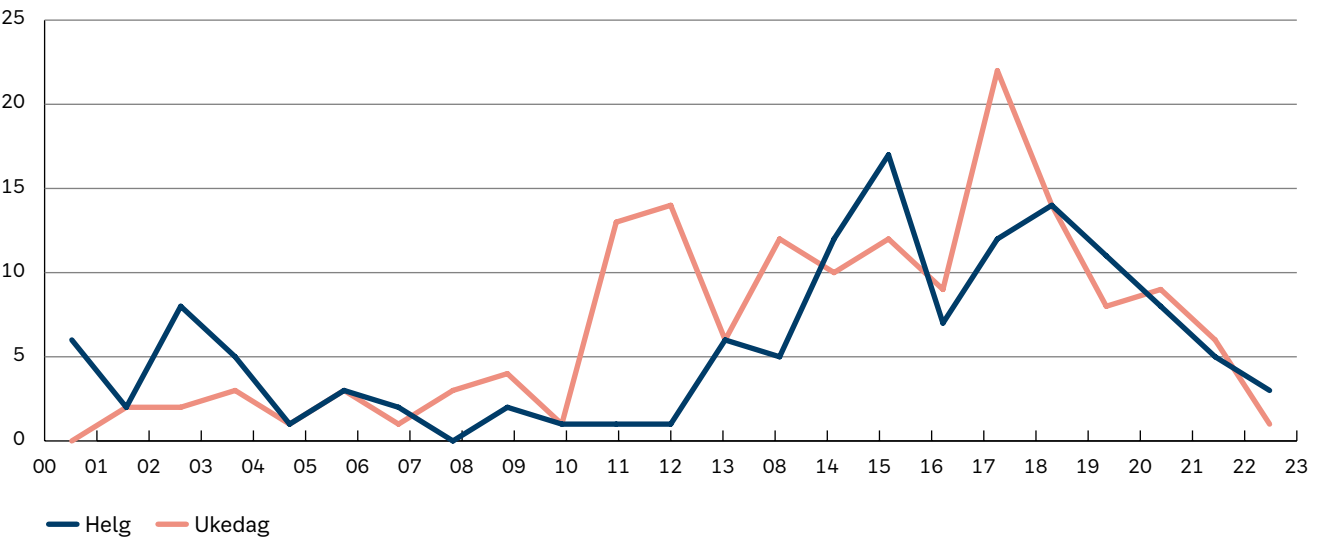
Totalt ble det registrert 1460 anmeldelser i indre by med en eller flere gjerningspersoner under 18 år. Dette var en nedgang på 33 anmeldelser (-2 %) sammenlignet med 2023. For de under 18 år var det klart flest anmeldelser for butikktveri. 27 % av alle anmeldelser i indre by, med mistenkte under 18 år i 2024 var for butikktveri.

Det ble registrert 593 anmeldelser for vold med gjerningssted i indre by, blant de under 18 år, i 2024. Av dette var 175 anmeldelser for fysisk vold. Det var en økning i antall anmeldelser for fysisk vold med 20 flere anmeldelser (+13 %). Det ble registrert 75 anmeldelser for trusler, noe som var tilnærmet likt som i 2023 (-4). Det ble registrert 91 anmeldelser for ran med mistenkte under 18 år i indre by, i 2024. Dette var en økning på 18 anmeldelser (+ 25 %) sammenlignet med 2023, og utgjorde 68 % av alle anmeldelser for ran i aldersgruppen det året. Det ble registrert færre anmeldelser for bæring av kniv og annet våpen, med 54 anmeldelser i 2024, noe som var 27 færre enn i 2023.

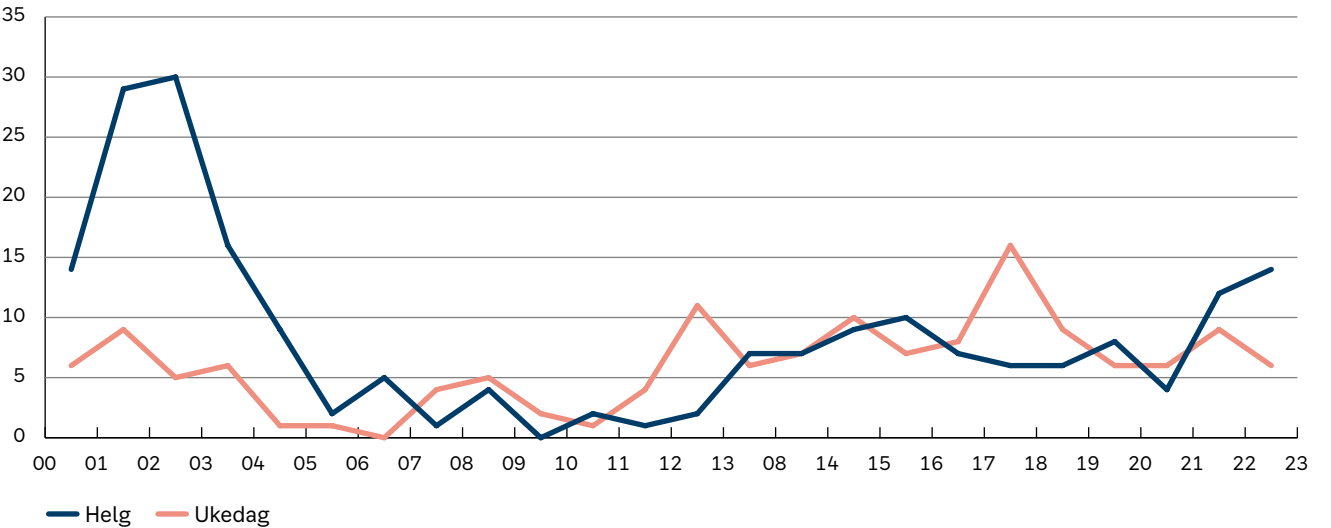
For unge voksne er fordelingen annerledes. Her har det også vært betydelige endringer over tid. Under pandemien sank antall anmeldelser for butikktveri med mistenkte i alderen 18-22 år, i indre by betydelig. Antallet økte i 2023, men la seg da på et betydelig lavere nivå enn i årene før pandemien. Antall anmeldelser i 2024 var tilnærmet likt som i 2023. Antall anmeldelser for fysisk vold i indre by har vært relativt stabilt med unntak av nedgangen under pandemien. I 2024 ble det registrert 293 anmeldelser for fysisk vold blant unge voksne i indre by, noe som var en svak nedgang på 18 anmeldelser (-6 %).

Ser man på når kriminaliteten i indre by finner sted, er det betydelige forskjeller mellom de over og under 18 år. Figur 23 viser antall anmeldelser for tre utvalgte lovbruddstyper: ran, fysisk vold og trusler med en eller flere mistenkte under 18 år, og gjerningssted i indre by. Med unntak av en økning mellom 11 og 12 på hverdager, begås denne kriminaliteten i indre by i stor grad på ettermiddager og kvelder.

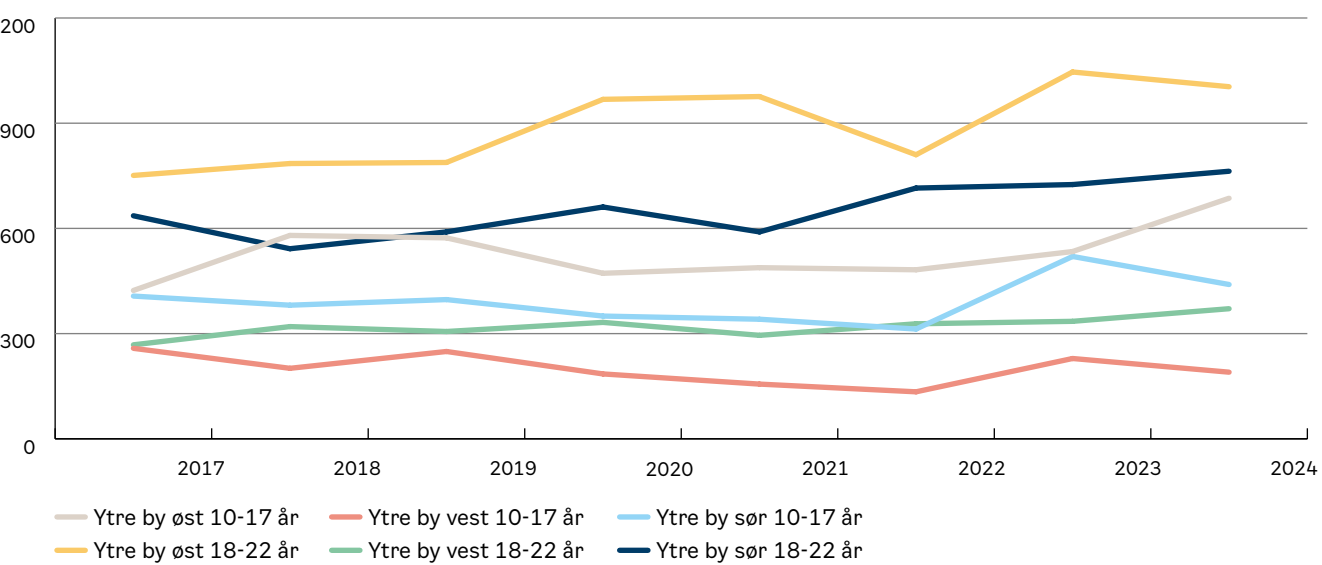
Figur 23. Antall anmeldelser med gjerningssted i indre by, og en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år. For lovbruddstypene fysisk vold, trusler og ran. Merk at anmeldelser som er registrert uten et konkret gjerningstidspunkt, for eksempel fordi nøyaktig tidspunkt er ukjent er registrert i politiets systemer med 00:00:00 (midnatt). Disse er utelatt fra grafen.

Figur 24. Antall anmeldelser med gjerningssted i indre by, og en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år. For lovbruddstypene fysisk vold, trusler og ran. Merk at anmeldelser som er registrert uten et konkret gjerningstidspunkt, for eksempel fordi nøyaktig tidspunkt er ukjent er registrert i politiets systemer med 00:00:00 (midnatt). Disse er utelatt fra grafen.

Figur 25. Antall anmeldelser fordelt på geografisk område i ytre by, og aldersgruppe.

Figur 24 viser tilsvarende fordeling for anmeldelser med mistenkte i alderen 18-22 år. Her ser man tydelig et annet mønster. Også i denne gruppen er det anmeldelser registrert på ettermiddag, og kveldstid, men det er klart flest anmeldelser i tidsrommet mellom 01 og 03 på nattestid i helgene. Dette knyttes til åpningstider og aktivitet i byens uteliv.

aldersgruppene er det klart flest anmeldelser i ytre by øst. For de under 18 år var 52 % av alle anmeldelser i ytre by registrert med gjerningssted i ytre by øst. Dette utgjorde 25 % av alle anmeldelser i aldersgruppen med gjerningssted i Oslo kommune. 47 % av alle anmeldelser i ytre by blant unge voksne hadde gjerningssted i ytre by øst, og dette utgjorde 20 % av det totale antall anmeldelser.

Kriminaliteten i ytre by

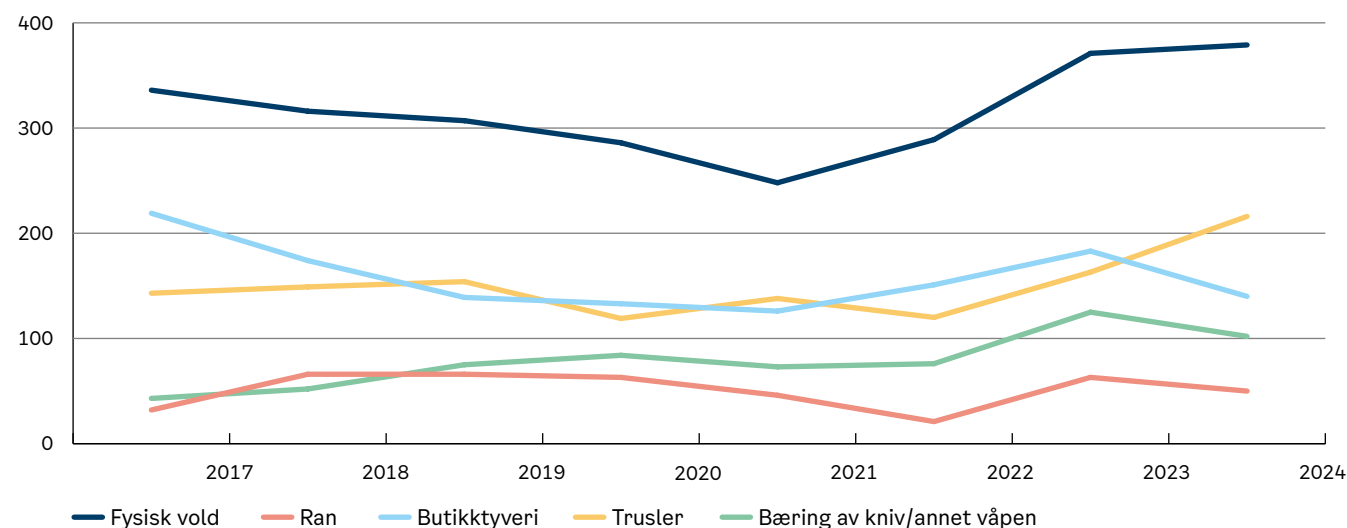
Ytre by deles videre inn i ytre by- øst, sør og vest. Ytre by øst består av bydelene Bjerke, Grorud, Stovner og Alna. To av politiets prioriterte områder ligger i ytre by øst. Dette er Furuset, som ligger i Bydel Alna, og Veitet i Bydel Bjerke. Ytre by sør består av bydelene Østensjø, Nordstrand og Søndre Nordstrand. To av politiets prioriterte områder ligger i ytre by sør. Dette er Mortensrud/Bjørnerud, og Bjørndal, begge i Bydel Søndre Nordstrand. Ytre by vest består av bydelene Ullern, Vestre Aker og Nordre Aker. Ytre by vest hadde ingen prioriterte områder i 2024.

Figur 25 viser fordelingen i antall anmeldelser for de ulike områdene i ytre by, for henholdsvis barn og unge under 18 år, og unge voksne (18-22 år). For begge

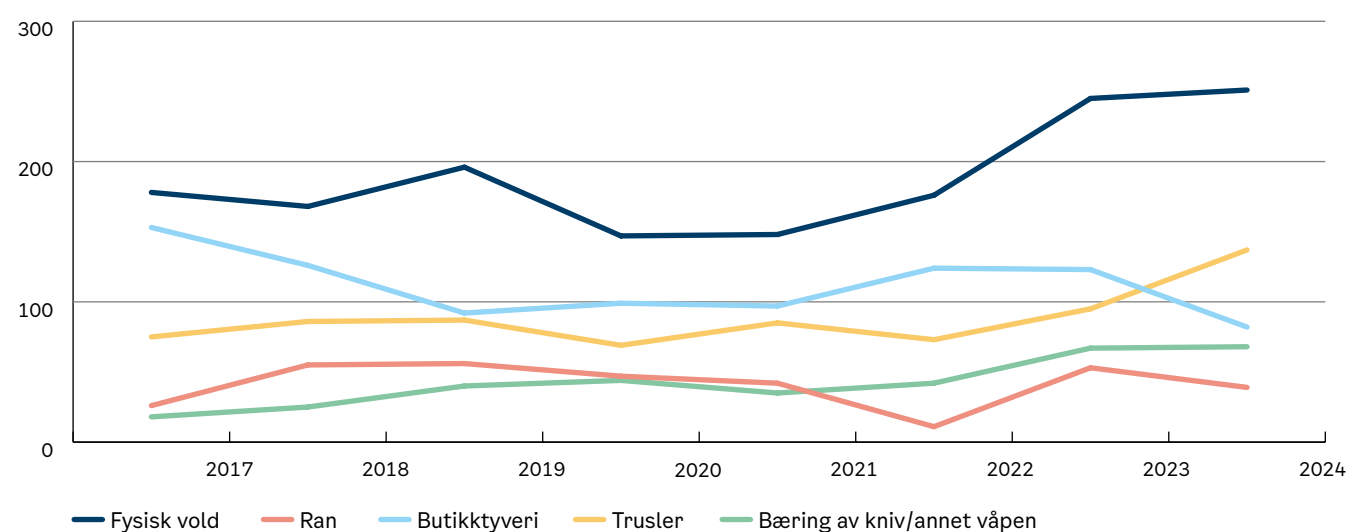
Type lovbrudd som er registrert i ytre by skiller seg fra det i indre by. Den største lovbruddskategorien i ytre by er trafikk, tett etterfulgt av vold. Det ble registrert 727 anmeldelser for vold med gjerningssted ytre by i 2024 blant hele aldersgruppen 10-22 år, hvorav 379 var for fysisk vold. Vold utgjorde 21 % av alle anmeldelser i ytre by, og fysisk vold utgjorde 11 % av alle anmeldelser i ytre by. Motsatt utgjør butikktveri en mindre andel av anmeldelsene i ytre by, sammenlignet med indre by.

Totalt ble det registrert 1316 anmeldelser med mistenkte under 18 år, og gjerningssted i ytre by, i 2024. Dette var en svak økning på 33 anmeldelser (+2,6) sammenlignet med 2023. Økningen knytter seg til flere anmeldte narkotikalovbrudd (ikke vist i grafen), og flere anmeldelser for vold.

Figur 26. Antall anmeldelser med gjerningssted i ytre by, og en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år. For utvalgte lovbruddstyper

Figur 27. Antall anmeldelser med gjerningssted i ytre by, og en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år. For utvalgte lovbruddstyper

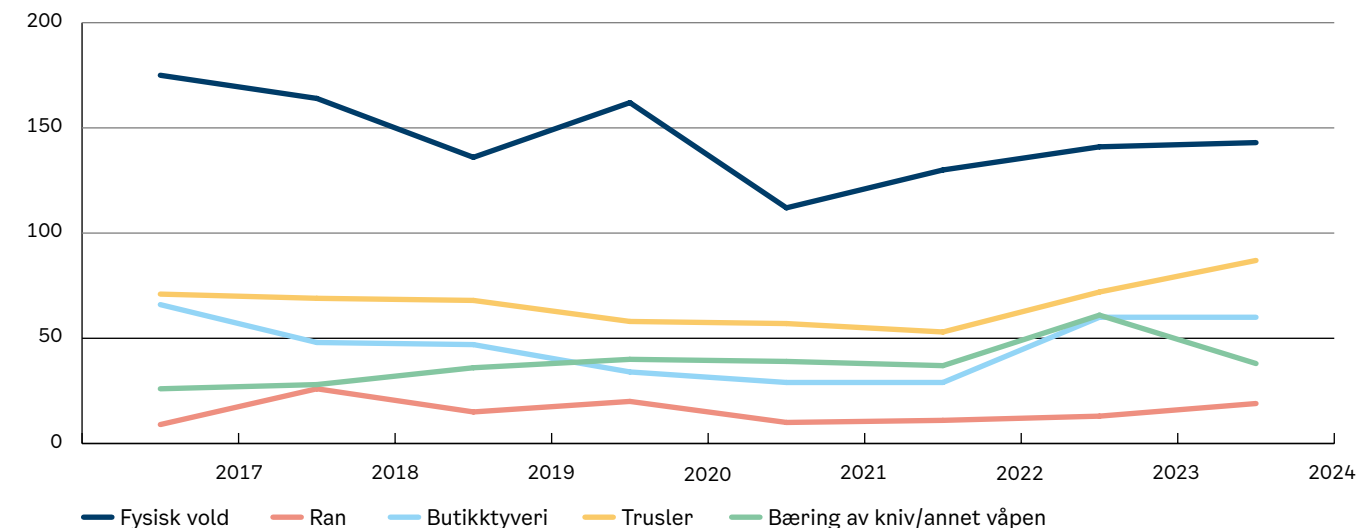

Det ble registrert 454 anmeldelser for vold med en eller flere mistenkte under 18 år, og gjerningssted i ytre by. Av dette var 251 anmeldelser for fysisk vold. Vold utgjorde totalt dermed 34 % av alle anmeldelser for aldersgruppen i ytre by, og fysisk vold alene utgjorde 19 %. Antall anmeldelser for fysisk vold var tilnærmet likt som i 2023 (+6 anmeldelser). Det ble registrert 137 anmeldelser for trusler i ytre by, noe som var en økning på 24 anmeldelser (+44 %).

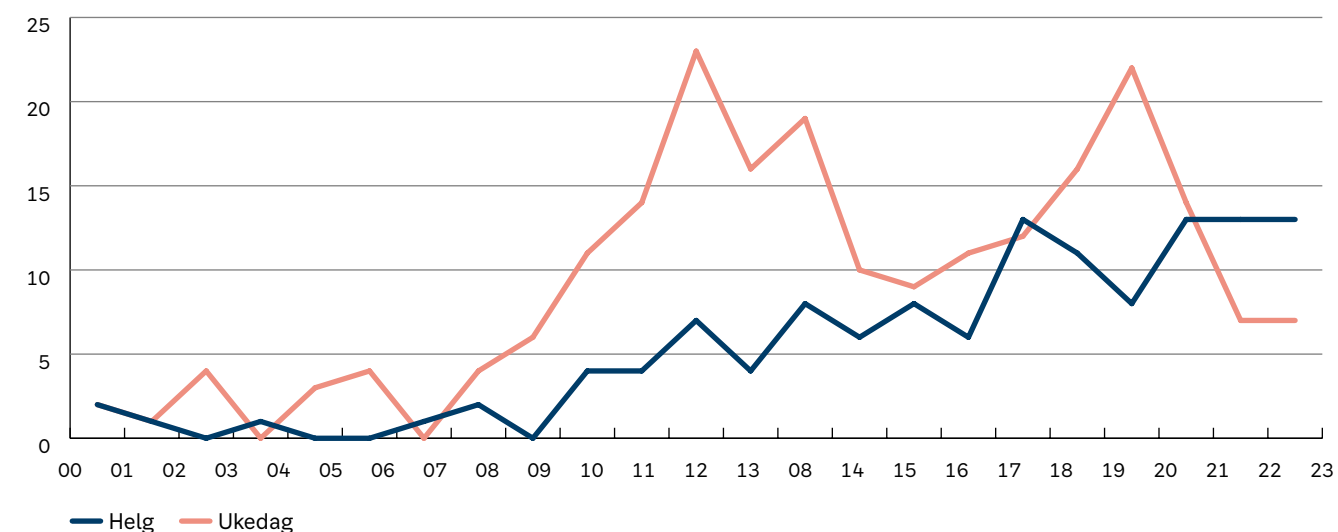
Det ble registrert 39 anmeldelser for ran i ytre by, med mistenkte under 18 år, i 2024. Dette var en nedgang på 14 anmeldelser (-26 %) sammenlignet med 2023. Antall anmeldelser for bæring av kniv og annet våpen var tilnærmet likt som i 2023 (+1), med 68 anmeldelser.

Det ble registrert 2138 anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år, og gjerningssted ytre by i 2024. Dette var en svak økning på 32 anmeldelser

Figur 28. Antall anmeldelser med gjerningssted ytre by, og en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år – For utvalgte lovbruddstyper.

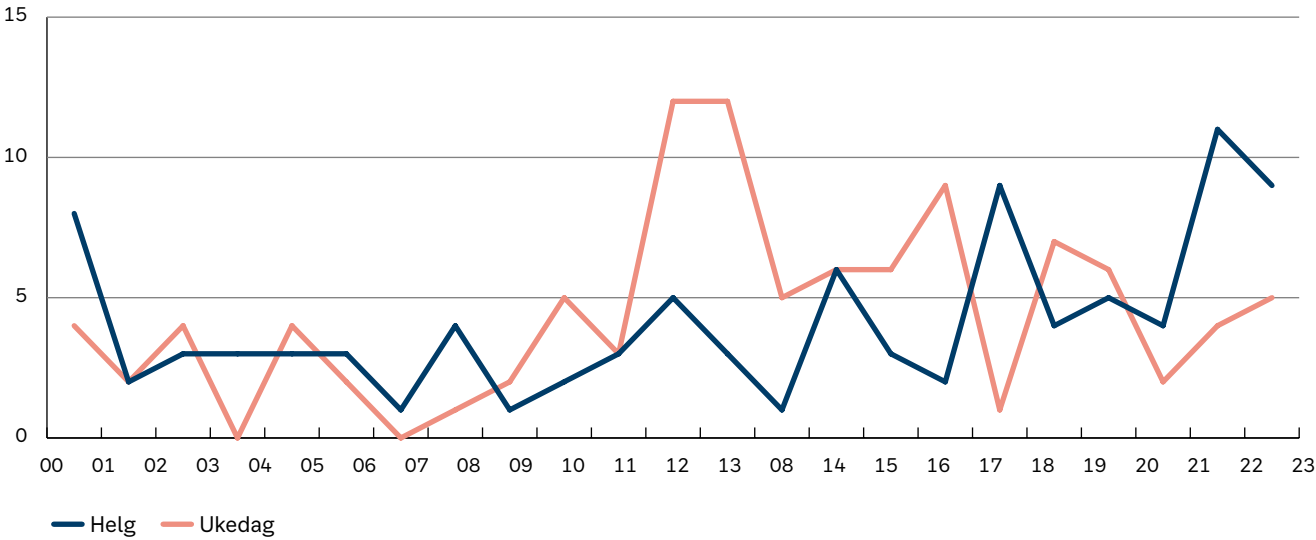
Figur 29. Antall anmeldelser med gjerningssted i ytre by, og en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år. For lovbruddstypene fysisk vold, trusler og ran. Merk at anmeldelser som er registrert uten et konkret gjerningstidspunkt, for eksempel fordi nøyaktig tidspunkt er ukjent er registrert i politiets systemer med 00:00:00 (midnatt). Disse er utelatt fra grafen.

(+2 %) sammenlignet med 2023. Økningen i det totale antall anmeldelser knytter seg hovedsakelig til flere anmeldelser for narkotika og trafikk (ikke vist i grafen). Det ble registrert 297 anmeldelser for vold blant unge voksne i ytre by, og dette var likt som i 2023. 143 av anmeldelsene var for fysisk vold, noe som også var tilnærmet likt som i 2023 (+2 anmeldelser). Antall anmeldelser for trusler var 87, noe som var en økning på 15 anmeldelser (+20 %) sammenlignet med 2023.

Antall anmeldelser for ran med unge voksne i ytre by var lavt (19 anmeldelser) men noe høyere enn i 2023 (+6). Dette var imidlertid innenfor variasjonsbredden de siste årene, hvor antall anmeldelser varierte fra 9 (i 2017) til 26 (i 2018). Antall anmeldelser for bæring av kniv/annet våpen var også lavt (38 anmeldelser) og gikk ned med 23 anmeldelser sammenlignet med 2023 (-38 %).

Figur 30. Antall anmeldelser med gjerningssted i ytre by, og en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år. For lovbruddstypene fysisk vold, trusler og ran. Merk at anmeldelser som er registrert uten et konkret gjerningstidspunkt, for eksempel fordi nøyaktig tidspunkt er ukjent er registrert i politiets systemer med 00:00:00 (midnatt). Disse er utelatt fra grafen.

Figur 29 viser hvordan anmeldelser med mistenkte under 18 år fordeler seg etter gjerningstidspunkt, i henholdsvis ukedager og helg. En betydelig andel av kriminaliteten her er registrert i ukedagene mellom kl. 10 og 15, som i stor grad representerer vanlig skoletid. Det er også en topp på kveldstid mellom klokken 18 og 21. Det er mindre kriminalitet registrert i helgene, og denne er i stor grad fordelt utover ettermiddag og kveld.

Figur 30 viser tilsvarende fordeling for unge voksne i alderen 18-22 år. I helgene er det meste av kriminaliteten registrert mellom kl. 22 og 03, men dette mønsteret er allikevel mindre fremtredende enn i indre by. Kriminaliteten er også mer jevnt fordelt utover dagen sammenlignet med i indre by.

Oppsummering

De fleste anmeldelser i Oslo i aldersgruppen 10-22 år er registrert med gjerningssted i indre by. Dette er samtidig det området i Oslo med færrest innbyggere i aldersgruppen, men hvor tettheten i tjenestetilbud som kollektivknutepunkt, butikker og serveringssteder er stor. Dette gjenspeiles blant annet ved at en betydelig andel av de anmeldte butikktveriene har gjerningssted i indre by. Dette gjelder spesielt for de under 18 år.

For unge voksne er det i større grad registrert voldslovbrudd i indre by, og andelen butikktveri er mindre. Ser man på når på døgnet kriminaliteten finner sted, bærer også fordelingen for de over 18 år preg av åpningstidene til byens uteliv i helgene. Motsatt er det blant de under 18 år mest kriminalitet registrert på ettermiddag og kveldstid.

Ytre by er videre delt inn i ytre by- øst, vest og sør. Samlet er ytre by det området i Oslo hvor de fleste bor. Innad i ytre by er det registrert flest anmeldelser i ytre by øst, etterfulgt av ytre by sør. Det er færrest anmeldelser registrert med gjerningssted i ytre by vest i hele perioden. Den vanligste kriminalitetstypen i ytre by var trafikk, etterfulgt av vold.

4

Seksuallovbrudd begått av barn og unge i sosiale medier

Teknologi, digitale enheter og sosiale medier har blitt en integrert del av hverdagen vår. Dette former måten vi kommuniserer på, vårt sosiale liv, og skole- og arbeids-hverdagen vår. For dagens unge er dette spesielt tydelig, ettersom de vokser opp i et digitalisert samfunn hvor tilgang til nettbrett, smarttelefoner og datamaskiner skjer stadig tidligere. Dette er også blitt problematisert gjennom en debatt om digitalisering i skolen.²⁹ I dag er digitale enheter en del av både skole og fritid for de fleste barn og unge fra tidlig alder.

De digitale enhetene er ikke bare verktøy for læring og underholdning, men også for sosial interaksjon. En betydelig del av det sosiale livet foregår i dag på sosiale medier. Selv om sosiale medier gir mange muligheter for positiv interaksjon, åpner det også for negative eller skadelige interaksjoner, og for at barn og unge kan utsettes for ulike former for ekstremt og skadelig innhold.

En viktig del av den digitale hverdagen for unge er den utbredte delingskulturen. Meldingsapplikasjoner og sosiale medier brukes både til hverdagskommunikasjon, men også til å dele livene våre, både «hverdagsøyeblikk» og spesielle anledninger, med både positivt og negativt fortegn. Det potensielle publikumet for denne delingen er også blitt større, både fordi vi legger igjen digitale spor som bilder og meldinger som lett kan deles videre, og fordi vi selv, bevisst eller ubevisst, gjør innhold tilgjengelig for et stort publikum.

Dette kapitlet ser nærmere på et kriminalitetsfenomen som har endret seg dramatisk i møte med digitalisering: seksuallovbrudd begått av barn og unge.

Analysen bygger på en gjennomgang av anmeldelser som omhandler fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn, og deling av krenkende bilder.³⁰ Formålet er å beskrive seksuallovbrudd begått helt eller delvis på sosiale medier. Andre seksuallovbrudd inngår kun i analysen i den grad de knyttes til anmeldelser for de to overnevnte kategoriene, og anses som en del av hendelsesforløpet. Bakgrunnen for denne utvelgelsen er delvis praktisk begrunnet, da det ellers er vanskelig å skille ut anmeldelser som er begått i sosiale medier.

Utover en kvalitativ beskrivelse av de sakene som er identifisert, er det derfor vanskelig å si noe om det faktiske omfanget med nødvendig nøyaktighet. Utgangspunktet for utvalget av saker i dette kapitlet er det samme som for rapporten for øvrig, altså avgrenset til anmeldelser med gjerningssted i Oslo kommune, i 2024, og med gjerningspersoner som var mellom 10-22 år på gjerningstidspunktet. Dette er ikke uproblematisk, men det er av metodiske og praktiske hensyn nødvendig å gjøre en avgrensning.

Med sosiale medier menes digitale plattformer og tjenester som lar brukere dele innhold, kommuniserer i sanntid og engasjerer seg med andre. Kapitlet er avgrenset mot de sosiale medier som er utbredt blant barn og unge, og som inngår i anmeldelsene som er gjennomgått. Noen av de mest populære plattformene blant barn og unge i dag er TikTok, Snapchat, Facebook og Instagram. Sosiale medier brukes både som en form for underholdning, til distribusjon av nyheter, og som en sosial møteplass. Disse plattformene gir muligheter

til å møte nye mennesker, bygge relasjoner og bli kjent. Noen ganger flyttes relasjonen etter hvert over i det fysiske rom.

Bakgrunn og eksisterende kunnskap

Medietilsynet har gjennom undersøkelsen Barn og medier sett på barn og unges mediebruk.³¹ I undersøkelsen fra 2024³² kommer det frem at de aller fleste 9-19 åringene har egne digitale enheter, i form av mobil og/eller egen skole-pc eller skole-nettbrett. 94 % av 9-11 åringene svarer at de har en egen mobil. Det kommer også frem at det er flere som får sin første mobil i ung alder, enn tidligere. 86 % av 9-18 åringene svarer at de bruker sosiale medier, og denne bruker øker med alderen. Blant 9-åringene er det halvparten som bruker sosiale medier, og når barn når 13-årsalderen, bruker de aller fleste sosiale medier.³³ Om lag halvparten av de mellom 9 og 18 år svarer at foreldrene lager regler for hvilke sosiale medier de kan bruke, og 36 % svarer at foreldre følger godt med på deres bruk av sosiale medier. Denne andelen er større for de yngste barna. I samme undersøkelse forteller en tredjedel at de har fått tilsendt nakenbilder, eller blitt spurt om å sende slike bilder. 9 % rapporterer at de har sendt slike bilder i løpet av det siste året, og 4 % svarer at de har delt videre nakenbilder som er mottatt fra andre.³⁴

De fleste sosiale medier har en aldersgrense på 13 år i sine vilkår for å opprette en profil. For at barn skal opprette en profil før den tid kreves foreldres samtykke.³⁵ Dette er på bakgrunn av personvernlovgivning. Dette er imidlertid vanskelig å håndheve, og det varierer mellom de ulike tjenestene hvordan, og i hvilken grad dette håndheves.

I den nyeste undersøkelsen fra Ungdata, forteller 37 % av unge respondenter at de bruker i gjennomsnitt mer enn 3 timer på sosiale medier per dag.³⁶ Resultater fra undersøkelsen i 2023, der 14,667 elever som ungdomstrinnet deltok viser at i Oslo kommune var det 72 % som brukte minst en time daglig på sosiale medier.³⁷ I en studie fra 2024 vises det til at 34 % av unge i Oslo rapporterer at de har minst en erfaring med digitale seksuelle krenkelser i løpet av det siste året, hvor det er mest vanlig å ha vært utsatt for både uønskede seksuelle henvendelser og bildebaserte seksuelle overgrep.³⁸ Dette understreker hvor stor del av barn og unges liv som foregår på sosiale medier, og hvilke sårbarheter dette fører med seg.

Deling på sosiale medier handler ikke bare om vise hva man driver med daglig, men også om hvordan man presenterer seg selv, sine følelser og relasjoner. For flere unge er dette en naturlig aktivitet, og det skapes en

29 Se for eksempel: https://www.nrk.no/norge/obaida-6_-vil-laere-pa-ipad_-men-far-meir-blyant-og-papir-1.17186877

30 Som definert i straffeloven §311 og straffeloven §367a

31 Se <https://www.medietilsynet.no/digitale-medier/barn-og-medier/> for mer informasjon om undersøkelsen

32 Medietilsynet (2024). Barn og medier 2024: En undersøkelse om 9-18 åringers medievaner. Rapporten er tilgjengelig her: https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2024/241128_barn_og_medier_2024.pdf

33 Samme referanse som over, s. 8

34 Samme referanse som over, s. 11

35 Medietilsynet (ud). Skal – skal ikke... : Barnet mitt på sosiale medier – dette trenger du å vite Tilgjengelig her: <https://www.medietilsynet.no/globalassets/dokumenter/veiledere/veileder-foreldre-sosiale-medier-og-aldersgrenser-web.pdf>

36 Bakken, A. (2024). Ungdata 2024. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 6/24. Oslo: NOVA, OsloMet. Rapporten er tilgjengelig her: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3145138/Ungdata2024_NasjonaleResultater_UU.pdf?sequence=1&isAllowed=y

37 Ungdata kart over kommunene i Norge: <https://www.ungdata.no/kartside>

38 Frøyland, L. R. Stefansen, K. (2023) Unges utsatthet for digitale seksuelle krenkelser. Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning. 4(1), s. 1-18. Tilgjengelig her: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3112635>

form for digitalt selvbylde. Men dette kan også medføre risiko og belastning over tid.

«Sexting» er et utbredt fenomen blant unge, som innebærer at ungdom frivillig deler seksualiserte meldinger og bilder av seg selv med jevnaldrende. For mange fungerer dette som en form for moderne kjærlighetsbrev, hvor deling av slike bilder og videoer kan oppleves som en form for intimitet.³⁹ Men det er også knyttet risiko til denne praksisen. En av de mest alvorlige konsekvensene er videreformidling av bildene eller videoene uten samtykke, noe som kan føre til store belastninger for de involverte. Relasjonene kan også endre seg over tid. En av faktorene som kommer frem i de anmeldte sakene, og fra andre undersøkelser er nettopp spredning av bilder som i utgangspunktet er delt med samtykke, som følge av brudd eller konflikter.

Forskning indikerer at jenter oftere enn gutter opplever at deres bilder deles uten samtykke, mens guttene står for videreformidlingen.⁴⁰ Ifølge Medietilsynet (2024) har 28 % av unge fra 13 til 18 år blitt spurt om å sende nakenbilder av seg selv, og 9 % av den samme aldersgruppen har delt et nakenbilde det siste året. Ukontrollert spredning av slike bilder kan resultere i mobbing, ryktespredning og i verstefall utpressing.⁴¹

Et annet viktig problemstilling rundt ungdommers bruk av sosiale medier er hvordan de blir eksponert for sek-

sult innhold og hvordan dette kan påvirke deres atferd. Forskning fra Storbritannia viser at ungdom i alderen 16-17 år er mest utsatt for pornografisk materiale gjennom sosiale medieplattformer (63 %) og internett-søk (51%), mens færre har blitt eksponert via dedikerte pornosider (47 %). Dette indikerer at sosiale medier er en betydelig kilde til eksponering for ungdom.⁴² Materialet de eksponeres for kan få betydning for hva ungdom anser som «normal» seksualitet, og hva de oppfatter at forventes av de selv i seksuelle relasjoner. Ungdommer er også i en livsfase hvor de fortsatt etablerer sine egne grenser knyttet til seksualitet og samliv. Det er viktig å merke seg at ikke alle ungdommer som ser på pornografisk innhold utvikler problematisk atferd, da flere faktorer spiller inn i hvordan ungdom reagerer på dette innholdet.

Samtykke er forutsetning for sunn seksualitet, men på sosiale medier kan unge misforstå eller bli presset til å dele bilder for aksept eller for å passe inn, noe som kan føre til at de overskrider grenser. Det er viktig at voksne, som foreldre og lærere, aktivt kommuniserer hva samtykke betyr og hvordan unge kan reflektere over egne grenser, og tydeliggjøre disse i interaksjoner på nettet. Som også vil bli beskrevet i dette kapitlet, er det flere tilfeller hvor det i utgangspunktet er samtykke til deler av, men ikke alt av det som forløper. Et eksempel er at en som i utgangspunktet har samtykket til, og vært aktivt deltagende i en seksuell relasjon og produk-

sjon av bilde/video senere opplever at dette blir delt, noe de ikke hadde samtykket til, eller forutsett. Dette kan også komplisere fornærmedes eget syn på hva de har blitt, eller blir utsatt for.

Hvilke sosiale medier brukes i anmeldte seksuallovbrudd på nett?

Før en gjennomgang av de relevante sakene er det en forutsetning å forstå hvordan de ulike sosiale mediene brukes, og hvilke funksjonaliteter de har. Her beskrives noen av de ulike sosiale mediene som er omhandlet i de gjennomgåtte sakene. Snapchat fremstår som det mest fremtredende sosiale mediet i anmeldte saker. Dette underbygges også av kunnskap og erfaring fra politiets arbeid.

Teknologien er i stadig endring, og sosiale medier utvikles stadig i form av nye funksjoner. Det er stort fokus på å forbedre tjenester for å imøtekomme brukers behov og tilpasse nye trender. Snapchat er et eksempel på dette. I utgangspunktet er Snapchat en tjeneste som legger til rette for deling av øyeblikksbilder mellom brukere, hovedsakelig i en en-til-en kommunikasjon. Dette har imidlertid endret seg over tid, og i dag er det en rekke funksjonaliteter i Snapchat sine tjenester som legger til rette for å tilgjengeliggjøre innhold til et større publikum, som også benyttes av for eksempel influensere, og større mediehus.

Blant de sakene som ble anmeldt i 2024 var Snapchat det sosiale mediet som var mest fremtredende.

Hovedformålet til Snapchat er å sende bilder og korte videoer mellom brukere. En av de mest kjente funksjonene er at meldinger og bilder «forsvinner» etter at de har blitt åpnet, noe som gir en følelse av privat kommunikasjon. Det er mulighet for å ta skjermbilde, ofte kalt «screenshot» av det man mottar på Snapchat, men avsender vil varsles om dette. Det er imidlertid mulig å omgå denne varslingsfunksjonen. Denne midlertidigheten var et kjennetegn ved Snapchat da det først ble introdusert. Dette åpner for å dele korte «øyeblikksbilder», men er også en av grunnene til at plattformen tiltrekker seg brukere ønsket mer privat og uforpliktende måte å dele innhold på. Snapchat har som allerede nevnt utviklet seg siden tjenesten først ble introdusert, både i funksjonalitet, og hvordan det brukes. En av endringene er at denne midlertidigheten i noe mindre grad er gjeldene for Snapchat i dag. Det er imidlertid fortsatt noe mange forbinder med tjenesten.

Snatchat har utviklet flere funksjoner som går bort fra det opprinnelige formatet der innhold forsvinner umiddelbart etter visning. Når det gjelder sletting av såkalte «snaps»⁴³ og meldinger, har Snapchat fortsatt som standard at alt innhold automatisk blir slettet etter at det har blitt sett eller når det har utløpt (ofte 24 timer). Snaps sendt til en-til-en samtaler eller gruppesamtaler slettes automatisk etter at alle mottakere har sett dem. I en-til-en samtaler kan både avsender og mottaker velge å sette Snaps til å slettes etter 24 timer. Chats i en-til-en samtaler slettes 24 timer etter visning, men kan slettes umiddelbart etter visning, eller etter 7 dager.⁴⁴ Snapchat har også en rekke andre funksjoner

39 Steinnes, K.K. & Helene Teigen, H. (2021) Sårbare bilder på sosiale medier. En studie om bildedelingskultur, kommersielle påvirkninger og kritisk medieforståelse blant ungdom . SIFO-rapport nr: 17-2021. Tilgjengelig her: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2990934/SIFO-Rapport%2017-2021%20S%C3%A5rbare%20bilder%20p%C3%A5%20sosiale%20medier.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

40 Frøyland, L.R mfl (2021). Seksuelle overgrep mot barn og unge via digitale medier. En kunnskapsoppsummering. NOVA-rapport 3/2021. Tilgjengelig her: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2755418/NOVA-Rapport-3-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

41 Medietilsynet (2024). Barn og medier 2024: En undersøkelse om 9-18 åringers medievaner. Dette er også omtalt i en rapport fra Kripos (2025). Tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/nyheter-og-presse/kripos/nyhet/2025-03-31/seksuell-utpressing-med-okonomisk-motiv--et-stort-samfunnsproblem>

42 Les mer: Hammack, P. L., & Manago, A. M. (2024). The psychology of sexual and gender diversity in the 21st century: Social technologies and stories of authenticity.American Psychologist. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/amp0001366>

43 Ofte brukt til å referere til bilder og videoer delt på Snapchat

44 <https://help.snapchat.com/hc/en-us/articles/7012334940948-When-does-Snapchat-delete-Snaps-and-Chats>

som *Stories*, der brukere kan dele bilder og videoer med sine venner i 24 timer, og *Snap Map*, som viser hvor vennene deres befinner seg. *My Eyes Only* er en funksjon som gir brukeren muligheten til å lagre bilder og videoer privat i appen, beskyttet med et passord.

Snapchat, i likhet med flere av de andre tjenestene, tilbyr også muligheten for å ringe andre brukere via video- eller taleanrop, noe som gir en mer direkte og personlig kommunikasjon. I tillegg til en-til-en kommunikasjon kan brukere opprette Snapchat-grupper, der flere kan chatte og dele bilder samtidig. Disse Snapchat-gruppene kan bestå av opptil 200 medlemmer.⁴⁵ Gruppechattene er en av funksjonene som fremkommer som et sentralt element i flere av sakene som er gjennomgått.

En annen funksjon i Snapchat som kan utgjøre en sårbarhet er funksjonen *quick add* som lar brukere legge til personer man kanskje kjenner basert på felles venner eller geografisk plassering. Dette åpner også for at personer som ikke kjenner hverandre fra før kan komme i kontakt via Snapchat. For ungdommer kan dette være en måte å bli kjent med flere personer og utforske nye sosiale nettverk. For mange kan det også bli et statussymbol å ha et stort antall venner på Snapchat, og de kan derfor være tilbøyelige til å legge til ukjente personer for å utvide vennekretsen.

Funksjonaliteten i Snapchat, og andre sosiale medier har flere elementer av det som kalles for gamification. Kort

fortalt refererer gamification til bruk av spill mekanismer i en ikke-spillkonsept. Et av de mest kjente eksemplene er Snapstreaks, hvor to brukere opprettholder en «streak» ved å sende Snaps til hverandre hver dag. Dette skaper en form for forpliktelse og belønning, der brukere føler et press for å opprettholde sine streaks, ofte i hundrevis av dager. Belønningen kommer i form av stadig økende «streak», som er antall sammenhengende dager brukere har utvekslet *snaps*. I dag er det også muligheter for å betale for å gjenopprette en slik streak. Brukere har også en *snapscore* som er en slags poengsum basert på hvor aktiv man er på Snapchat. Et annet element er trofeer og emojis, som gir brukerne visuelle belønninger for å bestemme aktiviteter, som å sende Snaps med ulike filtre, bruke Bitmojis eller nå visse milepæler i antall meldinger sendt. Disse funksjonene fungerer som en motivator ved å appellere til konkurranseinstinktet og ønsket om sosial anerkjennelse.⁴⁶ En annen form for gamification som mange kan relatere seg til, er treningsklokker, hvor ulike mål på aktivitet og andre helse- eller livsstilsrelaterte faktorer belønnes på ulike måter. Belønningen kan være så enkelt som en anerkjennelse av en vel utført treningsøkt, eller sammenligning med venner og kjente.

Instagram er et annet sosialt medium som i stor grad baserer seg på bilder og korte videoer. Instagram eies av Meta, som også eier Facebook. Innholdet, og publikummet er noe bredere enn for eksempel Snapchat på den måten at Instagram i utgangspunktet ikke legger opp til en-til-en kommunikasjon, men at man publiserer

bilder og videoer, som avhengig av personverninnstillinger kan ses av alle, eller kun de som «følger» kontoen. Det er imidlertid også funksjonalitet for en-til-en kommunikasjon mellom brukere, både gjennom tekst, tale, og video. Plattformen fungerer som et sosialt rom for både interaksjon med venner og bekjente, og offentlig deling av innhold fra for eksempel influensere.

På grunn av Instagrams strenge retningslinjer for innhold, som blant annet forbyr seksuelt eksplisitte bilder og videoer, er det vanskeligere å publisere seksualiserte bilder på plattformen.⁴⁷ Det finnes derimot måter brukere prøver å omgå disse filtrene for å legge ut materiale som ellers ville ha blitt fjernet. Dette kan også gi opphav til helt egne symboler og språklige særegenheter som springer ut av at brukere unngår visse ord eller visuelle uttrykk for å omgå den automatiske modereringen. Disse kan etter hvert bli så utbredt at det er omtrent universelt forstått av brukere på appen. Linker og kommunikasjon på tjenester som Instagram kan være en inngangsport, hvor man etterhvert forflytter samtaler og mer private interaksjoner til andre plattformer som Snapchat.

TikTok er en av de mest populære sosiale medieplattformene blant unge i dag. Plattformen er kjent for sitt korte videoformat, der brukere kan lage, dele og oppdage innhold som strekker seg over et bredt spekter av temaer, fra underholdning til personlig uttrykk. TikTok har også fått kritikk for utfordringer knyttet til

personvern og sikkerhet, og offentlige etater i flere land har forbud mot å bruke TikTok på elektronisk utstyr som for eksempel tjenestetelefoner på grunn av dette.⁴⁸ Det fikk også mye medieoppmerksomhet da TikTok på et tidspunkt ble sperret i USA på bakgrunn av en lov som gjorde tjenesten ulovlig i USA.⁴⁹ Tjenesten er imidlertid nå tilgjengelig igjen også i USA.⁵⁰ Deler av TikTok sin popularitet knytter seg til en svært sterk algoritme som styrer hvilke innhold brukeren ser. TikTok trekkes frem i PST's nasjonale trusselvurdering som en plattform hvor unge brukere radikaliseres, blant annet på grunn av denne algoritmen.⁵¹ Bekymringen er ikke utelukkende knyttet til det materialet som publiseres på TikTok, men at plattformen også kan være en inngangsportal til mer ekstremt materiale som publiseres andre steder. På samme måte fremkommer det i sakene som er gjennomgått at selve TikTok-appen primært ikke brukes for å begå seksuelle lovbrudd, men fungerer som en plattform for å bli «kjent», og deretter fortsette med kommunikasjonen på andre plattformer, som for eksempel Snapchat. Den sterke algoritmen er også selvforsterkende, ved at brukeren stadig eksponeres for mer ekstremt innhold basert på interessen som fremkommer av brukerens aktivitet på appen.

I 2022 fikk fenomenet «expose-kontoer» mye oppmerksomhet, og det ble utarbeidet en rapport av Kripos om dette.⁵² Fenomenet går ut på at unge utsatte andre unge for offentlig ydmykelse gjennom deling av bilder, videoer eller annen informasjon uten deres samtykke.

⁴⁵ <https://help.snapchat.com/hc/en-us/articles/7012348774804-How-to-Create-Group-Chats-on-Snapchat>

⁴⁶ Dette er blant annet omtalt i Hristova, D., Lieberoth, A. (2021). How Socially Sustainable Is Social Media Gamification? A Look into Snapchat, Facebook, Twitter and Instagram. I: Spanellis, A., Harviainen, J.T. (eds) *Transforming Society and Organizations through Gamification*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-68207-1_12

⁴⁷ https://help.instagram.com/423837189385631/?helpref=related_articles

⁴⁸ Dette gjelder også i Norge, se for eksempel <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nsm-med-nye-retningslinjer-for-tiktok-og-telegram/id2967383/>

⁴⁹ <https://www.tv2.no/nyheter/tiktok-stengt-i-usa/17374730/>

⁵⁰ <https://www.tv2.no/nyheter/tiktok-tilbake-i-usa/17376139/>

⁵¹ PST (2025) Nasjonal trusselvurdering. Tilgjengelig her: https://pst.no/globalassets/2025/nasjonal-trusselvurdering-2025/nasjonal-trusselvurdering-2025_no_web.pdf

⁵² Kripos (2022). Deling av ulovlig og bekymringsverdig materiale av barn og ungdom. Rapporten er tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/voldtekt-og-seksuallovbrudd/fenomenrapport-exposed-kontoer.pdf>

Det er indikasjoner på at omfanget av slike kontoer har blitt redusert siden den gang, men fenomenet er fortsatt til stedet. Funnene fra gjennomgangen av sakene i dette kapittelet kan tyde på at eksponeringskontoer som tidligere var vanlige på plattformer som Instagram og TikTok, i økende grad har blitt flyttet til Snapchat-gruppechatter. I disse lukkede, ofte private gruppene, kan mange brukere bli lagt til, og det finnes få, om noen, begrensninger på hva som blir delt.

En annen tjeneste, som skiller seg noe fra de øvrige som er beskrevet til nå er discord. Discord er en kommunikasjonsplattform som primært er designet for tekst-basert interaksjon, tale- og videosamtaler. Plattformen ble opprinnelig utviklet for gamingmiljøet, men har siden blitt utvidet til å inkludere et bredt spekter av brukere og samfunn med varierende interesser, fra utdanning og profesjonelt samarbeid til hobbyer. Discord tillater brukere å opprette servere, som fungerer som virtuelle felleskap, og organiserer diskusjoner i spesifikke kanaler basert på temaer eller interesser.⁵³ Selv om Discord ikke regnes som en tradisjonell sosial medieplattform, benyttes den i økende grad av unge for å kommunisere med hverandre. Dette er en plattform som også kommer frem i anmeldelser av seksuallovbrudd, spesielt i den eldre aldersgruppen. Anonymiteten som tilbys gjennom private servere og lukkede kanaler gir et skjult rom med muligheter for å utnytte yngre brukere. Brukere kan dele bilder og videoer som igjen åpner for at sensitivt materiale, for eksempel av seksuell karakter kan distribueres videre, og til seksuell

trakassering. Plattformens funksjonalitet for private meldinger og lukkede servere gir ytterligere muligheter for private interaksjoner, som kan bidra til å skjule krenkende atferd.

En annen form for sosiale medier som har fått oppmerksomhet i tilknytning til seksuallovbrudd på nett er plattformer som på ulike måter legger til rette for spontan og tilfeldig kommunikasjon, gjennom både tekst, lyd og bilde. Et tidlig eksempel på dette er tjenesten «chartroulette», som ble lansert i 2009, og ble popularisert i 2010. Konseptet er enkelt, og bygger på at man knyttes med andre tilfeldige brukere i en video-, tale og tekstchat.⁵⁴ Tjenesten fremstår lite relevant for barn og unge i Norge i dag.

En annen tjeneste som fikk mye oppmerksomhet, blant annet i forbindelse med en svært omfattende seksuallovbruddssak i 2024 er Omegle.⁵⁵ Tjenesten er siden lagt ned, etter gjentatte bekymringer knyttet til barns sikkerhet både i Norge og internasjonalt.⁵⁶

Hva kjennetegner anmeldte seksuallovbrudd i sosiale medier

Snapchat går igjen i svært mange av de anmeldte sakene. Disse sakene går ofte ut på at de unge deler videoer og bilder av seksuell karakter på Snapchat. Dette skjer både i private chatter, eller større lukkede grupper. Andre sosiale medier som Instagram, TikTok og Yubo blir i hovedsak brukt for å komme i kontakt med

53 <https://www.barnevakten.no/app/discord>

54 Tjenesten er utviklet av russeren Andrey Ternovskiy, og du kan lese mer om han, og utviklingen av tjenesten her:

<https://www.newyorker.com/magazine/2010/05/17/roulette-russian>

55 Se for eksempel <https://www.nrk.no/nordland/omegle-saken-mann-domt-til-20-ar-i-fengsel-i-stor-overgrepssak-1.16991915>

56 https://www.tek.no/nyheter/nyhet/i/zEByXO/la-ned-omegle-etter-14-aar-paa-nett?srsId=AfmBOoouc-kJMeZf5bX2OUk6mSX-x6ncCp0h0_4dwZQxKqZiCOM9Qmlf

andre ungdommer. Discord opptrer i hovedsak i saker hvor de mistenkte er unge voksne (18-22 år).

Funnene av analysen er presenterte under, og de er delt i to. Første delen ser på ungdom under 18, og den andre ser på ungdom i aldersgruppen 18-22. Det er betydelige forskjeller mellom gruppene.

Barn og unge under 18 år som deler seksualisert materiale

De fleste som er registrert som mistenkt i de anmeldte sakene er gutter. Det er kun et fåtall jenter som er registrert som mistenkt.

I de få sakene som involverte jenter under 18 år som mistenkt, er det i hovedsak snakk om personlige konflikter med andre jenter, og hvor dette fremstår som bakgrunnen for deling av bilder eller videoer. For eksempel kan den mistenkte ha seksualiserte bilder av den fornærmede, som vedkommende truer med å dele eller offentliggjøre.

I saker hvor de involverte er under 15 år er det i stor grad foreldre som har anmeldt saken. Dette kan tyde på at familien er de som først oppdager og reagerer på at barna deres er utsatt for eller deltar i seksuell atferd på digitale plattformer. For de unge mellom 15 og 17 år er det i hovedsak de fornærmende selv som har anmeldt forholdet, enten alene eller med sine foreldre. I noen få saker har politiet selv opprettet anmeldelse på bakgrunn av funn av seksualisert materialet. Sistnevnte gjelder hovedsakelig for unge voksne, og er i liten grad relevant i saker hvor mindreårige er mistenkt.

Gjentagende for anmeldelsene som gjelder personer under 18 år er at sosiale medier har blitt brukt til å dele

seksualiserte bilder og videoer, hovedsakelig av jevnaldrende jenter, og ofte uten samtykke. I noen tilfeller er selve bildet eller videoen tatt med samtykke, men fornærmede har ikke samtykket til, eller vært klar over at dette deles videre.

For de yngste gjerningspersonene (10-14 år) er de fornærmede i all hovedsak personer som mistenkte allerede hadde kjennskap til før hendelsen, for eksempel ved at de har gått på samme skole, eller at de har blitt kjent via sosiale medier. I denne aldersgruppen er det ofte nakenbilder som blir delt, og det fremkommer i liten grad materiale som viser seksuelle handlinger.

I mange av sakene har bildene eller videoene blitt delt i Snapchat grupper, eller til venner som har spredd dette videre. I flere tilfeller har ikke fornærmende hatt kunnskap om at dette har blitt spredd, men får kjennskap til dette gjennom venner eller bekjente som har sett innholdet. I noen tilfeller kommer dette frem i forbindelse med at medelever prater om det, eller at det har blitt brukt som et ledd i mobbing. Det er også eksempler på at fornærmede har blitt truet med spredning av deres seksualiserte bilder eller videoer.

Barn under 15 år kan ikke straffes, og for disse vil eventuelle straffesaker bli henlagt. Det er de foresatte som i hovedsak får ansvar for videre forebygging. I noen sammenhenger har også skolene blitt involvert for å hjelpe med informasjons- og holdningsarbeid, som å forklare elevene at det er straffbart å dele eller oppbevare intimt materiale av unge på sosiale medier.

Det er flere saker blant de eldre ungdommene (15-17 år) hvor personene som har vært involvert ikke har direkte kjennskap til hverandre. I flere av disse sakene

har en person fått tilsendt seksualisert materiale i form av bilder eller videoer, som de har delt videre til andre. Det var også mer utbredt blant denne gruppen at bilder og videoer viser seksuelle handlinger, i tillegg til seksualiserte fremvisninger eller nakenbilder. Dette har så blitt lagret og delt videre i andre ulike grupper på Snapchat.

Det fremkommer også eksempler på fornærmede som er sårbare for påvirkning av andre jevnaldrende eller eldre ungdommer. Dette er barn og unge som kan føle på et behov for inkludering og aksept. De får gjerne kontakt med andre ungdommer på ulike sosiale medie-plattformer, og blir deretter lagt inn i Snapchat-grupper. I disse gruppene kan de bli utsatt for mobbing, og i noen tilfeller også trusler og utpressing av andre ungdommer. De kan møte forventning om å sende seksualiserte bilder for å fortsatt få være en del av felleskapet.

De unge som anmeldes for oppbevaring eller deling av bilder kan selv ha vært utsatt for mobbing, trusler eller seksuallovbrudd.⁵⁷ De kan være sårbare for utnyttelse og manipulasjon av eldre ungdom. Dette kan også ta form av at de mottar goder og tjenester, slik at de opplever en form for avhengighet. Dette kan blant annet føre til at unge føler seg avhengig av, og føler at de skylder noe til disse personene. Det er eksempler fra straffesaker hvor unge har blitt presset til å produsere seksualisert innhold, i form av bilder og videoer av sin partner, eller har blitt presset til å dele videre innhold som de har fått tilsend av andre.

Utforskning av rusmidler, og da spesielt alkohol bli mer og mer vanlig etter hvert som ungdommene blir eldre. For ungdommer i aldersgruppen 15-17 er det normalt

å utforske seg selv og andre seksuelt. Dette, i kombinasjon med både alkohol, uklare grenser både for seg selv og andre og sosiale medier kan imidlertid bli et vanskelig terreng å navigere. Det er flere unge som får kontakt eller kjennskap til jevnaldrende på sosiale medier, og flere av de møtes for første gang på ulike fester. Det finnes flere eksempler på at seksuell omgang fra slike fester har blitt filmet og delt. Det kan være til venner, som deler det videre, og innholdet kan bli spredd ukontrollert. I en festsetting der alkohol er involvert kan det være utfordrende å oppdage om noen filmer under seksuell omgang. Dette skyldes både redusert situasjonsbevissthet og det faktum at mobiltelefoner kan brukes diskret. I noen tilfeller kan en ha uttrykt samtykke for filming der og da, men er kanskje ikke i stand til å forstå situasjonen grunnet alkoholpåvirkning. Videre innebærer samtykke til filming ikke nødvendigvis til deling av materialet i etterkant.

Hvilke relasjon har ungdommene til hverandre?

Relasjonen til ungdommene som er involvert i sakene varierer. I noen tilfeller har kontakten oppstått på sosiale medier, for eksempel ved at de har lagt hverandre til på Snapchat, kanskje etter å ha blitt kjent på andre plattformer først. Dette har så ledet til en kort relasjon over nett, hvor flørting har utviklet seg til deling av seksualiserte bilder. Dette har så blitt spredd videre, enten på Snapchat, til andre venner og/eller i grupper. Det kan også ende opp på andre plattformer.

For de eldre ungdommene (15-17 år) er flere av sakene relatert til deling av seksualisert materiale som skjer etter et brudd. Ungdommene har da vært i et lengre eller kortere romantisk forhold, og delt seksualiserte

57 Frøyland, L. R. Stefansen, K. (2023) Unges utsatthet for digitale seksuelle krenkelser. Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning. 4(1), s. 1-18.

bilder mellom seg, eller produsert dette sammen. Etter bruddet, eller i forbindelse med en konflikt har en av partene delt dette materialet med andre, uten den fornærmedes samtykke. Dette illustrerer også «reisen» fra det som i utgangspunktet er en gjensidig relasjon, hvor bilder og/eller video deles med samtykke, og det tillitsbruddet og de alvorlige konsekvensene som skjer i andre enden.

Det fremstår i flere av sakene som at det er liten bevissthet rundt at det som begås er et seksuallovbrudd. Dette på tross av en rekke informasjons- og holdningskampanjer.⁵⁸ Selv om man er kjent med at det er ulovlig, kan det være en avstand mellom forståelsen for dette, og tolkningen av det man selv deltar i. Det er eksempler på at de anmeldte har ønsket å kontakte de fornærmende for å be om unnskyldning. Noen har også benyttet seg av tilbud fra konfliktrådet. Det kan også være tilfelle at personene det gjelder ikke er bevisst på hva som faktisk lagres på telefonen. I flere av sakene har noen sendt bilder og videoer i Snapchatgrupper, som må lagres på kamerarull for at mottakeren skal se bildet, siden innholdet blir slettet etter noen sekunder fra senderen i gruppen. Alvorligheten, og konsekvensene i disse sakene kan være store, men blir ofte ikke tydelig for de involverte før lenge etterpå.

Unge i aldersgruppen 18-22

Sakene som omhandler unge voksne som mistenkte, kjennetegnes i større grad av at sosiale medier har blitt benyttet som et verktøy for å initiere og opprettholde kontakt med personer som er yngre enn dem selv. De fleste fornærmede i de analyserte sakene er under 18 år når hendelsene finner sted, og i flere tilfeller under

15 år. De fornærmende er i de fleste tilfeller unge jenter, men det finnes også eksempler på at mindreårige gutter er fornærmet. Disse sakene ses i lys av at det i de fleste tilfeller er større ulikhet i alder og modenhet, enn for saker hvor både fornærmede og mistenkte er under 18 år, og ofte relativt jevnbyrdig i alder. Dette følger også av utvalgskriteriene. Som nevnt innledningsvis er dette saker som enten omhandler fremstilling av seksuelle overgrep eller seksualisert fremstilling av barn under 18 år, eller deling av krenkende bilder. Kun i sistnevnte kan fornærmede være over 18 år. Dette kan forklare noe av funnene i disse sakene.

Det er også flere av sakene med unge voksne mistenkte som knyttes til andre former for seksuallovbrudd, som for eksempel voldtekt. Dette henger sammen med at den digitale kommunikasjonen mellom partene i flere av sakene har flyttet seg over i det fysiske rom. Plattformen Snapchat er også populær i denne aldersgruppen. Det er flere eksempler på at de involverte bruker funksjoner som tilrettelegger for at man kan legge til mer eller mindre vilkårlige brukere. Det forekommer begge veier, både ved at den fornærmede først tar kontakt, og at den mistenkte tar kontakt.

I tillegg til Snapchat er det også eksempler på at unge benytter seg av ulike datingapper, på tross av at disse i utgangspunktet har en aldersgrense på 18 år. I noen tilfeller har fornærmede nevnt at de er under 18 år, uten at dette har ført til at den eldre part bryter kontakten. Når kontakten er etablert, flyttes samtalerne over til andre sosiale medier-plattformer, der kommunikasjonen intensiveres og seksualiseres. I noen tilfeller har de møttes fysisk, og innleder en seksuell relasjon.

En gjennomgående trekk ved de analyserte sakene for de over 18 år er at gjerningspersonene har en tydelig seksuell intensjon bak kommunikasjonen med mindreårige. Flere av de mistenkte skal selv ha bedt om seksualisert materiale, og i flere tilfeller delt slikt materiale tilbake. Det er også flere tilfeller hvor dette har ledet til fysiske møter. Det er flere tilfeller hvor mistenkte i ettertid hevder at de ikke var klar over fornærmedes alder, men hvor politiet vurderer at det foreligger bevis som viser at de visste eller burde ha visst at de hadde kontakt med mindreårige. Flere av interaksjonene bærer preg av manipulasjon, for eksempel ved overdrevet oppmerksomhet og komplimenter, og i noen tilfeller i form av gaver. Dette bidrar også til å etablere tillit og skaper en følelsesmessig tilknytning som gjør den yngre part enda mer sårbar for utnyttelse.

Det finnes flere eksempler i de gjennomgåtte sakene på at det har vært utvekslet penger i forbindelse med deling av seksualisert materiale, i form av at en gjerningsperson har «kjøpt» slikt materiale. Politiet er også kjent med at flere unge, spesielt jenter selger slikt egenprodusert materiale også til voksne, hvorav flere av «kjøperne» er kjent for seksuallovbrudd fra tidligere. Dette gjøres ofte med økonomisk vinning fra fornærmedes side, og personen ser ikke nødvendigvis på seg selv som fornærmet, eller et «offer». Dette kan imidlertid gjøre de mindreårige som selger slikt materiale sårbare for fysiske overgrep og utpressing. Den vanligste betalingsformen i disse tilfellene er Vipps.⁵⁹

Det er også eksempler på at materialet som har blitt sendt i bytte mot penger har blitt delt videre uten fornærmedes viten eller samtykke.

Oppsummering

Ungdommer vokser opp i en digital kultur der visuell kommunikasjon er sentral, og der kropp og utseende ofte er en del av identitetsskaping. Nakenbilder kan ses på som en naturlig del av flørtning og intimitet, men også sosial status og bekreftelse. Både i de sakene som anmeldes av politiet, og andre studier og rapporter som ser på delingskultur blant unge fremkommer det en rekke ulike og overlappende motivasjoner, fra testing av grenser og seksuell utforskning, til økonomisk vinning og utnyttelse av yngre. Felles for sakene er at de potensielle konsekvensene for de fornærmede er stor.

Ikke overraskende fremkommer det at det i stor grad er jenter som er fornærmet i de anmeldte sakene, mens gutter oftere er mistenkt. Fenomenet som belyses går imidlertid på tvers av kjønn, men det er i stor grad jentene som bærer konsekvensene i ettertid, når seksualisert materiale spres videre.

Etterhvert som aldersforskjellen, og dermed forskjellen i modenhet blir større, bærer sakene også preg av dette ved at manipulasjon, press og utnyttelse av yngre mindreårige personer blir mer fremtredende. Blant de yngre er det i større grad snakk om gråsoner, men også dette går over i seksuelle krenkelser, enten gjennom en

58 Se for eksempel politiets «Delbart?» <https://www.politiet.no/rad/trygg-nettbruk/delbart>

59 Dette er blant annet omtalt i en rapport fra Kripos (2024). Barn som selger egenprodusert seksualisert materiale til voksne. En beskrivelse av fenomenet og omfanget. Rapporten er tilgjengelig her: <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/kripos/seksuelle-overgrep/barn-som-selger-egenprodusert-seksualisert-materiale-til-voksne.pdf>

opplevelse av gruppepress og forventninger som går utover den unges egne grenser, eller ved at tillit brytes for eksempel ved at bilder som er delt i fortrolighet deles videre uten samtykke.

De utfordringene som fremkommer i sakene er heller ikke ukjente, men får en ny dimensjon når de flyttes over i det digitale rom. Levetiden på slikt digitalt innhold er uendelig, og kan også kopieres og videreformidles uten mulighet for å spore dette opp i ettertid. Etter hvert som digitale medier er blitt en helt essensiell del av vårt dagligdagse liv forsvinner også skillet mellom det digitale og det fysiske rom. Skillet mellom det private og det offentlige blir også gjort stadig mer uklart i et liv som leves tidels på sosiale medier. Disse nye formene for sosial interaksjon krever også en annen kompetanse hos de unge, hva angår både lovverk, samtykke og konsekvenser. Spesielt kan både alvorlighetsgraden og de potensielle konsekvensene oppleves som mindre i øyeblikket når interaksjoner ikke foregår fysisk. Samtidig kan digitale krenkelser få alvorlige følger, og være en stor psykisk belastning.

Sammendrag

I 2024 var antall anmeldelser, og antall personer i aldersgruppen 10-22 år registrert med kriminalitet tilnærmet likt som i 2023. Det har med andre ord ikke vært en videre økning etter den mye omtalte økningen i 2023. Dette kan leses som en indikasjon på at utviklingen som ble observert i 2023, og i årene umiddelbart forut for pandemien har avtatt, og er på vei til å snu. Hvordan utviklingen vil se ut de nærmeste årene er imidlertid vanskelig å fastslå med sikkerhet.

I 2024 var det registrert 7695 anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år. I 2789 av disse anmeldelsene var minst en av de mistenkte i alderen 10-17 år. Det har vært en svak nedgang i den registrerte kriminaliteten blant de under 15 år, og motsatt en svak økning blant ungdom i alderen 15-17 år. I 5043 av anmeldelsene var minst en av de mistenkte unge voksne i alderen 18-22 år. Det meste av kriminaliteten blant de i alderen 10-22 år knytter seg til unge voksne, og spesielt unge menn.

Ser man utviklingen i barne- og ungdomskriminaliteten i et lengre tidsperspektiv, og justert for befolkningsvekst, er den registrerte kriminaliteten blant barn og unge på et lavere nivå nå, enn den var på tidlig 2000-tallet. På tross av dette får utviklingen i et kortere tidsperspektiv ofte mye oppmerksomhet, og brukes for å understreke behovet for tiltak, fra forebygging til kriminalitetsbekjempelse. Utfordringen knyttet til barn og unge som begår kriminalitet er hverken ny, eller en akutt problemstilling, men et samfunnsproblem som krever koordinerte og langsiktige tiltak.

De lovbruddstypene som barn og unge oftest anmeldes for er vold, vinning og trafikk. Blant de under 18 år er en stor andel av anmeldelsene innenfor kategoriene vold og vinning, hvorav butikktyveri utgjør en betydelig andel av anmeldelsene for vinningskriminalitet. For unge voksne er bildet mer variert, og de største kategoriene er trafikk, vold, narkotika og vinning.

Det har vært en økning i anmeldelser blant ungdommer i alderen 15-17 år. Blant de under 15 år og blant unge voksne i alderen 18-22 år var det en svak nedgang i antall anmeldelser for vold. Det var også en nedgang i antall anmeldelser for bæring av kniv og annet våpen blant barn og unge på tvers av aldersgruppene. Det var motsatt en økning i antall anmeldelser for trusler for alle aldersgruppene.

En stadig større del av barn og unges liv skjer på sosiale medier, og dette påvirker også kriminaliteten. En analyse av saker hvor barn og unge anmeldes for seksuallovbrudd på sosiale medier belyser denne utfordringen. Barn og unge som deler seksualiserte bilder av seg selv eller hverandre risikerer at disse blir delt langt utenfor det som var intensjonen. Deling av bilder, videoer og seksualiserte interaksjoner på nett kan også gjøre barn og unge sårbare for fysiske overgrep, spesielt når dette skjer i en relasjon hvor forskjellen i alder og modenhet er stor. Snapchat fremstår som den plattformen som er mest brukt til deling av seksualiserte bilder og videoer mellom barn og unge.

Kriminalitet blant barn og unge er et tema som vekker stort engasjement, og har fått mye oppmerksomhet den siste tiden. Samtidig er det viktig å understreke at de fleste barn og unge er lovlidige, de lever gode, produktive liv, og er ikke registrert med kriminalitet.

Foto: Nikolai Korbets Freund/Oslo kommune

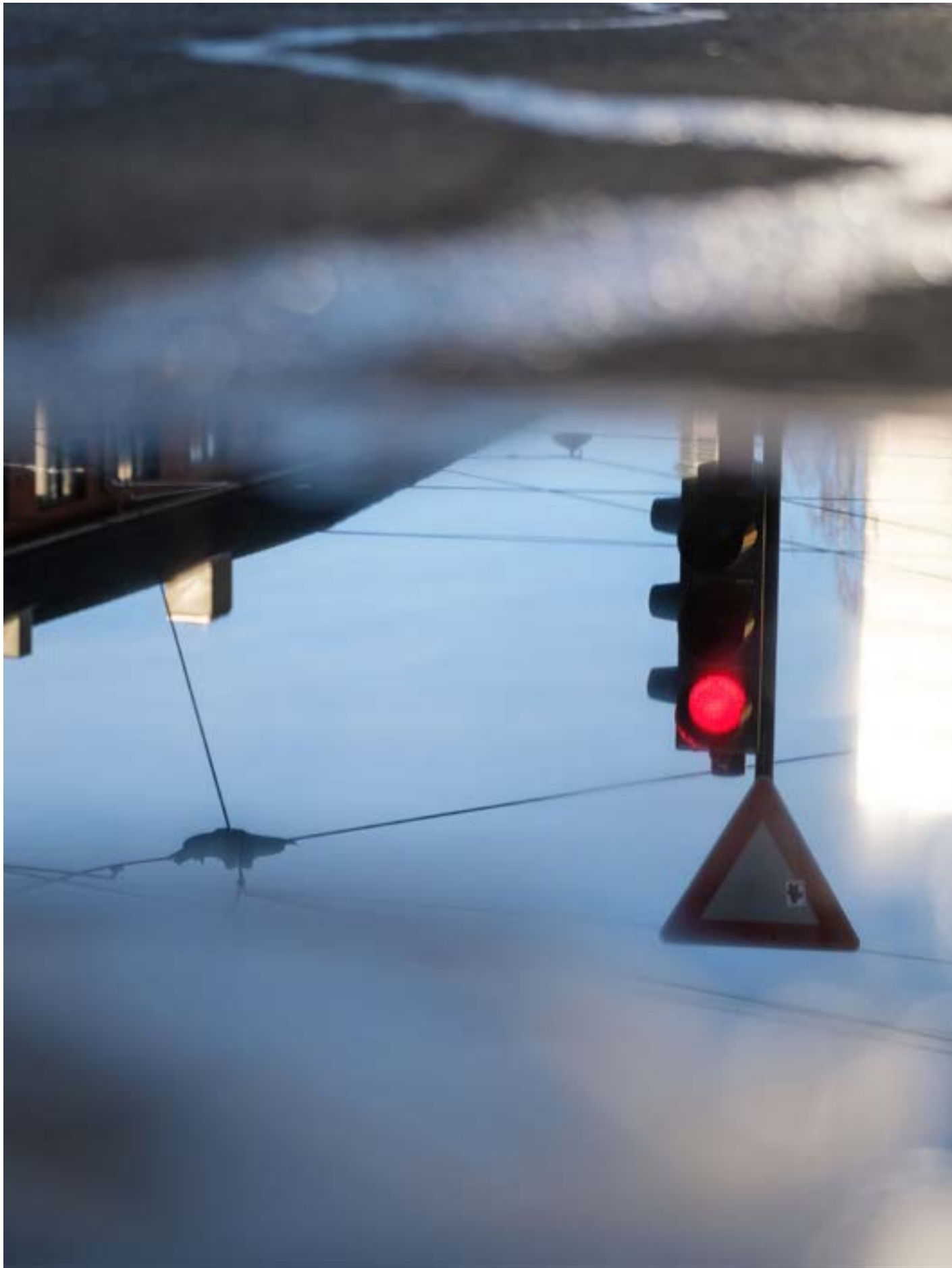

Foto: Nikolai Korbets Freund/Oslo kommune

Vedlegg

Antall anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-22 år. Gjerningssted Oslo kommune.										
Krimtype	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	23-24	23-24 i %
Annen	1213	1134	1196	1283	1207	1073	1378	1320	-58	-4.2 %
Bæring av kniv/ annet våpen	155	164	193	201	169	190	307	254	-53	-17.3 %
Hensynsløs adferd/ Personforfølgelse	81	56	100	110	131	111	199	153	-46	-23.1 %
Ordensforstyrrelser	253	215	203	215	144	144	135	114	-21	-15.6 %
Narkotika	1733	1607	1563	1152	900	739	921	1081	160	17.4 %
Seksuallovbrudd	150	146	127	159	164	124	126	135	9	7.1 %
Skadeverk	183	214	179	216	185	149	202	213	11	5.4 %
Trafikk	563	649	726	827	895	1370	1395	1366	-29	-2.1 %
Vinning	1409	1344	1422	1236	852	973	1526	1485	-41	-2.7 %
Butikktyveri	880	789	781	672	487	574	875	737	-138	-15.8 %
Ran	106	125	130	146	90	99	190	179	-11	-5.8 %
Vold	1404	1416	1432	1236	1183	1220	1530	1598	68	4.4 %
Fysisk vold	769	743	746	624	565	683	830	841	11	1.3 %
Mot. off. tj.person	355	370	401	368	358	292	371	374	3	0.8 %
Trusler	256	288	273	228	244	230	310	359	49	15.8 %
Økonomi	308	356	327	427	492	516	577	494	-83	-14.4 %
Total	6963	6868	6973	6538	5878	6165	7655	7695	40	0.5 %

Antall anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-17 år. Gjerningssted Oslo kommune.

Krimtype	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	23-24	23-24 i %
Annen	240	285	366	298	308	272	500	504	4	0.8 %
Bæring av kniv/ annet våpen	34	60	79	77	54	77	148	122	-26	-17.6 %
Hensynsløs adferd/ Personforfølgelse	38	20	43	36	41	31	113	63	-50	-44.2 %
Ordensforstyrrelser	29	34	42	38	20	23	21	33	12	57.1 %
Narkotika	446	504	463	220	184	130	218	303	85	39.0 %
Seksuallovbrudd	67	60	57	70	59	41	59	55	-4	-6.8 %
Skadeverk	64	84	81	73	70	58	81	72	-9	-11.1 %
Trafikk	77	93	109	73	131	164	217	193	-24	-11.1 %
Vinning	711	659	666	586	428	530	856	796	-60	-7.0 %
Butikkttyveri	532	435	401	374	298	411	602	472	-130	-21.6 %
Ran	72	93	103	88	61	39	126	134	8	6.3 %
Vold	477	526	628	449	437	459	712	784	72	10.1 %
Fysisk vold	282	298	352	256	241	276	401	428	27	6.7 %
Mot. off. tj.person	78	98	134	89	67	62	129	136	7	5.4 %
Trusler	108	127	135	97	124	117	175	212	37	21.1 %
Økonomi	91	73	83	81	97	132	141	82	-59	-41.8 %
Total	2173	2284	2453	1852	1714	1786	2784	2789	5	0.2 %

Antall anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 10-14 år. Gjerningssted Oslo kommune.

Krimtype	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	23-24	23-24 i %
Annen	51	61	60	52	53	71	161	114	-47	-29.2 %
Bæring av kniv/ annet våpen	10	11	12	15	11	24	47	22	-25	-53.2 %
Hensynsløs adferd/ Personforfølgelse	19	10	16	10	12	15	57	30	-27	-47.4 %
Ordensforstyrrelser	5	2	5	6	3	5	5	5	0	0.0 %
Narkotika	36	44	40	13	13	11	25	18	-7	-28.0 %
Seksuallovbrudd	20	19	21	22	19	22	22	19	-3	-13.6 %
Skadeverk	34	36	31	13	28	26	50	26	-24	-48.0 %
Trafikk	5	5	13	4	14	9	12	13	1	8.3 %
Vinning	308	227	255	225	189	249	388	322	-66	-17.0 %
Butikkttyveri	267	178	185	168	149	205	286	202	-84	-29.4 %
Ran	23	25	43	27	24	23	77	86	9	11.7 %
Vold	155	123	170	113	164	150	315	316	1	0.3 %
Fysisk vold	96	78	97	65	93	112	201	186	-15	-7.5 %
Mot. off. tj.person	17	7	15	15	10	1	35	34	-1	-2.9 %
Trusler	41	37	57	32	58	35	76	94	18	23.7 %
Økonomi	12	8	13	6	6	27	27	24	-3	-11.1 %
Total	621	523	603	448	486	565	1000	852	-148	-14.8 %

Antall anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 15-17 år. Gjerningssted Oslo kommune.

Krimtype	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	23-24	23-24 i %
Annen	193	229	313	248	260	209	357	403	46	12.9 %
Bæring av kniv/ annet våpen	25	49	67	62	44	56	107	101	-6	-5.6 %
Hensynsløs adferd/ Personforfølgelse	19	12	28	27	29	16	59	37	-22	-37.3 %
Ordensforstyrrelser	25	33	42	32	18	21	18	31	13	72.2 %
Narkotika	411	461	426	208	172	120	196	287	91	46.4 %
Seksuallovbrudd	50	44	37	48	40	19	40	36	-4	-10.0 %
Skadeverk	37	51	53	61	47	35	34	47	13	38.2 %
Trafikk	72	88	97	69	118	155	206	180	-26	-12.6 %
Vinning	424	446	425	384	258	289	507	552	45	8.9 %
Butikkttyveri	269	260	217	209	156	206	331	283	-48	-14.5 %
Ran	61	76	71	73	45	22	68	101	33	48.5 %
Vold	348	431	476	352	289	329	453	503	50	11.0 %
Fysisk vold	207	240	267	206	159	181	249	272	23	9.2 %
Mot. off. tj.person	61	92	119	74	57	61	94	103	9	9.6 %
Trusler	72	97	83	66	71	85	104	121	17	16.3 %
Økonomi	81	66	71	78	92	107	119	63	-56	-47.1 %
Total	1616	1816	1898	1450	1276	1263	1912	2071	159	8.3 %

Antall anmeldelser med en eller flere mistenkte i alderen 18-22 år. Gjerningssted Oslo kommune.

Krimtype	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	23-24	23-24 i %
Annen	986	860	852	996	916	815	900	835	-65	-7.2 %
Bæring av kniv/ annet våpen	122	106	117	126	117	118	165	136	-29	-17.6 %
Hensynsløs adferd/ Personforfølgelse	45	37	58	74	92	81	88	92	4	4.5 %
Ordensforstyrrelser	227	187	167	180	127	121	116	82	-34	-29.3 %
Narkotika	1304	1124	1117	955	745	621	733	803	70	9.5 %
Seksuallovbrudd	86	90	71	91	105	83	67	80	13	19.4 %
Skadeverk	127	142	101	158	124	96	123	145	22	17.9 %
Trafikk	487	560	618	757	765	1212	1185	1177	-8	-0.7 %
Vinning	728	719	801	671	437	458	691	728	37	5.4 %
Butikkttyveri	351	355	382	298	189	165	274	269	-5	-1.8 %
Ran	45	53	46	71	39	64	73	61	-12	-16.4 %
Vold	965	940	861	854	783	802	854	853	-1	-0.1 %
Fysisk vold	517	481	447	421	354	436	457	437	-20	-4.4 %
Mot. off. tj.person	277	275	267	279	291	230	242	238	-4	-1.7 %
Trusler	154	171	140	140	126	124	142	159	17	12.0 %
Økonomi	228	291	249	353	404	393	445	419	-26	-5.8 %
Total	4911	4728	4671	4835	4279	4481	4998	5043	45	0.9 %

Oslo kommune

Velferdsetaten
SaLTo-sekretariatet
Postboks 30, Sentrum
0182 Oslo
Hausmanns gate 21
Telefon 21 80 21 80
postmottak@oslo.kommune.no
www.oslo.kommune.no

Oslo politidistrikt

Postboks 8101 Dep.
0032 Oslo
Telefon 02800
post.oslo@politiet.no
www.politi.no/oslo

Les mer på våre nettsider:

www.oslo.kommune.no/salto

